

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

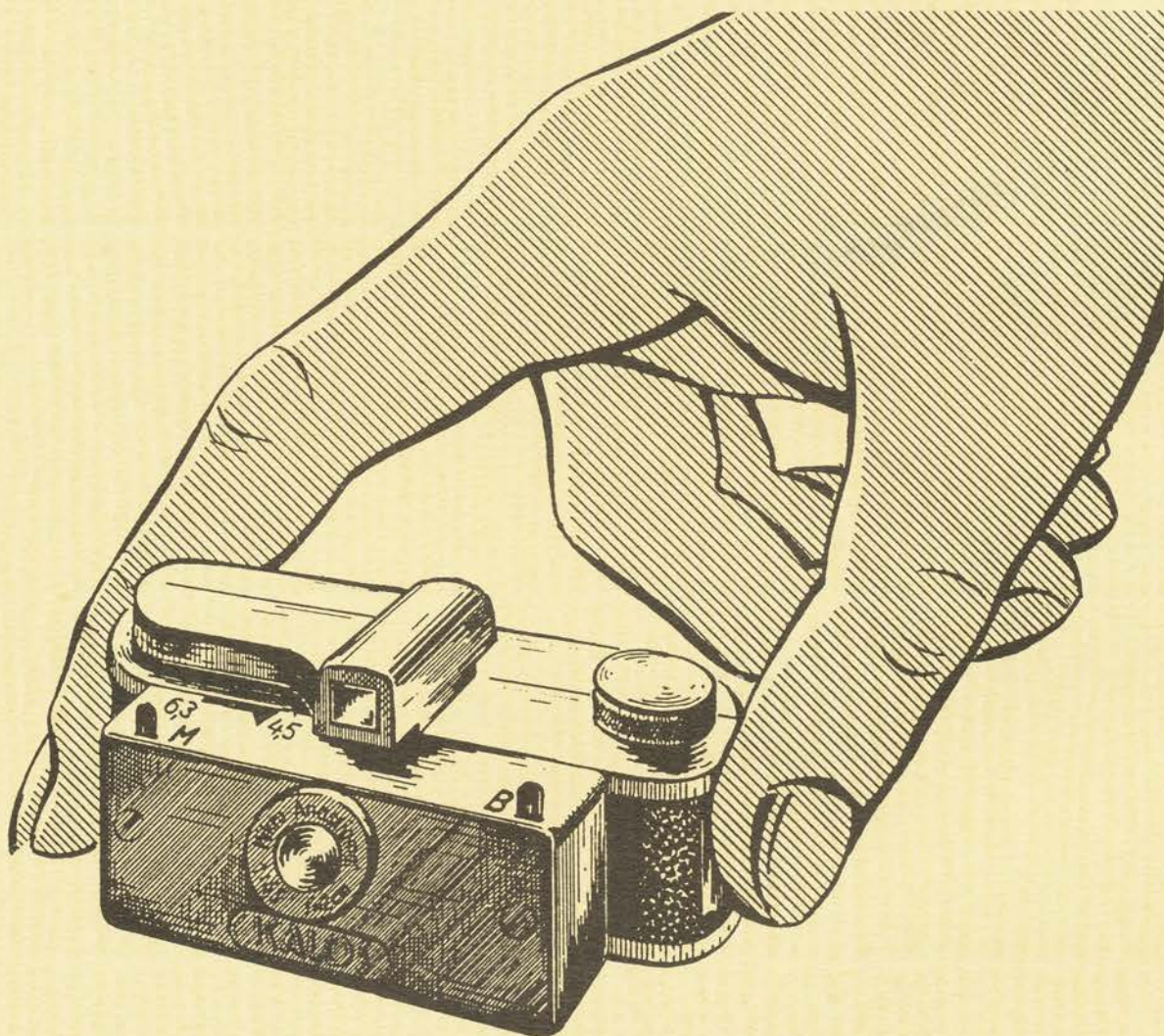
Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Mini-kameraer

Sunday, 1,357,556
Daily, 1,193,297

DAILY NEWS EXTRA
NEW YORK'S GREATEST PICTURE NEWSPAPER
EDITION

DEAD!

Samling: F. Berendt

Den amerikanske reporter Tom Howard var den første, som anvendte et miniaturekamera ved fotografering af en henrettelse i Amerika den 12. januar 1928.

Kameraet var fastspændt til reporterens ankel og indeholdt én kollodiumplade, som eksponeredes i 5 sekunder. Reporteren fokuserede på den dødsdømte og fjernede kassettedækslet. Uskarpheden skyldes ofrets dødsdøds kamp. Ruth Snyder var dødsdømt for mord på sin mand!

INDHOLD

2	Småt & godt 1. del Kaj Kempel	28	Teater-portrætter - Rosenkilde-album Dorte Pedersen
6	Lilleput-billeder Flemming Berendt	34	De gådefulde fotos i brevpressere Poul Ruggaard Porse
8	Niels Bohr & spionfotos Flemming Berendt	38	Tre dimensioner i skolen! Leif Hammelev
9	Stanhope - fotografisk, optisk, kuriositet Leif Germann Jensen	40	Ekspress-kameraet - hvor svensk er det? Alf Ulfhielm
12	Stanhope endnu engang... Poul Ruggaard Porse	42	DFS på Internettet
14	Så du røgen? - ryge-fotos Poul Ruggaard Porse	44	Samlerdillen - bevaring af fotografika Svend Frederiksen
17	AGFA - filmfabrikken AGFA som bliver til Orwo 1. del Lars Schönberg-Hemme	54	"Dit & dat" - Mødereferat - Ekskursion - Anvisningssalgsslisten - Møderækken

Computerudskrift: *Niels-Ove Rolighed*

Redaktion: *Flemming Berendt*

Småt & godt

Kaj Kempel

1. Del

Et af de største problemer ved at samle på fotografika er den pladsmangel samlinger hurtigt løber ind i. Kaj Kempel har konsekvent løst problemet, ved at vælge miniature- og spionkameraet som sit samlerområde.

CORONET

MIDGET CAMERA. Not as long as a cigarette. Can be carried easily in waistcoat pocket or handbag. In every way a REAL Camera and not just a novelty or toy. Fitted with Meniscus f.10 Lens, direct brilliant Viewfinder, one-way Shutter, and safety catch. Beautiful bakelite body finished in black, walnut, green or rose 5s. 6d.

CINE CAMERA MODEL "B."
The lowest priced of all motor-driven moving picture cameras. Fitted finest quality Anastigmat f.3.9 lens set to an exactitude of 0.00075 inch. British-made clockwork motor, film footage indicator which shows amount of film used—automatically springing back to zero when charger is withdrawn. Brilliant direct Viewfinder, and strong leather handle. All-metal case panelled with embossed real leather. Tripod Socket. Metal parts chromium plated and triple coated black enamel 75s.

Send for complete catalogue

310 SUMMER LANE, BIRMINGHAM 19

1936

Miniaturekameraer er et relativt begreb. I 1870'erne var et kamera til plader mindre end 108x83 mm at betragte som et miniaturekamera. I 1930'erne var det et kamera, som tog kvadratiske billeder mindre end 57 mm. I dag, hvor man i stigende grad gør brug af lommekameraer, skal et miniaturekamera være betydeligt mindre for at gøre indtryk. De her viste eksempler er et udsnit af en samling fra den sidste del af perioden. Her præsenteres de mere ydmyge i det første afsnit.

Et af de mest populære miniaturekameraer er CORONET MIDGET fremstillet af det engelske firma "The Coronet Camera Compagny of Birmingham", som har specialiseret sig i masseproduktion af minikameraer. Fabrikken blev grundlagt i 1921 af Frederick John Pettifer. Deres første kamera var et simpelt Card-Board camera, i perioden 1925-27

producerede man også et 127 rullefilmskamera. Firmaet ekspanderede hurtigt og flyttede til 48 Great Hampton Street, hvor man igangsatte en større produktion af standard bælgkameraer og boksapparater, og i 1933 var salget steget til ca. 510.000 kameraer. Succesen fik dem til at reklamere med denne tekst:

"We believe that this figure is greater than combined total sales of all British own and controlled camera companies".

I 1934 besluttede man sig til at fremstille apparatet, det blev patenteret og fremstillet i spraglet bakelit i farverne: sort, brun, grøn, valnød, og rosa, i 1937 kom en blå model. Kameraet var til 16 mm rullefilm og udstyret med en Taylor Hobson meniskus linse f:10, brillantsøger, lukketid 1/30 sekund, vægt 71 gram. Til hvert kamera følger en taske i samme

farve som apparatet. I en periode blev Coronet Midget-kameraet givet som rabatgave i Cornflake-spakker i England. Man kan ikke påstå, at der er tale om fotografisk kvalitet, men fotograferne kan det. Der blev fremstillet omkring 23 variationer, hvilket gør samlerdrømmen endnu mere spændende: der er altid én man mangler. På frontpladen af en særlig sjælden variant står der: "Artic Fuse And Electrical Mfg Co. Ltd". Coronet Midget blev fremstillet frem til Den anden Verdenskrigs begyndelse i 1939.

Coronet Cameo

Efter verdenskrigens afslutning i 1945 begyndte Coronet Camera Company i 1947 at producere en forbedret udgave Coronet Cameo. Kameraet anvendte 13x18 mm specialfilm i grøn indpakning og blev fremstillet i sort bakelit med forkromet beslag. Det er udstyret med fiks-fokus objektiv f:11, lukkertid 1/25 sekund. Kameraet blev oprindeligt fremstillet med eksport for øje, men efter 6 måneders produktion kunne den erhverves i England. Produktionen standsede 1952. I 1948 markedsførtes en forbedret udgave, Coronet Cub, synkroniseret til blitz. Firmaet lukkede i 1967.

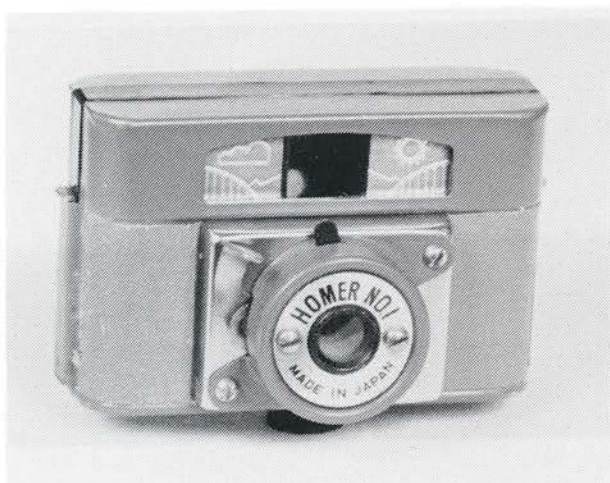
Et "HIT"

I 1950'erne begyndte japanerne at fremstille serier af miniatrekameraer under fællesbetegnelsen "Post War Camera", disse apparater blev markedsført på bedste amerikanske manér under sloganet "ET HIT". Fabrikken som startede det hele hedder Tougodo Optical, grundlagt i 1930, og opkaldt efter den japanske admiral Tougo. Hvad er et HIT-kamera? Det skal opfylde 5 betingelser for at klassificere sig til denne betegnelse:

1. Det skal bruge 17,5 mm alm. eller special rullefilm.
2. Kamerahuset skal være fremstillet af metal, bakelit eller plastmateriale.
3. Det skal have en simpel optisk søger.
4. Det skal være forsynet med fast optik.
5. Det skal være horisontalt designet, som et kamera.

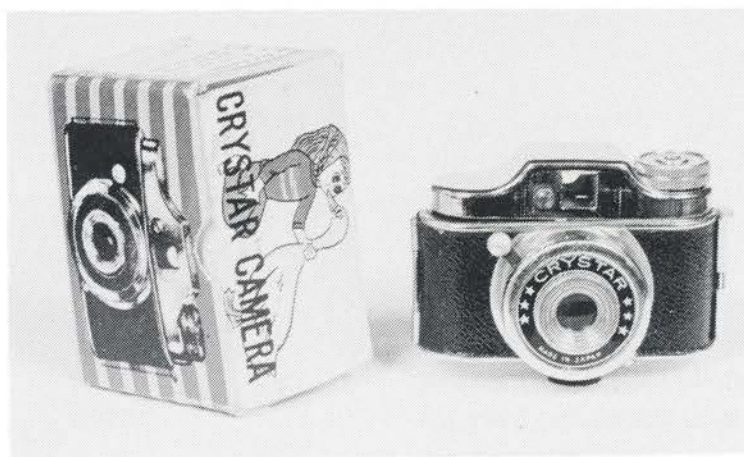
Tougodo Optical baserede sit første marked på de mange amerikanske militærbaser, som efter krigsafslutningen var etableret i det besatte Japan og de mange øer omkring moderlandet. Sælgerne kom ud til baserne og fælbød de små kameraer som en slags souvenir. De amerikanske soldater sendte dem hjem til deres mor, kone eller kæreste, en oplagt julegave - betegnelsen "Post War Camera" opstod. I 1950'erne blev de lanceret ud over Europa, hvor man ofte kunne købe dem i legetøjsbutikker eller hos boghandlere.

HIT-kameraer

Her præsenteres et mindre udvalg af minikameraer: HIT-Homer No.1 og HIT-Homer Q.P., fra firmaet "Kambayashi & Co Ltd". En noget mere avanceret udgave hedder: Mycro, som fremstilledes af firmaet "Sanwa Co". I brochuren til Micro IIIA spares der ikke på superlativer: "*Dette 1:4,5 objektiv besidder en superb opløsningsevne, at forstørrelser i postkortformat eller endog større - med lethed kan fremstilles*". Firmaet holder sig ikke tilbage for at fremhæve deres produkt - og sammenligner det frejdigt med Exakta! Kameraet blev fremstillet i 7 varianter: (1938) format 14x14, una 4,5/20, (1940-

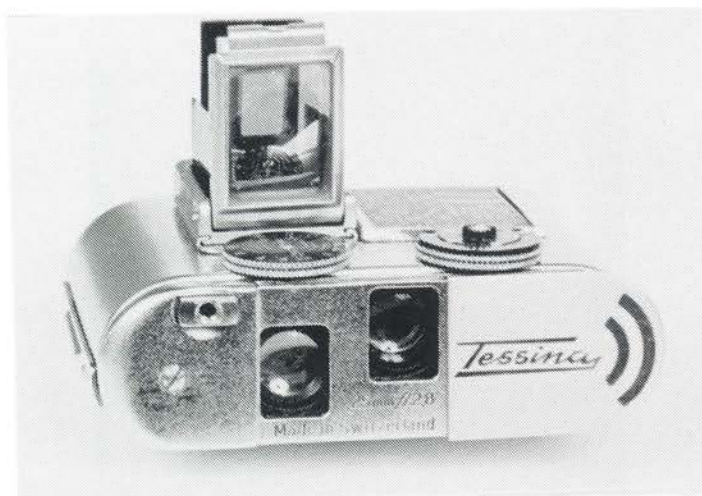

49) farve rød og sort, format 14x14 4,5/20, 25/100 sekund (1946) Mycro blå 14x14 4,5/20, 25/100. (1949) Mycro II 14x14 4,5/20 og Mycro IIIA 3,4, Teriotar C, 3,5/50. 1/25, 1/50, 1/100 sekund. Desuden kan nævnes: HIT-Cryster fra firmaet "Crystar Optical Co", HIT-Kiku 16 model II, HIT-Vesta, HIT-Minetta, HIT-Midget og HIT-Tacker. Antallet af miniaturekameraer udvides hvert år - i dag findes der ca. 148 forskellige apparater, mange af disse produceres nu til dags på Taiwan eller i Hong Kong.

Tessina

Det sidste miniaturekamera hører til i den bedre ende af småbilledkameraerne. Man må sige, at firmaet "Concava S.A." i Schweiz virkelig kan leve op til sit reklameslogan: "The only subminiature that really makes sense". Tessina automat 35 mm kom til at spille en afgørende rolle i den såkaldte Watergate-skandale i USA. Kameraet blev simpelt hen brugt til fotografiske spionoptagelser. Kameraet er det mindste apparat, som anvender 35 mm film i specialkassette. Negativet måler 14x21 mm. Tessina har indbygget fjedermotor, med optræk som et ur, 5-8 eksponeringer pr. optræk. Tessinon f:2,8/25 mm og lukkertiderne: B - 1/2 - 1/500 sekund samt X/M synkronisering til blitz.

Tessina-kameraet er fremstillet af ca. 400 dele, det samme som der er i et ur, alle tandhjul er af nylon for at mindske støj. Det findes i farverne: sølv, guld, rød og sort. Rød og guld er sjældne. Som tilbehør fås, foruden en lysmåler, et Tessina 17 jewel-ur som kan påsættes kameraet. ●

Lilleput-billeder

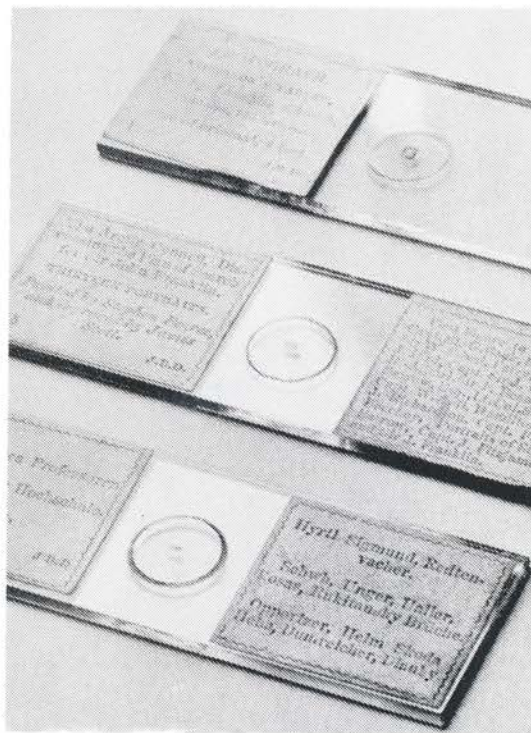
Flemming Berendt

Miniaturefotografiet

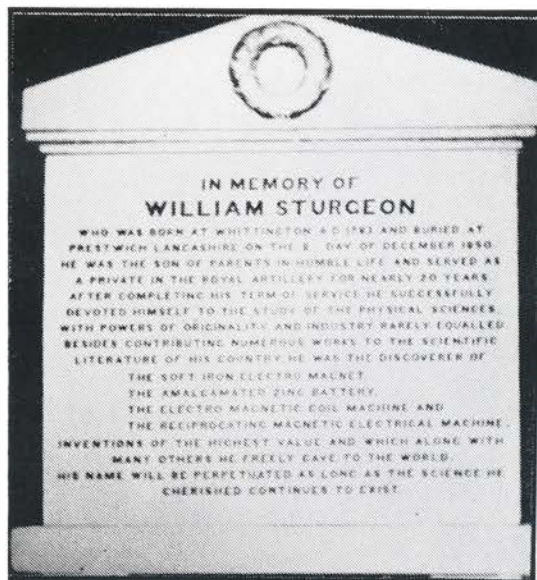
Det første miniaturdaguerreotypi blev fremstillet af Joseph Bancroft Reade (1801-1870) i 1839 af en flue gennem et solmikroskop, kort tid efter forsøger franskmændene Alfred Donné (1801-1878) sig med en optagelse af et flueøje, men der skulle gå mange år, før man kunne optage og gengive miniaturefotografier. Dette bliver imidlertid muligt, da englænderen Frederick Scott Archer (1813-1857) i 1851 opfinder kollodiumprocessen hermed er vejen banet for, at landsmanden optiker John Benjamin Dancer (1812-1887) fra Liverpool kombinerer mikroskop og miniaturefotografi. I maj 1853 præsenterer han de første miniaturefotografier optaget ved hjælp af et gasmikroskop. Kollodiumnegativet måler kun 1,3 kvadratmillimeter og kan forstørres over 100 gange, vel og mærke i knivskarp gengivelse.

Naturforskeren Alexander von Humboldt (1769-1859). Fotografiet er forstørret 100 gange!.

De mikroskopiske præparater i naturlig størrelse. De små billeder, der er kittet ind mellem glassene, kan ikke skelnes med det blotte øje.

En mindetavle fra kirken i Kirby-Lonsdale. Den rummer 755 bogstaver 75 gange forstørret. Den våde kollodiumproces skarphedsgengivelse er til dato uovertruffen!

Afsked med Sir John Franklin før hans afrejse på en arktisk ekspedition, som han aldrig vendte tilbage fra. Forstørret 75 gange! (Maleri af Stephen Pearce).

Mikrofotografi af prinsesse Queen Victoria og prinsen af Wales, som J.L. Heiberg har set det i sit mikroskop.

Succes

Disse utroligt små detaljrige fotografier finder hurtigt anvendelse som portrætter og billeder i charmsmykker, medaljoner, vedhæng samt de såkaldte Standhope-miniature, hvor billeder anbringes skjult. Folks naturlige begejstring for genstande i lilleput-format sikrer opfindelsens popularitet ikke blot i det victorianske England, men spredes ud over hele Europa og Amerika. Den succesrige fotograf udgiver i 1873 et katalog med ikke mindre end 277 mikrofotografier. De små billeder bliver efterhånden glemt og gemt.

Først engang i 1950'erne arver en tysker Andreas von Roemer et mikroskop, som har tilhørt naturforskeren Christian Gottfried Ehrenberg (1795-1876) blandt de tilhørende effekter finder man nogle af J.B. Dancers miniaturefotografier, som vi her præsenterer omkring emnet "småt og godt".

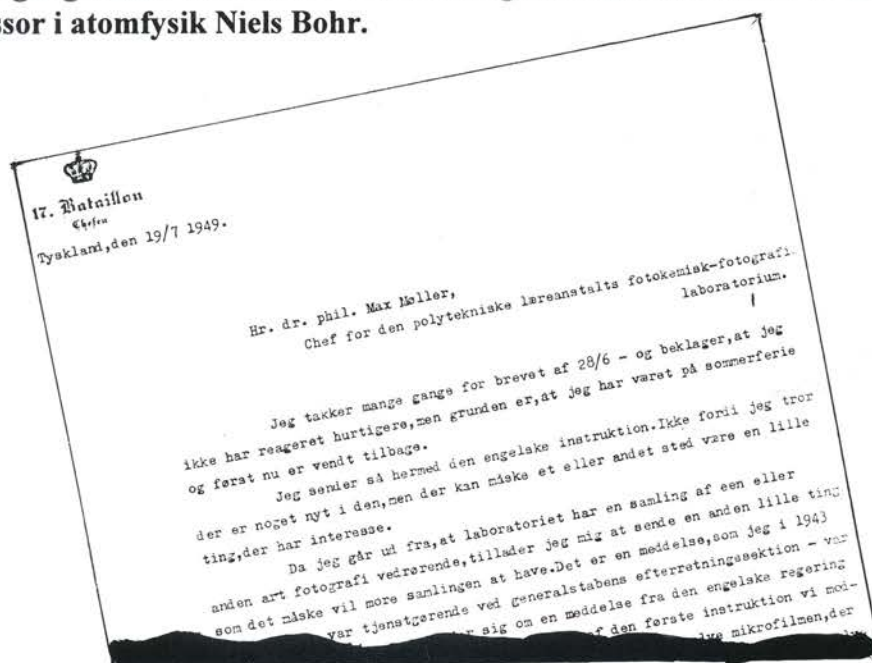
Dansk petit

Forfatteren Johan Ludvig Heiberg (1791-1860), som var levende interesseret i astronomi og optisk apparatur i 1850'erne, beskæftiger sig også med miniaturefotografier. Forfatteren og direktør for Det kgl. Teater tilbragte mange nætter i sit lille observatorium, indrettet i Søkvæsthuset i København, hvor han boede fra 1844. Her blev himlens stjerner ivrigt observeret. Men da intet var for småt til at blive studeret nærmere, erhvervede han sig i slutningen af 1830'erne et mikroskop, fremstillet af den kendte optiker Simon Plösel, der som 18-årig blev ansat hos Johann Fridrich Voigtländer i Wien, hvor han lærte at slibe linser og fremstille mikroskoper. I en opbevaringskasse af mahogni til Heibergs mikroskop findes fire objektglas med gennemsiglelige miniaturefotografier, som blev fremvist ved festlige lejligheder. Fotografierne er optaget af Benjamin Dancer og måler ca. 1,5 mm. Billederne viser bl.a. "Fader vor" på engelsk med ca. 300 bogstaver, et af dronning Victoria og prinsen af Wales, samt et af komponisten G.F. Händel fremstillet i ca. 1853-54.

Niels Bohr & spionfotos

Flemming Berendt

Endnu en kendt dansker har været involveret i brugen af mikroskopiske optagelser, denne gang under Den anden Verdenskrig, nærmere bestemt i 1943. Personen er professor i atomfysik Niels Bohr.

Historien tager sin begyndelse i forbindelse med overdragelsen af fotohistoriske effekter fra Danmarks Tekniske Højskoles Fotokemiske afdeling til Danmarks Fotomuseum i Herning. Blandt de mange dokumenter var der et brev dateret den 19. juli 1949 til chefen for DTH's fotokemiske laboratorium, dr. phil. Max Møller, hvori daværende chef for 17. bataljon, Volmer Gyth, gør opmærksom på at man gerne vil have placeret en lille fotohistorisk kuriositet i DTH's samling. I brevet gøres der rede for den lille sag:

"Det er en meddelelse, som jeg i 1943 - medens jeg var tjenstgørende ved generalstabens efterretningssektion - var med til at behandle. Det drejer sig om en meddelelse fra den engelske regering til professor N. Bohr. Jeg vedlægger en kopi af den første instruktion vi modtog angående forsendelsesmetoden, samt et eksemplar af selve mikrofilmen, der var gemt i en nøgle. Jeg kan roligt sende den nu, da tidens tand har gjort selve filmen ulæselig, så indholdet røbes ikke hermed. Man kan stadig under et mikroskop se, at det er et maskinskrevet brev.

Der var i alt 6 eksemplarer af brevet i nøglerne. På dem alle var der små fejl i filmen, der gjorde enkelte ord ulæselige, men da det ikke er på samme sted på alle filmene, var det muligt alligevel at læse hele brevet". Efter at have omtalt at materialet til sin tid vil blive overgivet til Rigsarkivet hedder det videre:

"Det er i øvrigt vort indtryk, at tyskerne var betydelig dygtigere på dette felt end englænderne. Docent Södermann ved det svenske politis kriminaltekniske laboratorium hævder i øvrigt at være nået endnu længere end både tyskerne og englænderne på området mikrofotografering.

Med venlig hilsen,
Deres erbedige

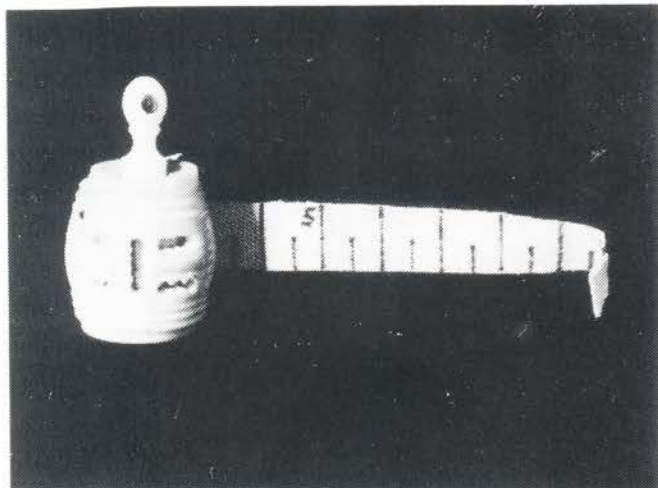
Denne episode er et lille engelsk/dansk bidrag til fotografiens historie på området.

Note:

Det omtalte materiale befinder sig på Danmarks Fotomuseum i Herning for hvem vi takker for tilladelse til offentliggørelse.

Stanhope - fotografisk - optisk - kuriositet

Leif Germann Jensen

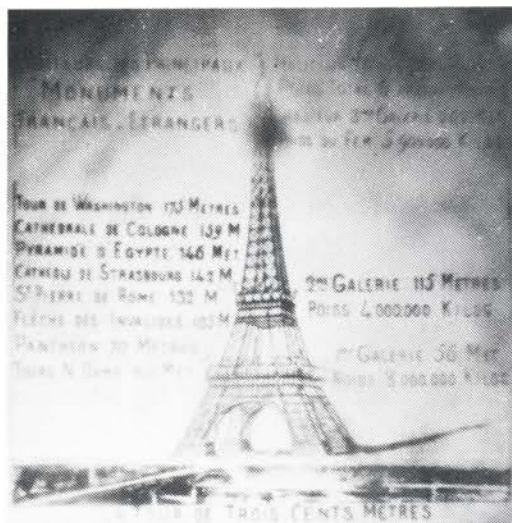

Under ovennævnte titel skrev Flemming Berendt i Objektiv nr. 65/1994 om den engelske lord Charles Stanhope (1753-1816) som udtænkte brugen af en lille linse som grundlag for den specielle miniature effekt. Lord Stanhopes landsmand optiker John Benjamin Dancer (1812-1887) videreudviklede ideen, som fik fotograf Prudent René Patrice Dragon til at udtage patent på linsers anvendelse i forbindelse med miniaturefotografier. Opfindelsen skabte hurtigt et souvenir-marked i mange europæiske lande. Kort tid efter denne artikel strømmede det imidlertid ind med fine eksempler på Stanhopes - i forskellig størrelse og kvalitet. Det er disse frembringelser som her præsenteres.

Lille, tøndeformet centimetermål i udskåret ben. Tønden har en midterakse, også i ben, med en Stanhope-linse øverst. Midteraksen kan drejes rundt i "tønden", og kunne derved rulle et blåt stof-centimetermål op. Selve centimetermålet er desværre gået tabt.

Tøndens mål: 2,6 cm høj inklusive skruelåg. Diameter 1,9 cm ved bunden og ca. 2,2 cm på midten. Højde med midterakse: ca. 4,1 cm.

Billedet i Stanhope-linsen viser en tegning af Eiffeltårnet omgivet af tekst:

HAUTEURS DES PRINCIPALES MONUMENTS

FRANCAIS & ETRANGERS

TOUR DE WASHINGTON 175 MÈTRES
CATHEDRALE DE COLOGNE 159 MÈTRES
PYRAMIDE 146 MÈTRES
CATEDRALE DE STRASSBOURG 142
MÈTRES
S. PIERRE DE ROME 132 MÈTRES
ÉGLISE DES INVALIDES 105 MÈTRES
PANTHÉON 79 MÈTRES
TOURS N. DAME 66 MÈTRES

LE TOUR DE TROIS CENTS MÈTRES G. EIFFEL INGENIEUR & CONSTRUCTEUR

Endvidere er der tekst vedrørende totalhøjde, totalvægt, samt data vedrørende de tre gallerier.

Købt i juli 1928 i Paris. Eiffeltårnet blev bygget til Verdensudstillingen 1889. Den nøjagtige alder på denne Stanhope er uvis.

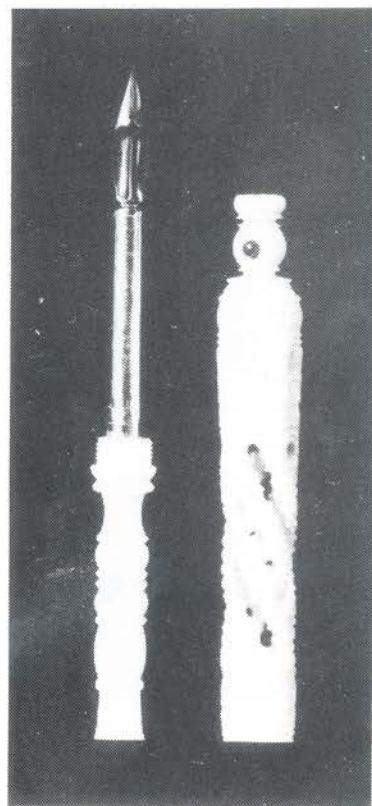
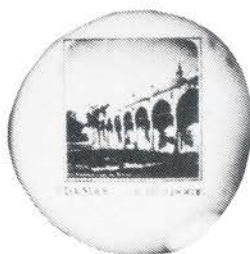
Stanhope med penneskæft og brevåbner

Ca. 22 cm lang, udskåret i elfenben. I den ende sidder en lille Stanhope. De ca. 2 cm, som holder Stanhope-linsen, kan skrues af. Der er ligeledes et gevind ca. midtvejs, hvor penneskæftet kan skrues ud.

Penneskæftet har en fint ciseleret messingholder til pennen. Pennen er mærket med en kongekrone samt teksten: KONGELIG DANSK GULDPEN S.M. & Co.

Billedet i Stanhope-linsen viser en bygning i arabisk stil med søjlegang. Billedet er mærket: DAMAS: COUR DU TEKKIE.

Linsen er indfattet i messing.

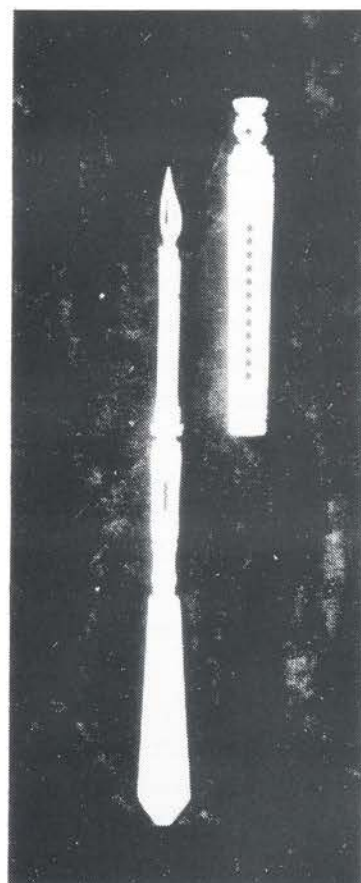
Penneskæft med brevåbner og Stanhope-linse

Ca. 17,1 cm lang (uden pen) penneskæft, udskåret i elfenben og forsynet med forniklet messingholder (ca. 4,7 af de 17,1 cm) i den ene ende. Stanhope linsen sidder midt i penneskæftet.

Billedet i Stanhope-linsen viser et stort vandfald, som bruser ned over nogle klipper. I højre side ses en udsigtspavillon med nogle mennesker samt lidt bevoksning. Billedet er i s/h. Billedet er forsynet med undertekst: RHEINFALL. Linsen sidder direkte i benhullet uden messingindfatning. Penneskæftet er fra ca. 1860'erne.

— En lille Julegave af særlig local Interesse har Boghandler H. Olaf Hansen bragt i Martedet, nemlig en net Penneskæfter af Ben, hvori findes to microscopiske Prospecter af Aarhus. Disse Billeder, der ere udførte i Paris, ere særdeles tydelige og gode, og da Penneskæfteren sælges for 50 Ø., kan den uden Tvivl vente mange Kjøbere. Der kan jaas Penneskæftere deels med Ryegårde og Domkirken, deels med Lødbøden og Rytstveien.

Aarhus Stiftstidende 9. december 1883.

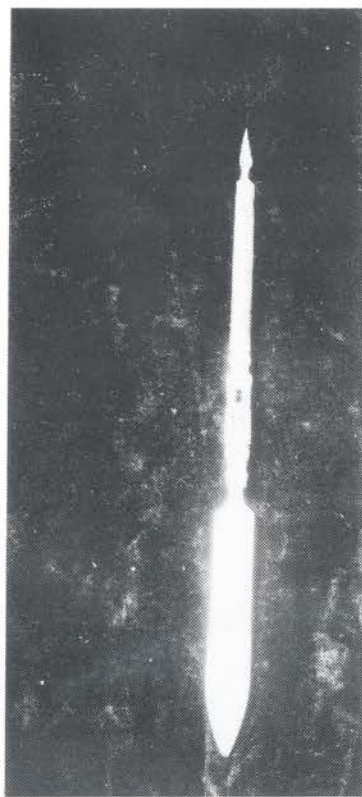

Stanhope med penneskæft og brevåbner

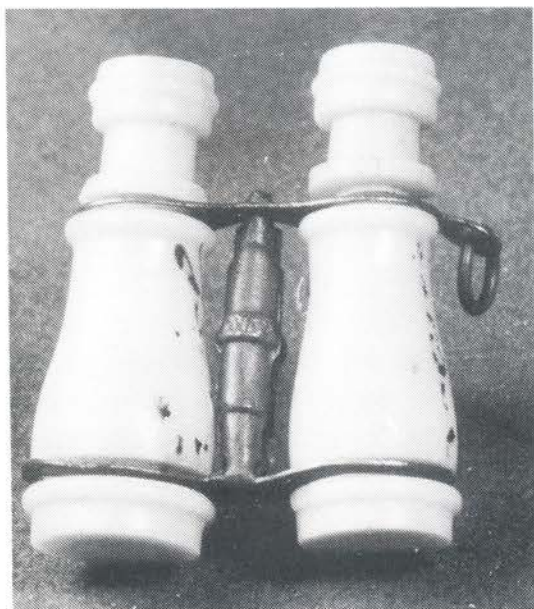
Ca. 14 cm lang, udskåret i elfenben. I den ene side sidder en lille Stanhope. De ca. 2 cm, som rummer Stanhope-linsen, kan skrues af. Der er ligeledes et gevind ca. 5 cm fra den anden ende, hvor penneskæftet kan skrues af. Penneskæftet har en glat, forkromet holder til pennen.

Pennen er en stålpenn, mærket: PERRY & Co, No 27 EXFINE, LONDON.

Billedet i Stanhope-linsen viser CHRYSTAL PALACE. Billedet er mærket: CRYSTAL PALACE, MADE IN FRANCE. Linsen sidder direkte i elfenbenshullet, uden messingindfatning.

Affotografering via mikroskop: Poul Winstrom.

Kikkert.

Frihedsgudinden i guld - fremstillet som charms-vedhæng til armbånd. Samling: Henrik Meyer.

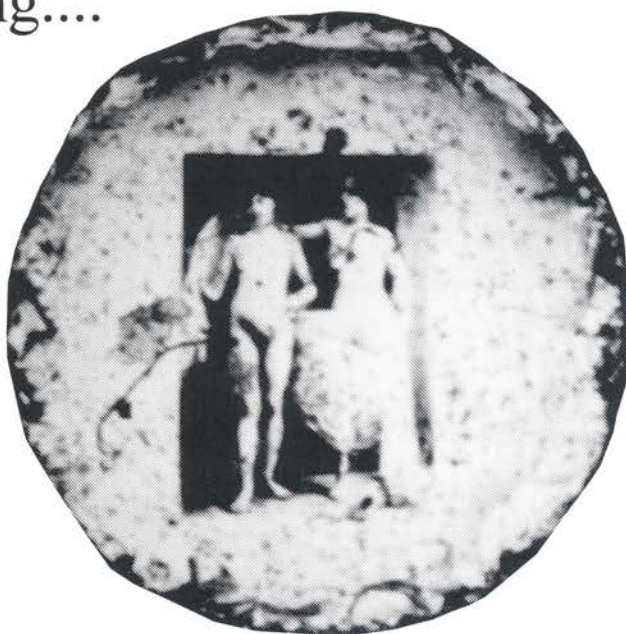
Stanhopes endnu engang....

Poul Ruggaard Porse

Den nubrede kobberkappe.

For nylig har jeg erhvervet en stanhope, der som så mange andre af slagsen har indlagt et miniaturefoto af et par nøgne damer. Stanhopen er måske på et andet punkt lidt usædvanlig, idet indfatningen formentlig består af horn, hvori en kunstdrejer har lavet gevind. Udvendig er det så beklædt med en tynd kappe af kobber, som er nubret for at lette på- og afskrubningen. Man kan kun gætte på, hvad den oprindelig har været skruet på, men mon ikke det har været en ganske slank og elegant ligerettet spadserestok af den slags, som varietéoptrædende i tidligere tid gjorde brug af. I Aarhuus Stiftstidende den 9. december 1883 ses følgende redaktionelle omtale:

Selv om det var småt.....

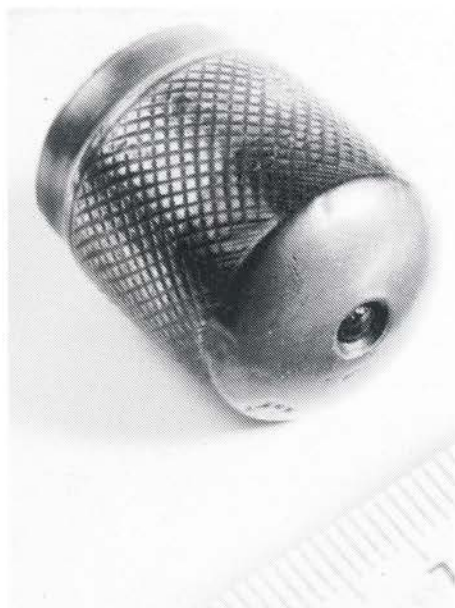

Foto: Poul Pedersen

- En lille Julenyhed af særlig local Interesse har Boghandler H. Olaf Hansen bragt i Markedet, nemlig en net Penneholder af Been, hvori findes to microscopiske Prospector af Aarhuus. Disse Billeder, der ere udførte i Paris, ere særdeles tydelige og gode, og da Penneholderen sælges for 50 Ø., kan den uden Tvivl vente mange Kjøbere. Det kan faaes Penneholdere dels med Ryesgade og Domkirken, dels med Toldboden og Kystvejen.

Det er vel ikke så almindeligt med topografiske billeder i stanhopes, men man har altså kunnet sende emnerne til Paris, hvor man så har nedfotograferet disse og indlagt dem i penneskaffer eller andet.

Museumsklenodie 19

I forbindelse med Danmarks Fotomuseums indvielse 31. august 1984 fik man af direktør Hans Bonnesen, Agfa-Gevaert A/S, overrakt et familieklenodie. Der er tale om to runde portræt miniature-daguerreotypier (diameter 15 mm) til indsættelse i smykker.

Miniature-daguerreotypierne er de hidtil eneste kendte i Danmark.

Så du røgen?

- ryge-fotos

Poul Ruggaard Porse

Under mottoet: "Enhver Ryger kan fotografere" lanceredes i Danmark omkring Den første Verdenskrig nogle ganske små hvide "film" stumper på 2,2 x 1,5 cm, som anbragt i et cigar- eller cigaretmundstykke med den blanke side indad lod sig fremkalde til "et smukt Fotografi" alene under påvirkning af røgen.

De således fremkaldte billeder kunne forestille kejserportrætter, dyrebilleder, damer i fine kreationer eller med flotte hatte, men der kunne også forekomme billeder af damer i badedragter eller endnu værre - helt nøgne kvinder.

RYGE-FOTOGRAFIER

d. v. s. smaa hvide Fotografier, som lader sig fremkalde ved Rygning af en Cigar eller en Cigaret.

RAUCH-PHOTOS

d. h. kleine weissen Photos, welche sich durch Rauchen einer Zigarre oder einer Zigarrette entwickein lassen.

SMOKE-PHOTOS

that is small invisible Photos, which are to be developed through smoking a Cigar or Cigarette.

PHOTOS à FUMER

c'est à dire des petits photos blancs, qui sont développés, tout en fumant un cigare ou une cigarette.

...

1/4 ZELO. Kopenhagen B. Dänemark.

Enhver Ryger kan fotografere!

RYGE FILMS

Et af de hvide Films, rulles paa langs med den blanke Side indad og stikkes i en Cigar- eller Cigaretspids eller Mundstykke. I Løbet af kort Tid fremkaldes under Rygningen et smukt Fotografi.

FIG. 1.—MAGIC CIGAR HOLDER.

FIG. 2.

Magic Cigar Holders.—Some years ago, dealers in tobacco sold cigar or cigarette holders inclosed in cardboard cases in which they were accompanied with a small package of photographic paper, entirely white and about the size of a postage stamp.

These cigarette holders opened at the center like a

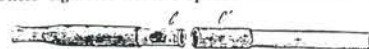

FIG. 3.—CIGARETTE HOLDER OPEN.

needle case. Some were so made that the photographic postage stamp was placed externally to the cylindrical part forming the sheath (b b'); in this case, b contained an aperture, a, that allowed the smoke to pass. Others, which were simpler and more diverting, opened like the preceding, at the center, but the sheath consisted of a small white glass tube, in the interior of which was placed the loosely rolled little sheet of magic paper.

In both cases, the tobacco smoke comes into contact with the photographic paper. After the smoking was finished, the magic paper showed a portrait or some other image that had developed upon it.

Den amerikanske udgave af Magic Cigar Holder er hentet fra George Gilbert: Photography: The early Years: A Historical Guide for Collectors.

List of smoke-photos' series a 100 pieces.
Table des séries de photos à fumer a 100 pièces.

17 Damebilleder ældre Mode
Karrikatur
Damenbilder ältere Moden
Karrikatur
Ladys-portr. old fashi. caricature
Portr. de dames, de date vieille,
caricatures

22 Dyrebilleder
Tierbilder
Animal pictures
Images d'animaux

26 Damehoveder
Damenköpfe
Ladys heads
Têtes de femmes

33 Badebilleder
Badenbilder
Bath-portraits
Scènes de bains

37 Damebilleder Kunst
Damenbilder Kunst
Ladys-portraits, arts
Portraits de dames, art

M Den tyske Kajser
Der deutsche Kaiser
The german emperor
L'empereur allemand

At der har været tale om ret omfattende salgstilbud tydeliggøres af denne 4 sproglige annonce.

Foto: Poul Pedersen

"Journalsag nr. 182 af 23/3-1917....."

Med den nidkærhed, man dengang jagtede sådanne "utugtige" billeder, kan det ikke undre, at de to her gengivne eksempler gav anledning til en politisag ved Københavns politis IV. afd., journalsag nr. 182 af 23/3-1917 med påfølgende konfiskation af de to fotos og af forskellige relevante tryksager, som de her viste med bilagsnummer 7 og 8 samt en side fra et katalog med et udvalg af billeder. Som nr. 37 heri gengives netop sådanne nøgne kvinder, der under betegnelsen "utugtige" har givet anledning til sidens konfiskation - denne er mest sandsynlig sket hos en tobakshandler, men også andre, som f.eks. boghandlere, forsøgte sig i forhandling af billederne.

Fagfotoografer

saavel som Amatører
foretrakker

Agfa

Foto - Artikler

AGFA

Filmfabrikken AGFA som bliver til ORWO

1.del

I 1994-95 har Objektiv bragt en artikelserie om Agfa i anledning af 100 års jubilæet kort tid før.

Materialet er først og fremmest hentet fra Bayers arkiver, og som følge deraf er der nogle løse ender i fremstillingen. Først og fremmest mangler beretningen om Agfas østtyske afdelinger og om datterselskabet i USA.

Det Oprindelige Agfa

Agfa er oprindeligt hjemmehørende i Berlin. Blandt de virksomheder der har grundlagt det i 1873 ved at slutte sig sammen til Aktieselskab for Anilinfremstilling (Aktiengesellschaft für Anilinfabrikation) hører den Jordansche Chemische Fabrik (blodludsalt, berlinerblåt, og cyankalium) som er grundlagt allerede i 1850. Og eftersom det nye aktieselskab for anilinfremstilling får sæde i de jordanske bygninger ved Den Slesiske Port (das Schlesische Tor) i Berlin (Treptow) kan man sådan set godt sige at Agfa har 150 års jubilæum om et år. Den måde at fastlægge jubilæer på har andre firmaer benyttet, f.ex. Zeiss Ikon.

Men ellers kan man, som Bayer A/G har gjort det, hæfte sig ved at 1894 er året hvor virksomhedens forbogstaver A.G.f.A. bliver indregistreret som varemærket **Agfa** til brug ved salg af firmaets succesrige fotokemikalier. De bliver adgangsbilletten til det tyske fotomarked - ikke plader, film, og fotopapir. Det amerikanske Kodak sidder tungt på den del af markedet i tiårene på hver side af århundredeskiftet.

Agfa Flytter på Landet

I 1909 beslutter firmaet sig for at flytte. Baggrunden er de stigende vanskeligheder med den nye fabrikationsgren, filmfremstilling. Luftforureningen i Berlin er for stor. Men der er også andre grunde. Der er mangel på udvidelsesmuligheder på den eksisterende grund, og grundpriserne i Berlin er høje. Øjnene falder - af alle steder - på Wolfen i Bitterfeld Amt i den sydlige del af delstaten Sachsen-Anhalt. (Nærmeste store byer er Halle og Leip-

zig). Fra denne lokalitet har DRTV efter murens fald bragt chokrapporter om forurening af et helt utroligt omfang.

Hvordan der har set ud i 1909 ved jeg ikke præcist. Der har været brunkulslejer og ikke så megen industri, et rigtigt udflytter- og pionerområde i det fattige østlige Tyskland. Fabrikken opføres direkte på landbrugsjord. (Bortset fra delstaten Sachsen og selve Berlin er staterne i denne del af Tyskland, der senere bliver til DDR, industrielt uudviklede i forhold til Vesttyskland. Der er et stort befolkningsoverskud på landet, som søger mod byerne).

Infrastrukturen er i orden, let adgang til Elben med dens mange bifloder og forbindende kanaler, jernbanestation i byen Wolfen med direkte spor til den nye fabrik.

Af helt afgørende betydning for Agfas direktion og bestyrelse er det at timelønnen for en arbejder i Wolfen er 0,42 RM mod 0,51 i Berlin.

Specialisering og Vækst

Med flytningen til Wolfen bliver der mulighed for at indrette fabriksbygningerne ideelt efter datidens forestillinger - og samtidig mere specialiseret. Wolfen bliver først og fremmest en filmfabrik. Farvefabrikationen bliver henlagt til Greppin. Administration og salg forbliver delvist i Berlin, desuden filmbaseproduktionen (celluloid).

Med navnet Agfa forbinder vi historisk set mest noget med foto: emulsionsvarer, fotokemikalier, og kameraer - i dag også scannere, fotokopieringsmaskiner, fremkaldemaskiner, og som det sidste nye

digitalkameraer. Men ved udflytningen til Wolfen er situationen en anden. For det første hører kameraer ikke med til programmet endnu. Og fotoandelen udgør (i 1913) kun 26% af den samlede omsætning. Resten er farvestoffer, ikke-fotografiske kemikalier, sprængstoffer, og medicin. Alligevel er Agfas fotofremstilling omfattende. I 1913 30 mio meter kinofilm f.ex.

De vanskelige forhold i Tyskland under og efter den første verdenskrig rammer ikke filmfabrikation. Tværtimod må der udvides voldsomt allerede under krigen, selv om fabrikken ved sin ibrugtagning i 1910 sandelig er lagt stor ud. Udvidelsen sker i stor udstrækning ved brug af kvindelig arbejdskraft, fordi de mandlige bygningsarbejdere er optaget i skyttegravene rundt omkring i Europa. Også arbejdskraften bagefter til filmfremstilling, kemikalier, folier, fibre, m.m. består hovedsagelig af kvinder («Wir brauchen flinke Frauenhände»). Der sker et boom i afsætningsmulighederne. Det gælder både fabrikation af film til spillefilm og til almindelige fotografiapparater. Efterspørgslen efter Agfas film er - især efter et teknisk gennembrud på rullefilmområdet i 1917 - trods idelige udvidelser i Wolfen større end produktionen. Det betyder at Agfa Wolfen i begyndelsen af tyverne er blevet Europas største filmfabrik.

Den Store Fusion - I.G.Farben

1925 oprettes I.G.Farben, verdens største kemikoncern, ved en fusion af adskillige firmaer (BASF, Bayer, Agfa, Hoechst, Casella, Kalle, Griesheim Elektron, Rheinisch-Westfälische Sprengstoff, og Alfred Nobel. Desuden indledes et tæt samarbejde med Norsk Hydro). Et kendt navn i sammenslutningen er konkurrenten Bayer fra Leverkusen. Dette firma har på samme tid som Agfa grundlagt en ny emulsionsvarefabrik (1912 i Leverkusen) og allerede i 1903 startet en produktion af fotopapir (bl.a. ved at købe det velrenommerede firma Liesegang's fotopapirafdeling). Men Bayer forsøger også at træde nye stier indenfor filmfabrikation ved at udvikle en sikkerhedsbase som underlag for emulsionen (acetylcellulosen »cellit« i stedet for den brandfarlige nitrocellulose »celluloid«). Frem til 1925 er det nu ikke gået så godt med den del af produktionen, fordi cellit desværre alt for let går i stykker i perforeringen og heller ikke danner et helt stabilt underlag for emulsionen.

Ved sammenslutningen i 1925 bliver Bayers og Agfas fotoafdelinger slået sammen til en enhed indenfor I.G.Farben, den såkaldte afdeling 3 (Sparte III). Den omfatter ud over Agfa Wolfen, Agfa Berlin, og Bayer Leverkusen (kun fotofabrikken) også Bayers nyerehvervede kamerafabrik i München (A.H.Rietzschel). Al konkurrence mellem specielt Agfa og Bayer hører naturligvis op. Leverkusen fremstiller fra nu af fotopapir og ikke film, mens det bliver lige omvendt i Wolfen. Desuden fører alle fabrikker indenfor afdeling 3 navnet Agfa og alle deres produkter hedder Agfa. Også efter sammenslutningen kommer nye fabrikker til.

I løbet af sidste halvdel af tyverne og frem til 2. verdenskrig kommer Agfa til at bestå af følgende virksomheder:

- Wolfen (film og fotokemikalier, ledende fabrik i gruppen, sæde for administrationen)
- Premnitz (cellulosefibre)
- Lichtenberg
- Landsberg
- Bobingen (viskose)
- Rottweil
- Dormagen (viskose og andre cellulosefibre, cellit)
- München (fotografiske apparater)
- Leverkusen (fotopapir) (ikke direkte under Wolfen)
- Berlin (salg og markedsføring) (ikke direkte under Wolfen)

Wolfen fremstiller ikke kun fotografiske artikler (64% af I.G.Farbens produktion i 1940), men bl.a. også viskose (kunstsilke) (4%), celluld (en grovere form for viskose, som kun ældre medborgere kender) (8,4%), og syntetiske fibre (100%).

Omsætningstallene inden for afdeling 3 i rigsmark er helt enorme; men det er Wolfen der er guldægget.

I 1938 sidder Agfa Leverkusen på 40% af det samlede fotopapirsalg i Tyskland, Agfa Wolfen på 85% af filmsalget og 50% af fotokemikaliesalget. Dertil kommer en gigantisk export. Konkurrencen med Kodak har ændret sig fra Davids kamp mod Goliath til en jævnbyrdig kappestrid, og overalt i verden kan man vælge mellem de to giganters produkter.

Unübertreffliche Deutsche Filmerzeugnisse

Höchstempfindlich ★ Farbenempfindlich ★ Lichthoffrei

„Agfa“- Rollfilme „Agfa“- Filmpacks

Nicht rollend

Patentiert

45:6, 6:9, 8:10.5, 9:12,
10:15

4:6.5, 6:6, 6:9 cm

Prompte Lieferung
durch
Photohändler!

Die 68seitige, vorzüglich illustrierte

GRATIS-BROSCHÜRE

„Ueber photographische Entwickler“

von Dr. M. ANDRESEN,

die in fesselnder Form an Hand gründlichster Sachkenntnis das Gebiet der

photogr. Entwicklung

erschöpft, wird Interessenten

vom Photohändler ausgehändigt

oder auf Wunsch postfrei zugesandt vom Verlag

„Agfa“ ACTIEN-GESELLSCHAFT FÜR ANILIN-
FABRIKATION ———— BERLIN SO 30

„Agfa“-Rodinal, -Metol, -Glycin,
„Agfa“-Amidol, -Eikonogen,
„Agfa“-Metol-Hydrochinon,
„Agfa“-Hydrochinon, -Pyrosäure.

Bezug durch Photohändler.

Reklame fra 1916.

Det har givet sig fysiske udtryk i Wolfen. Ved knopskydning er fabrikken vokset til gigantisk størrelse, faktisk så langt øjet rækker, hvis man vel at mærke kravler op i en af de mange høje fabriks-skorstene.

De Sociale Forhold

De sociale forhold i Wolfen må siges at være gode sammenlignet med forholdene ved så mange andre kemiske fabrikker i mellemkrigstidens Tyskland. Agfa bygger arbejderboliger i stor stil som parcel- og rækkehuse med haver til. Det opfører eget teater og klub- og idrætsanlæg. Desuden, som noget meget vigtigt når man især beskæftiger kvinder, vuggestuer og børnehaver. Der er nok ikke tale om en idealistisk/humanistisk holdning som hos Carl Zeiss i Jena, Thüringen, men om almindelig sund fornuft, så virksomheden er sikret en tilfreds og stabil arbejdskraft. Det er karakteristisk at Agfa Wolfen ikke rammes af en eneste storkonflikt.

Den Nazistiske Tid - et Samarbejdsvilligt Agfa

I den nazistiske tid fra 1933-45 er Agfa mindst lige så påvirket som alle andre store virksomheder. De kendte symboler hænges op alle vegne og personalet påvirkes kraftigt. Direktionen offentliggør hyldestproklamationer til det nye styre allerede et par måneder efter magtovertagelsen og hejser hagekorsflaget permanent over hovedbygningen. Fra 1937 ansættes kun personale der er medlem af NSDAP eller Hitlerjugend, ligesom værkførere og funktionærer sendes på så mange kurser på NSDAPs distriktsskoler som muligt. Ved partiets arrangementer og massemøder kan personalet altid regne med at få fri. Dette og meget mere af samme skuffe skaffer Agfa titel af »nationalsocialistisk mønstervirksomhed«.

Man skal i den forbindelse huske på at Wolfen frem til 1933 politisk set er et rent arbejderområde med et stort flertal for Socialdemokratiet og Kommunistpartiet tilsammen. Dertil kommer at NSDAP ved magtovertagelsen pusler med tanker om en opløsning af I.G.Farben (p.gr.a. den monopolagtige beherskelse af markedet som NSDAP ud fra sine grundprincipper om frie markeds kræfter ikke kan acceptere). Den store begejstring for de fascistiske principper i I.G.Farbens og Agfas ledelse må ses i det lys. Strategien lykkes. I.G.Farben bliver ikke opløst.

Under krigen arbejder hos Agfa i Wolfen som på alle I.G.Farbens virksomheder tvangsarbejdere. Det drejer sig hovedsageligt om russiske og polske fanger fra kvindekonzentrationslejren Ravensbrück, men også om krigsfanger og deporterede fra mange nationer. Indkvarteringen finder sted i de sædvanlige barakker til den slags formål.

Antallet af tvangsarbejdere fra koncentrationslejre bliver aldrig stort - ikke i forhold til fabrikkens enorme størrelse. Fra juni 1944 overtager koncentrationslejrene Ravensbrück og Buchenwald ledelsen af barakkerne (KZ-externatlejr). Det højeste tal bliver 425 (januar 1945).

Når antallet ikke bliver større skyldes det at Agfas filmfabrikation og i særdeleshed Agfacolorproduktionen betragtes som krigsvigtig og absolut hemmelig. Fangerne kommer ikke ind på filmfabrikken, kun på afdelingen for cellulosefibre. En vigtig artikel der er i øvrigt viskose (kunstsilke) til faldskærme.

Antallet af udenlandske arbejdere som ikke er fanger, men enten frivilligt eller ved deportation er kommet til Wolfen er væsentligt større, ca. 10 gange større. Og nogle af dem arbejder på selve filmfabrikken. Det gælder bl.a. 15 danskere, hvoraf de 14 arbejder for fremmede firmaer på filmfabrikkens område (jan.45).

Den omstændighed at Agfa overvejende beskæftiger kvinder betyder desuden i sig selv at behovet for tvangsarbejdere bliver mindre end i så mange andre virksomheder.

Omvendt har mange af Wolfenfabrikkens mandlige ansatte deltaget i 2. verdenskrig som soldater. Mens der endnu er orden i sagerne 7.april 1945, kan direktionen gøre tabene op: 622 faldne og savnede, 70 i fangenskab. Det er mere end 10 gange så mange som efter 1.verdenskrig. Hvormange der falder den sidste måned frem til krigsafslutningen og besættelsen vides ikke.

Den Nærmest Umulige Situation lige efter Krigen

Ved krigens ophør i 1945 står Agfa i en helt anden og meget vanskelig situation.

For det første bliver I.G.Farben som følge af særlov

I dagene 15. til 18. april bliver 14% af fabriksbygningerne lagt i ruiner.

Bezug durch Photohändler.
Blaue „Agfa“- Preisliste 1916
 Umsonst

The image displays five Agfa chemical products arranged horizontally. From left to right: a large bottle of Agfa-METOL with a detailed label; a smaller bottle of Agfa-AMIDOL; a cylindrical can of Agfa-Hydrochinon; a bottle of Agfa-GLYCIN; and a tall, dark bottle of Agfa-Rodinal. Below the can of Agfa-Hydrochinon is a small rectangular box labeled 'Agfa Metal-Hydrochinon'.

Agfa kemikalier.

nr. 9 af 30. november 1945 beslaglagt og opløst (dekartelliseret). Man kan godt kalde loven en hadelov; for den rammer specielt de virksomheder som i kraft af deres produkter i kombination med en dominerende størrelse har haft væsentlig indflydelse på krigens gang. De berømteste ofre for loven er Krupp og I.G. Farben.

Set over en lang årrække lykkes det kun til en vis grad at opløse I.G. Farben (og slet ikke Krupp).

For det andet kommer afdeling 3's 3 vigtigste fabrikker til at ligge i hver sin besættelseszone: Wolfen i den sovjetiske, Leverkusen i den britiske, og München i den amerikanske. Det er en situation vi tidligere har behandlet her i Objektiv i forbindelse med Zeiss Ikon og Carl Zeiss (»Giganten der Forsvandt« og »Dresden«). Og forløbet hos Agfa bliver ganske parallelt.

Det er ovenikøbet parallelt så langt at den fabrik der ligger i østzonen, Wolfen, først bliver besat af amerikanerne i godt et par måneder, for derefter som følge af firemagtsaftalerne at overgå til russerne. Og ganske som hos Carl Zeiss i Jena medfører det at en stor del af medarbejderne, specielt de ledende eller særlig teknisk kyndige, i disse hektiske måneder flytter til koncernens vesttyske fabrikker, d.v.s. til Leverkusen (især) og München. Mange flygter bare og finder anvendelse for deres ekspertise i helt andre vesttyske virksomheder eller i udlandet, især USA og Sydamerika (hvordan det nu kan være).

For det tredje bliver afdeling 3's fabrikker svært beskadiget under krigen. Produktionen fortsætter ganske vist i begrænset omfang frem til et par uger før freden bryder ud og nye produkter bliver hele tiden udviklet, især inden for den nye vigtige gren af produktionen, Agfacolor farvefilm og farvepapir. Først til allersidst bliver produktionen næsten indstillet. Det sker p.gr.a. råstofmangel og ikke p.gr.a. ødelæggelser af bygningerne.

En af forklaringerne på det er bygningernes indretning. Både i Wolfen og i Leverkusen er bygget bombesikre kældre som rummer laboratorier og en stor del af det fototekniske udstyr.

For det fjerde bevirker I.G. Farbens strukturelle opbygning med stærk grendeling og specialisering

på de mange fabrikker spredt ud over hele Tyskland at den enkelte fabrik kommer til at stå helt hjælpeløs, når livlinen skæres over. Det gælder også Wolfen, selv om den er langt den største fabrik inden for afdeling 3.

Den overordnede ledelse mangler. Det udviklede distributionssystem er væk. Ingen råvarer eller bare halvfabrikata produceres på fabrikken. Afhængigheden af de mange andre virksomheder inden for I.G. Farben som fremstiller disse varer er total. Salg og markedsføring er heller ikke Wolfens sag, eller rettere: den har kun været det på det forberedende plan.

Omvendt har Wolfen haft en overordnet rolle over for en del af fabrikkerne inden for afdeling 3, bl.a. (og til alt held) over for fabrikken i Dormagen som fremstiller cellit, det stof som på dette tidspunkt helt har erstattet celluloid som filmbase.

Omvendt kan man som en 5. omstændighed nævne at firmasammenholdet inden for i første række Agfa, i anden række I.G. Farben er stort. Det gælder høj som lav. Alle føler at de er en lille, men vigtig del af en stor sammenhængende organisme. Det er resultatet af især I.G. Farbens personalepolitik, som giver minder om japanske forhold. Den er blevet forstærket i Hitlertiden, hvor solidaritetskulturen inden for den kæmpestore og vidtforgrene arbejdsplads har passet fint sammen med fascismens måde at skole og ensrette mennesker på.

Krigen Når til Wolfen

- Amerikansk Besættelse og Industrispionage

Amerikanske tropper når frem til Wolfen natten mellem 14. og 15. april 1945 og nedkæmper modstanden i løbet af 3 dage. Det kommer bl.a. til at gå temmelig hårdt ud over Agfafabrikken. Den er ellers kommet gennem krigen i forholdsvis god stand. Den er ikke blevet bombet en eneste gang, selv om tusindvis af amerikanske og engelske bombemaskiner er fløjet hen over den. Den har været udsat for en del jagerangreb og kulforsyningen fra de nærliggende brunkulslejer har været afbrudt i 2 dage p.gr. af en bombet kulbane. Men nu i dagene fra 15. til 18. april sker der store katastrofer. Mange bygninger bliver lagt i ruiner, i alt 14%. Hele viskoselageret og råstoflageret for filmfremstilling går op i luer.

Under den amerikanske besættelse af Agfa Wolfen bliver fabriktionsmetoderne studeret meget grundigt. Som det tidligere er blevet beskrevet i artikelserien »Agfa 100 År« bliver alle tyske patenter frigivet som en del af firemagtsaftalerne. Men én ting er patentbeskrivelser, en anden den faktiske fremgangsmåde ved fremstillingen. Især firmaerne Ansco (oprindeligt et Agfadatterselskab i USA) og Kodak er meget interesserede og sender eksperter til Wolfen. Det der bliver undersøgt er gydemetoderne og fremstillingen af Agfacolor. Men også den såkaldte Koslowskyeffekt (forøgelse af skarphed og hurtighed v.h.j.a. tilsætning af guldsalte) er genstand for grundige undersøgelser.

Som nok alle dette blads læsere ved, betyder det enden på Agfas æra som den fabrik der fører an i det teknologiske kapløb på verdensplan. Adskillige andre fabrikker, europæiske som amerikanske, kan i løbet af få år efter krigen fremstille sort-hvidfilm af lige så god (eller næsten lige så god) kvalitet som Agfa. Både Kodak og Ansco fremstiller i begyndelsen af 50'erne farvefilm af Agfacolortypen (Kodacolor, Ektachrome, og Anscochrome). Det samme gør det italienske Ferrania.

Russerne Overtager

- og Agfas Egen Kolde Krig Begynder

Den amerikanske besættelse varer til 1.juli, hvor sovjetiske tropper overtager.

I første omgang er russerne interesseret i en igangsættelse af produktionen og gør hvad de kan for at kanalisere de nødvendige råstoffer til fabrikken - alle hentet inden for den sovjetiske besættelseszone. Senere på året opstår der stor tvivl om fabrikens fremtid p.g.r.a. dekartelliseringsloven af 30. nov. 1945. Både russere og englændere er parat til gå langt for at nedbryde I.G.Farben, og særloven er under alle omstændigheder besluttet i enighed mellem de fire besættelsesmagter.

Det der redder Agfa Wolfen fra undergang er det store behov for film i hele Europa, øst og vest. Agfa Wolfen er den eneste fabrik der i stort omfang kan skaffe råstoffer og har det nødvendige produktionsanlæg. Dertil kommer at også fremstillingen af fotopapir i Leverkusen er afhængig af materialer fra Wolfen.

I alt produceres i Østtyskland 89% af alle tyske film.

Selv om man i Agfa Leverkusen og på andre fabrikker for fotografiske emulsionsvarer straks går i gang med at planlægge en ny udvikling under indtryk af Tysklands deling, er man i Vesteuropa i første omgang afhængig af en fortsat stor produktion i Wolfen. Det er ikke muligt at opbygge en filmfremstillingsindustri i et snuptag.

I Leverkusen går man i gang med at planlægge en ny filmfabrik allerede i august 1945. Så hurtigt begynder den kolde krig. Mange kyndige medarbejdere og samtlige medlemmer af direktionen fra Wolfen er under den kortvarige amerikanske besættelse blevet inspireret til at flytte til Leverkusen. Men den engelske besættelsesmagt indtager en ganske anden holdning end den amerikanske og vil ikke tillade opbygningen af en filmfabrik - og det uanset man på det tidspunkt forventer en vidtgående russisk demontage af Wolfen. Om de ledende medarbejdere i Leverkusen - de oprindelige såvel som de tilflyttede - kan man sige at nok er de solidariske over for deres firma. Agfa skal bestå. Men de tror ikke på at Wolfen kan blive ved med at være Agfa.

Det er ikke kun besættelsesmagterne der er uenige med sig selv og hinanden om hvordan problemet Agfa skal gribes an. Også den folkelige opinion i Vesttyskland og fotobranchen er delt på spørgsmålet. Mange mener at en opdeling af Agfa også vil ophæve dets monopolagtige beherskelse af markedet og åbne muligheder for de vesttyske fabrikker Schleussner og Perutz. Denne diskussion kommer naturligvis ikke lige med det samme, men udvikler sig hen mod slutningen af årtiet og kulminerer i 1951.

En afgørende faktor i den diskussion er at russerne i den kolde krigs navn flere gange afbryder leverancerne af råfilm til filmindustrien i Vesttyskland, med det resultat at indspilningen af tyske spillefilm lammes.

I 1947 skifter englænderne mening og accepterer opbygningen af en Agfa filmfabrik i Leverkusen, og de accepterer endda at det sker i et snævert samarbejde med Bayer. Det er stik imod særloven og bliver modarbejdet af amerikanerne, der hellere ser at et nyt vesttysk Agfa bliver opbygget i München, hvor Agfas kamerafabrik ligger. Det ender altså

med at de to vestlige besættelsesmagter konkurrerer om at fremme erhvervslivet i deres zone.

Ind i striden kommer også diverse delstatspolitikere, industriminister Ludwig Erhard, og forbundskansler Konrad Adenauer. Resultatet bliver en ny filmfabrik i Leverkusen i tilslutning til den eksisterende fotopapirfabrik. Men der er gået megen tid med slagsmålet, og de nye vesttyske film kommer så sent ind på markedet (1950 sort-hvid, slutningen af 50erne Agfacolor) at de har mistet enhver konkurrencefordel over for de udenlandske producenter, især Kodak.

Krigsskadeerstatning og Ny Selskabsform:

SAG Photoplenka

I Wolfen sker der meget store omvæltninger.

Tilknytningen til de mange andre I.G. Farbenfabrikker i Østtyskland bliver fuldstændig afbrudt og aldrig genoptaget.

En del af filmproduktionsanlægget bliver flyttet til Ukraine som en lille part af de meget omfattende krigsskadeerstatninger Østtyskland kommer til at betale til Sovjetunionen.

Produktionen sættes hurtigt i gang under russisk overledelse, og en meget stor del af den kanaliseres til Sovjetunionen, også som krigsskadeerstatning, d.v.s. uden betaling.

I juli 1946 er russerne kommet så meget til klarhed med sig selv om værkets fremtid at det bliver omdannet til sovjetisk aktieselskab under navnet SAG Photoplenka og får sovjetisk »generaldirektion«. Den har i følge billedet 37 medlemmer, heraf 15 kvinder. Det med kvinderne er unægtelig noget nyt. Selv om mere end halvdelen af Agfas ansatte siden begyndelsen i 1910 har været kvinder, har der aldrig før været kvinder i ledelsen.

Det har været meget svært for de ansatte på fabrikken at vænne sig til det nye sovjetiske ledelsesmønster. Men nogle ting har trods alt virket velkendt, f.ex. førerdyrkelsen. Også den nye fører har overskæg. Han hænges op i mere end legemsstore portrætter på fabrikken, og spændes sågar i form af et kæmpestort transparent op på hovedbygningens facade.

Agfas oprindelige hovedsæde i Østberlin (Treptow) bliver omdannet til helt anden virksomhed i 1949

Den sovjetiske "generaldirektion" havde 37 medlemmer, heraf 15 kvinder.

og har ikke længere noget med Agfa at gøre.

Produktionen Vokser

Fra 1948 får Wolfen lov at exportere størsteparten af produktionen. Og hermed indledes fabrikkens næste storhedstid.

Alt er blevet anderledes, men ikke alt til det værre. Den sociale ansvarsfølelse over for de ansatte bliver ikke mindre, snarere tvært om. Ligesom i 30erne gøres der meget ud af boliger, børnehaver, klubber, idræt, kunst, og teater. Hele infrastrukturen er i orden med gode veje og jernbanestation lige i nærheden. Den enkelte ansatte kan, hvis han ønsker det, blande sig på demokratisk vis i Agfas ledelse. Det kommunistiske system betyder medarbejderdemokrati efter et nøje fastlagt hierarkisk system. På antikommunister virker den slags måske som forsøg på folkeforførelse. Men man må tænke på at i Wolfen har der før den sovjetiske besættelse været mange kommunister (38% i 1932) og socialdemokrater (25%).

I 1950 sidder Agfa Wolfen på 54% af det tyske filmmarked og 17% af fotokemikaliemarkedet. Produkterne er de velkendte fra før krigen, Agfa Isopan og Agfacolor, både positiv og negativ. Kvaliteten er under stadig udvikling og altså meget høj. Agfa Leverkusen producerer i 1950 kun sort-hvid (6%), mens Schleussner og Perutz har fået en gevaltig opblomstring (16 og 16%).

Samling: Ture Ibsen

Den monumentale administrationsbygning efter den kommunistiske magtovertagelse. Øverst den "Røde Stjerne" med bogstaverne VEB (folkeejet virksomhed).

Agfa fremkalder

Noget andet er at i løbet af sidste halvdel af 40'erne eskalerer den kolde krig til et foreløbigt maximum i 1949 (luftbroen til Berlin). Mange mennesker i Østtyskland, også blandt industriarbejdere, er utilfredse med udviklingen. Det kommer til oprør i Østberlin, som bliver slået ned. Og fra da af rinder en lind støj af flygtninge over grænsen til wirtschafswunderet i vest. Det gælder også mange medarbejdere i Wolfen, og de rejser så at sige allesammen til Leverkusen.

Vanskeligheder med Leverkusen

I 1951 skriver Agfa Leverkusens salgsafdeling i en rundskrivelse at der desværre er mange problemer med at få leveret Agfa amatørfilm fra Wolfen p. gr. a. toldmyndighederne (de sovjetiske), og at Leverkusen endnu ikke selv har kapacitet til at levere bare tilnærmelsesvis det ønskede antal film fra sin nye filmfabrik.

Omvendt har Agfa Wolfen ind imellem problemer med at få leveret råstoffer fra Dormagen og Leverkusen. Og denne gensidige problemfyldte afhængighed fortsætter gennem hele tiåret frem til murens bygning i 1961.

Krigen om Agfa-navnet

- og en Direktørs Mareridt

8.juli 1952 giver Agfa Leverkusen for første gang officielt udtryk for alene at besidde rettighederne til varemærket Agfa og foreslår Agfa Wolfen øjeblikkelige forhandlinger. Det kommer øjensynligt bag på ledelsen i Wolfen, og den går i gang med at undersøge retsgrundlaget, ligesom den beder den overordnede sovjetiske ledelse om af foretage modforholdsregler. I en dom ved byretten i Frankfurt a/M fastlægges det at det nygrundlagte aktieselskab Agfa A/G Leverkusen med virkning fra 1.januar 1952 besidder alle rettigheder til varemærket. Agfa Wolfen kan som sovjetisk ejendom SAG Photoplenka ikke betragtes som arvtager for I.G.Farben.

Der er her tale om juristeri. Ved nærmere eftersyn viser det sig at da der i 1950 igen åbnes mulighed for anmeldelse af varemærker i Vesttyskland, undlader den sovjetiske overledelse at genanmelde Agfa og dertil knyttede produktnavne ud fra »grundlæggende overvejelser«, mens Agfa Leverkusen og Agfa München naturligvis gør det. Argumenter fra Wolfen om at varemærket er knyttet til produktionsstedet fejes af bordet. Ligeledes at der i DDR overhovedet ikke er mulighed for at anmelde varemærker.

Den sovjetiske overledelse tager situationen meget roligt, og kun langsom går det op for den at Agfa Wolfen uden sit varemærke er truet på sin export. Og den andrager 85%.

Agfa Wolfens direktør Bienen skriver i sin kvide til den stedfortrædende ministerpræsident Walter Ulbricht og sætter ham ind i situationens alvor samtidig med at han beklager sig over det stadig mere bureaukratiske erhvervsministerium. Han får ikke foretræde for Ulbricht (trods adskillige forsøg), men får i stedet en kold spand vand hældt over sig af chefsagsbehandler dr.Berger, der gør ham opmærksom på at i en socialistisk stat er det ikke nødvendigt med varemærker og at produktionen i givet fald kan sælges til Sovjetunionen og andre

socialistiske stater.

Trods alle disse vanskeligheder lykkes det ledelserne i Leverkusen og Wolfen efter flere møder at komme overens om en handelsaftale 9.april 1953 som blandt andet indebærer at Bayer fremover leverer Cellit til Wolfen og Wolfen færdig film til Leverkusen. Men Leverkusen forbeholder sig stadig sin overhøjhed over navnet.

Cellitaftalen betyder at Wolfen kan forøge sin export til Vesteuropa betydeligt.

Men dermed er vanskelighederne for Agfa Wolfen på ingen måde slut.

En typisk detalje er at der på filmpakningerne også er påtrykt tekst med russiske bogstaver. Det bryder Agfa Leverkusen sig på den ene side ikke om; for på dette tidspunkt i 50erne er propagandaen mod østvarer som værende 2.klasses produkter begyndt. På den anden side accepterer de det stiltiende; for det kan medvirke til deres senere overtagelse af hele markedet.

En anden vanskelighed, der virker i samme retning, er Wolfens udstrakte brug af utraditionelle eksportører, såkaldte »tæppehandlere«. Det sker for at kunne exportere mest muligt; men tæppehandlerne sælger ofte til dumpingpriser. Det går i det lange løb ud over Agfanavnet, selv om varerne er gode nok.

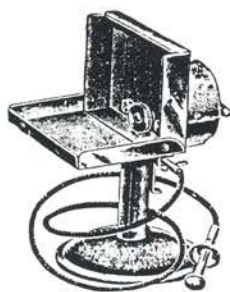
Et forslag fra Wolfen om at opbygge fælles forhandlernet bliver afvist af Leverkusen, som har en forsvindende lille filmproduktion i forhold til Wolfen.

Stilhed Før Stormen

Der er med andre ord tale om stilhed før stormen. Agfa Wolfen bliver trængt af sit søsterfirma i Vesttyskland og møder ingen forståelse i sit eget lands ledelse. Allerede på dette tidspunkt, 1953, synes erhvervsministeriet at fabrikken ligesågodt kan antage et andet navn, f.ex. Kodak Berlin eller Mimosa (to andre eksisterende østtyske filmfabrikker). Det vinder absolut ikke gehør i Wolfen. De to firmaer er ganske små og fremstiller produkter der ligger langt under Agfas standard. De navne vil ikke virke tillokkende på nogen. Da det går op for Wolfen at det østtyske erhvervsministeriums forhandlere (DIA, Deutsche Innen- und Außenhandel

Blitzlicht-Photographie

mit „Agfa“-Blitzlichtartikeln
ein gefahrloses Vergnügen!

Geringe Rauchbildung. Schnellstes Abbrennen.
Daher keine kalkigen, sondern lebenswahre
Gesichter. Keine geschlossenen Augen.
Keine explosiven Bestandteile. Keine Beschä-
digung empfindlicher Innen-Ausstattungen etc.

BLITZLICHT-TABELLE für Agfa		Empfindlichkeitsgrade für Platten u. Filme
Blitzlicht	Agfa	Platten
100	100	100
200	200	200
400	400	400
800	800	800
1600	1600	1600
3200	3200	3200
6400	6400	6400
12800	12800	12800
25600	25600	25600
51200	51200	51200
102400	102400	102400
204800	204800	204800
409600	409600	409600
819200	819200	819200
1638400	1638400	1638400
3276800	3276800	3276800
6553600	6553600	6553600
13107200	13107200	13107200
26214400	26214400	26214400
52428800	52428800	52428800
104857600	104857600	104857600
209715200	209715200	209715200
419430400	419430400	419430400
838860800	838860800	838860800
1677721600	1677721600	1677721600
3355443200	3355443200	3355443200
6710886400	6710886400	6710886400
13421772800	13421772800	13421772800
26843545600	26843545600	26843545600
53687091200	53687091200	53687091200
107374182400	107374182400	107374182400
214748364800	214748364800	214748364800
429496729600	429496729600	429496729600
858993459200	858993459200	858993459200
1717986918400	1717986918400	1717986918400
3435973836800	3435973836800	3435973836800
6871947673600	6871947673600	6871947673600
13743895347200	13743895347200	13743895347200
27487790694400	27487790694400	27487790694400
54975581388800	54975581388800	54975581388800
109951162777600	109951162777600	109951162777600
219902325555200	219902325555200	219902325555200
439804651110400	439804651110400	439804651110400
879609302220800	879609302220800	879609302220800
1759218604441600	1759218604441600	1759218604441600
3518437208883200	3518437208883200	3518437208883200
7036874417766400	7036874417766400	7036874417766400
14073748835532800	14073748835532800	14073748835532800
28147497671065600	28147497671065600	28147497671065600
56294995342131200	56294995342131200	56294995342131200
112589990684262400	112589990684262400	112589990684262400
225179981368524800	225179981368524800	225179981368524800
450359962737049600	450359962737049600	450359962737049600
900719925474099200	900719925474099200	900719925474099200
1801439850948198400	1801439850948198400	1801439850948198400
3602879701896396800	3602879701896396800	3602879701896396800
7205759403792793600	7205759403792793600	7205759403792793600
14411518807585587200	14411518807585587200	14411518807585587200
28823037615171174400	28823037615171174400	28823037615171174400
57646075230342348800	57646075230342348800	57646075230342348800
115292150460684697600	115292150460684697600	115292150460684697600
230584300921369395200	230584300921369395200	230584300921369395200
461168601842738790400	461168601842738790400	461168601842738790400
922337203685477580800	922337203685477580800	922337203685477580800
1844674407370955161600	1844674407370955161600	1844674407370955161600
3689348814741910323200	3689348814741910323200	3689348814741910323200
7378697629483820646400	7378697629483820646400	7378697629483820646400
14757395258967641292800	14757395258967641292800	14757395258967641292800
29514790517935282585600	29514790517935282585600	29514790517935282585600
59029581035870565171200	59029581035870565171200	59029581035870565171200
118059162071741130342400	118059162071741130342400	118059162071741130342400
236118324143482260684800	236118324143482260684800	236118324143482260684800
472236648286964521369600	472236648286964521369600	472236648286964521369600
944473296573929042739200	944473296573929042739200	944473296573929042739200
1888946593147858085478400	1888946593147858085478400	1888946593147858085478400
3777893186295716170956800	3777893186295716170956800	3777893186295716170956800
7555786372591432341913600	7555786372591432341913600	7555786372591432341913600
15111572745182864683827200	15111572745182864683827200	15111572745182864683827200
30223145490365729367654400	30223145490365729367654400	30223145490365729367654400
60446290980731458735308800	60446290980731458735308800	60446290980731458735308800
120892581961462917470617600	120892581961462917470617600	120892581961462917470617600
241785163922925834941235200	241785163922925834941235200	241785163922925834941235200
483570327845851669882470400	483570327845851669882470400	483570327845851669882470400
967140655691703339764940800	967140655691703339764940800	967140655691703339764940800
1934281311383406679529881600	1934281311383406679529881600	1934281311383406679529881600
3868562622766813359059763200	3868562622766813359059763200	3868562622766813359059763200
7737125245533626718119526400	7737125245533626718119526400	7737125245533626718119526400
15474250491067253436239052800	15474250491067253436239052800	15474250491067253436239052800
30948500982134506872478105600	30948500982134506872478105600	30948500982134506872478105600
61897001964269013744956211200	61897001964269013744956211200	61897001964269013744956211200
123794003928538027489912422400	123794003928538027489912422400	123794003928538027489912422400
247588007857076054979824844800	247588007857076054979824844800	247588007857076054979824844800
495176015714152109959649689600	495176015714152109959649689600	495176015714152109959649689600
990352031428304219919299379200	990352031428304219919299379200	990352031428304219919299379200
1980704062856608439838598758400	1980704062856608439838598758400	1980704062856608439838598758400
3961408125713216879677197516800	3961408125713216879677197516800	3961408125713216879677197516800
7922816251426433759354395033600	7922816251426433759354395033600	7922816251426433759354395033600
15845632502852867518708790067200	15845632502852867518708790067200	15845632502852867518708790067200
31691265005705735037417580134400	31691265005705735037417580134400	31691265005705735037417580134400
63382530011411470074835160268800	63382530011411470074835160268800	63382530011411470074835160268800
126765060022822940149670320537600	126765060022822940149670320537600	126765060022822940149670320537600
253530120045645880299340641075200	253530120045645880299340641075200	253530120045645880299340641075200
507060240091291760598681282150400	507060240091291760598681282150400	507060240091291760598681282150400
1014120480182583521197362564300800	1014120480182583521197362564300800	1014120480182583521197362564300800
2028240960365167042394725128601600	2028240960365167042394725128601600	2028240960365167042394725128601600
4056481920730334084789450257203200	4056481920730334084789450257203200	4056481920730334084789450257203200
8112963841460668169578900514406400	8112963841460668169578900514406400	8112963841460668169578900514406400
16225927682921336339157801028812800	16225927682921336339157801028812800	16225927682921336339157801028812800
32451855365842672678315602057625600	32451855365842672678315602057625600	32451855365842672678315602057625600
64903710731685345356631204115251200	64903710731685345356631204115251200	64903710731685345356631204115251200
129807421463370690713262408230502400	129807421463370690713262408230502400	129807421463370690713262408230502400
259614842926741381426524816461004800	259614842926741381426524816461004800	259614842926741381426524816461004800
519229685853482762853049632922009600	519229685853482762853049632922009600	519229685853482762853049632922009600
1038459371706965525706099265844019200	1038459371706965525706099265844019200	1038459371706965525706099265844019200
2076918743413931051412198531688038400	2076918743413931051412198531688038400	2076918743413931051412198531688038400
4153837486827862102824397063376076800	4153837486827862102824397063376076800	4153837486827862102824397063376076800
8307674973655724205648794126752153600	8307674973655724205648794126752153600	8307674973655724205648794126752153600
16615349947311448411297588253504307200	16615349947311448411297588253504307200	16615349947311448411297588253504307200
33230699894622896822595176507008614400	33230699894622896822595176507008614400	33230699894622896822595176507008614400
66461399789245793645190353014017228800	66461399789245793645190353014017228800	66461399789245793645190353014017228800
132922799578491587290380706028034457600	132922799578491587290380706028034457600	132922799578491587290380706028034457600
265845599156983174580761412056068915200	265845599156983174580761412056068915200	265845599156983174580761412056068915200
531691198313966349161522824112137830400	531691198313966349161522824112137830400	531691198313966349161522824112137830400
1063382396627932698323045648224275660800	1063382396627932698323045648224275660800	1063382396627932698323045648224275660800
2126764793255865396646091296448551321600	2126764793255865396646091296448551321600	2126764793255865396646091296448551321600
4253529586511730793292182592897102643200	4253529586511730793292182592897102643200	4253529586511730793292182592897102643200
8507059173023461586584365185794205286400	8507059173023461586584365185794205286400	8507059173023461586584365185794205286400
17014118346046923173168730371588410572800	17014118346046923173168730371588410572800	17014118346046923173168730371588410572800
34028236692093846346337460743176821145600	34028236692093846346337460743176821145600	34028236692093846346337460743176821145600
68056473384187692692674921486353642291200	68056473384187692692674921486353642291200	68056473384187692692674921486353642291200
136112946768375385385349842972707284582400	136112946768375385385349842972707284582400	136112946768375385385349842972707284582400

Teater - portrætter

- Rosenkilde-album

Dorte Pedersen

I Objektiv nr. 81 vist et album med skuespilleren Joakim Phister, omtrent fra samme tid er dette album med fotografier af skuespilleren Adolf Rosenkilde, albummet udsendes i 1872, men fotograferingerne er begyndt i 1865.

Det komponerede skindbind graveret af, og på for- og bagside stemplet, Chr. Dannelsen, København, indsat ovalt foto af Adolf Rosenkilde. Efter 2 siders biografi af AR følger 14 opslag med et rollebillede i visitkortformat t.h. i litograferet ramme og t.v. stykkets titel etc. og den til billedet svarende tekst.

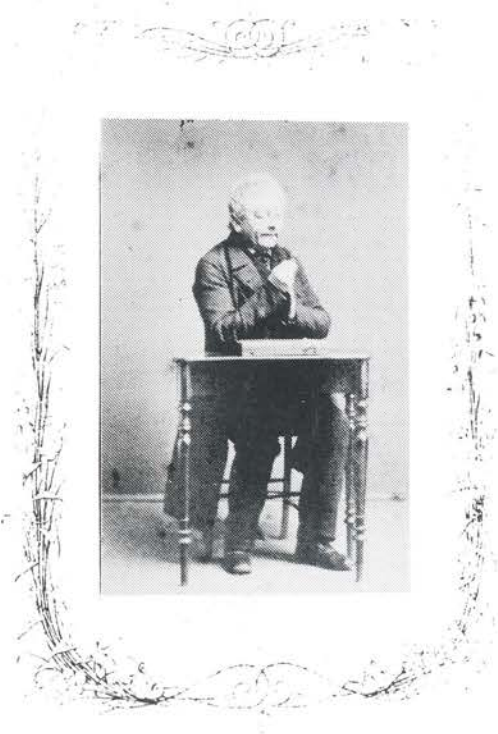

Julie Sødring, født Rosenkilde.

Det er spændende at sammenligne disse to albummer, begge med to fremragende skuespillere og to eminente fotografer, der kan indleve sig i aktørens rolle og gengive de tænkte personer. Phister-albummet med nærbilleder af det store talent - hans mimik er fantastisk og samarbejdet med fotografen helt i top. Rosenkilde-albummet er i udstyr næsten lige så flot, men adskiller sig fra Phisters ved, at alle billeder er i helfigur. Og godt er det, for hans kropssprog er så veltalende, man fornemmer hurtigt om det er en højtidelig person eller en sjov person, han fremstiller, bare han sætter tærne lidt indad, ved man straks at det er en smule komisk.

Rosenkilde

Familien Rosenkilde er nok et par ord værd. Gamle Christen Niemann Rosenkilde (1786-1861) var skuespiller på Det kgl. Teater. En af de store lunerige Holberspillere. To af hans børn blev også skuespillere, den tredje fotograf. Georg Henricus Rosenkilde (1814-1891) var "Krigsassessor" og lærer i skøn- og retskrivning ved sit eget "Institut" før han vælger det fotografiske fag. I 1863 åbner han atelier i Vingaardsstræde no. 1, og helt naturligt fotograferer han broderen Adolf, der også er skuespiller ved Det kgl. Teater. En søster Julie havde aldrig tænkt sig at gå til scenen, selvom hun levede midt i et

Her er hele opslaget til "Abekatten".

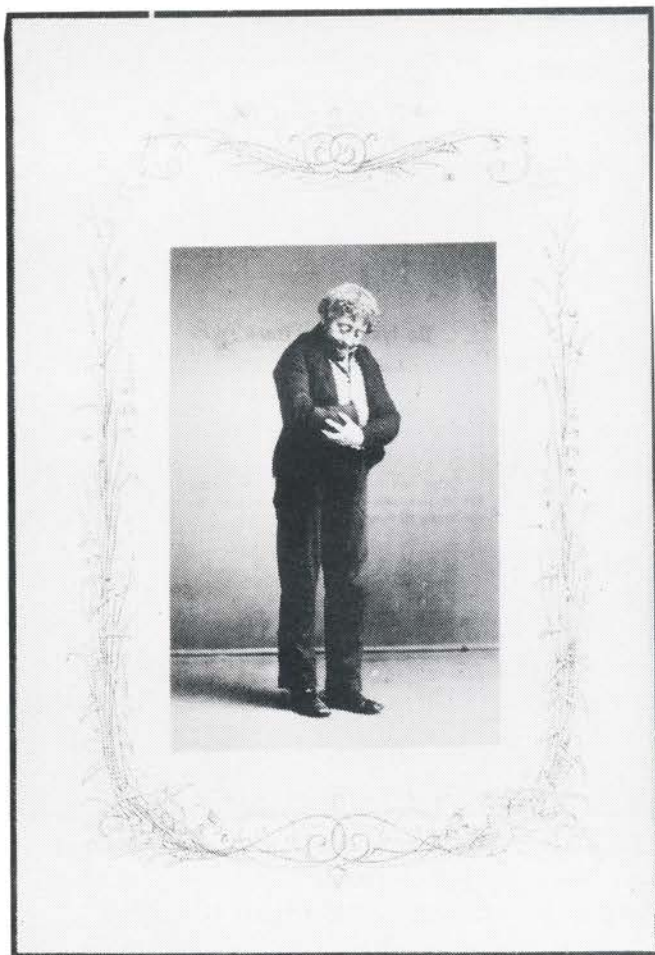
Iversen: "Det er et udmærket Exemplar, jeg har fundet i Søndermarken. Kom Margrethe og se!"

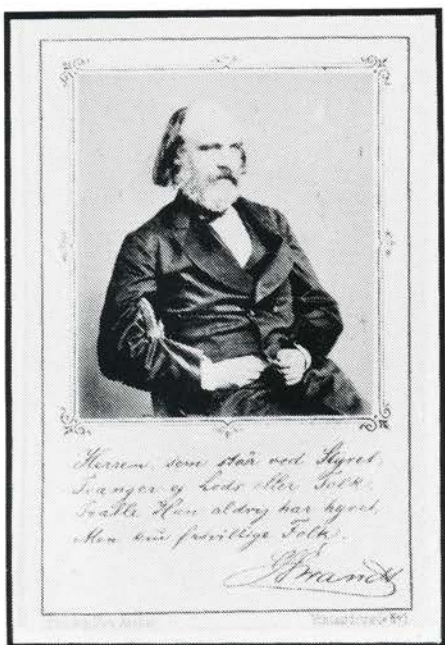
miljø, som må have præget hende. Tilfældigvis besøger hun i teenagealderen to gamle tanter, som tripper travlt rundt og gør toilette og lader munden løbe imens, over stok og sten, fra frisure til bynyt og familiesladder. Disse to pudsige gamles adfærd efteraber hun, da hun kommer hjem, så slående, at faderen faldt ned af stolen af grin. Nogle dage senere stak faderen hende et rollehefte og sagde: "lær dette". Hun kom til teatret og blev der. Hun giftede sig til sit kunstnernavn Julie Sødring.

Mange af de skuespil, som er nævnt i disse to albummer, spilles ikke mere, man kender knap titlerne, men så faldt jeg tilfældigt over vaudevillen "Abekatten". Det er Johanne Louise Heiberg, som har skrevet den. I sine erindringer fortæller fru Heiberg, at det en dag ringede på hendes dør, og udenfor stod en ret velklædt kvinde, som på mærkelig måde lignede en rotte, lang spids næse, små kulsorte øjne, og hun spurgte, om man havde rotter i huset, for det var noget, hun kunne ordne. Fru

Lystspil i 1. akt: De lykkeligste Børn.

Søren: "Alle skal de spørge til den Arm. Jeg kan jo nok røre den saa smaat - naar der er Trang til det".

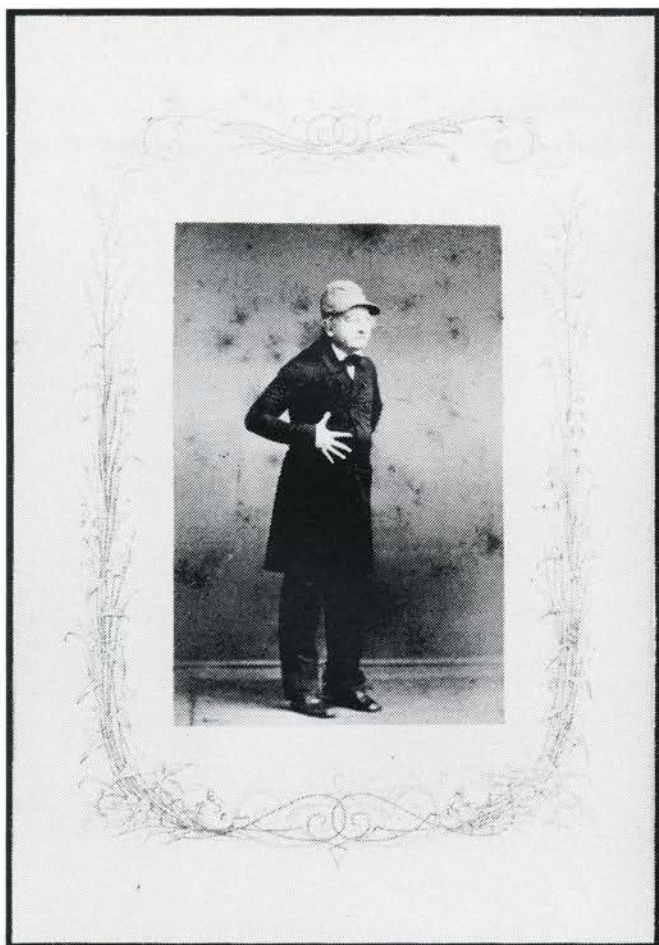
Forfatteren C.I. Brandt, et af de mange forfatterportrætter.

"Recensenten og Dyret". Vaudeville af Johan Ludvig Heiberg. Trop (en gammel juridisk Student paa 60 Aar): "Dyret? - ja det er sandt! Det har jeg her".

Heiberg skynder sig at sige nej for at slippe af med damen, men hun bliver ved med at fundere over, hvordan mennesker og dyr kan ligne hinanden. Hunde kommer til at ligne deres herre, og omvendt. Ideen til "Abekatten" er skabt, hun bygger videre på sagen, og det ender i vaudeville-stilen. Frøken Margrethe, som glæder sig over kalkuner, og Iversen med sin lidenskab for abekatte, disse personer er udsprunget af rottekonen.

Fru Heiberg går længe uden at vise sit manuskript til nogen, men endelig kan hun ikke længere tie, hun viser det til sin mand, Johan Ludvig Heiberg, som på den tid var direktør for Det kgl. Teater. Han fraråder meget at offentliggøre stykket, han er ikke særlig vellidt hos pressen, og han mener, at man straks vil bruge hendes skuespil til et nyt angreb på ham. Senere i fru Heibergs erindringer viser det sig, at stykket alligevel bliver sat op, men ingen fortæller, hvem forfatteren er. De tre roller besættes

"Mester og Lærling", af C. Hostrup. Bjernø, Justitsraaden: "Det er galt fat. - Jeg havde kasseangel - jeg havde brugt af Statens Penge. - Ak Herregud! man er svag".

G. Rosenkildes atelier fremstillede også de såkaldte fikserbilleder med kendte personer. Det øverste viser Frederik d. VII. iført marokansk fez.

Det nederste er dateret 6. juni 1866 og viser Christian d. IX. (?) kort efter tronbestigelsen.

med fru Heiberg, gamle Rosenkilde og Julie Sødring (hans datter). Der er præmiere i 1849 og det bliver en bragende succes. Stykket spilles over 100 gange, og sønnen Adolf overtager faderens rolle, som vi ser det på billedet i albummet.

Fotograf Rosenkilde er også kendt for sine visitkortbilleder med berømte forfattere, under et portræt af forfatteren skrives korte vers eller sentenser med håndskrift. Man kender ca. 50 forskellige forfatterportrætter, ud over det her viste af C.I. Brandt kan nævnes: H.C. Andersen, Grundtvig, St. St. Blicher, Chr. Winther osv. Rosenkilde fremstiller under navnet "Kunstnerportrætter" en lang serie af bildende kunstnere, bl.a. Bertel Thorvaldsen, Anton Melbye og Julius Exner, under portrættet var gengivet et af kunstnerens værker - her præsenteret ved 8 stk. at slagsen. Musikere og komponister fik deres serie med et par nodetakter og håndskrevet navn. Prisen var 2 MK, 8 Sk pr. styk. Flertallet af disse portrætter er optaget med anvendelse af multiplikator-kassette, der på én stor plade gav plads til mange efter hinanden optagne visitkortbilleder på samme måde, som det kendes fra Polyfoto og lign. Selv hvis forandring ikke er tilsigtet, vil der således ofte være forskel på billederne trods ensartet montering.

Georg Rosenkilde begyndte sin fotografiske virksomhed som 49-årig. Ingen fortæller, hvor længe han bliver ved med at fotografere, men han dør som 77-årig, det vil så sige, at han højest har haft 25-27 år som udøvende fotograf, så det er meget han har nået.

Litteratur:

Objektiv nr. 35, s. 32-36. J. Philipp og F. Berendt "Kunstnerportrætter".

Danske Kunstner-Portrætter fra vore Dage. Samlet af Vilhelm Møller. Ca. 1883.

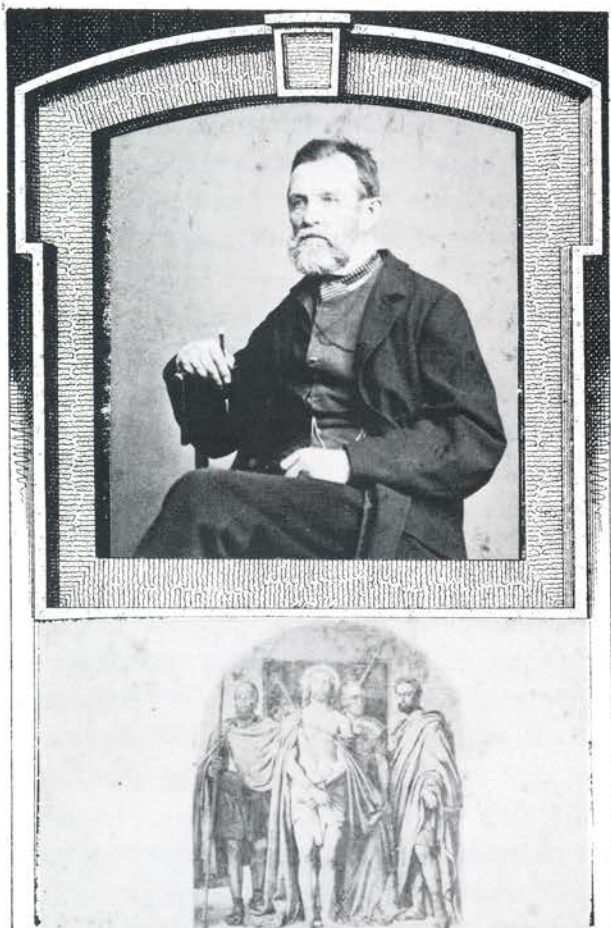
Johanne Louise Heiberg: Et Liv gjenoplevet i Erindringen. Tredie udg. 1913. Gyldendalske Boghandel, Nordisk Forlag.

Bjørn Ochsner: Fotografiet i Danmark 1840-1940. Foreningen for Boghåndværk. København 1974.

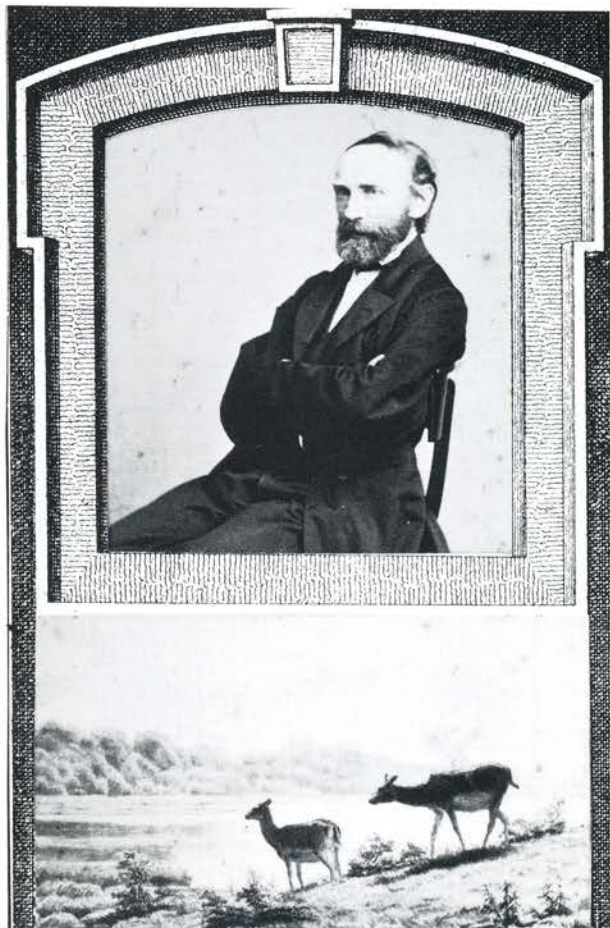
Bjørn Ochsner: Fotografer i og fra Danmark til og med år 1920. Bibliotekscentralens Forlag 1986.

Gyldendals Opslagsbog 1959.

De 8 kunstnerportrætter venligst udlånt af John Philipp.

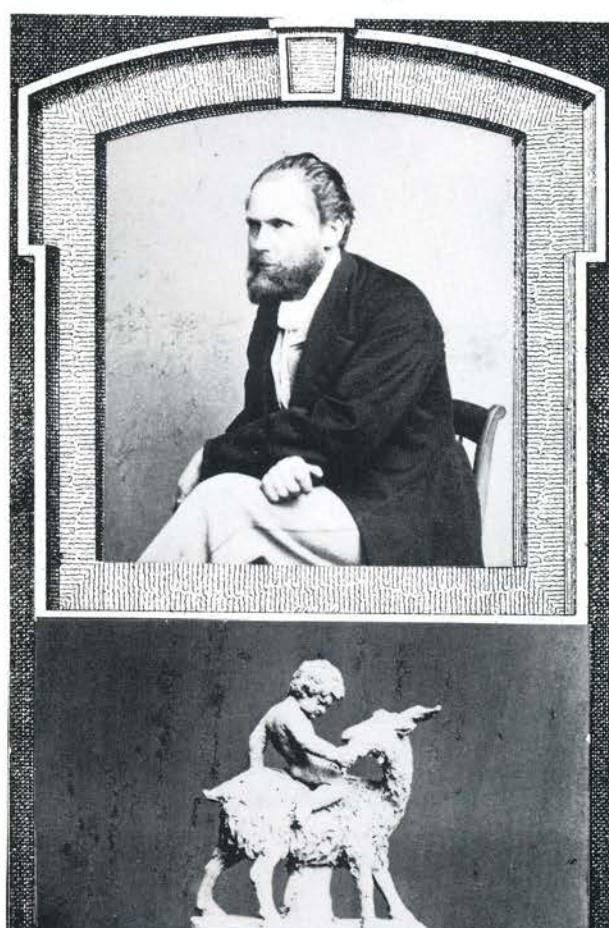
Portrætmaler J. Roed (1808-1888).

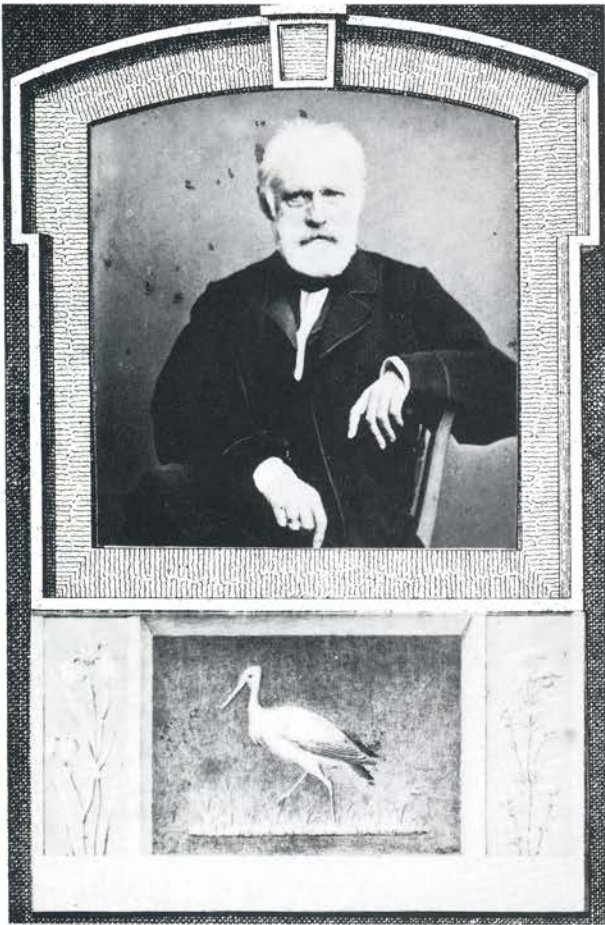
Landskabsmaler G. Rump (1816-1880).

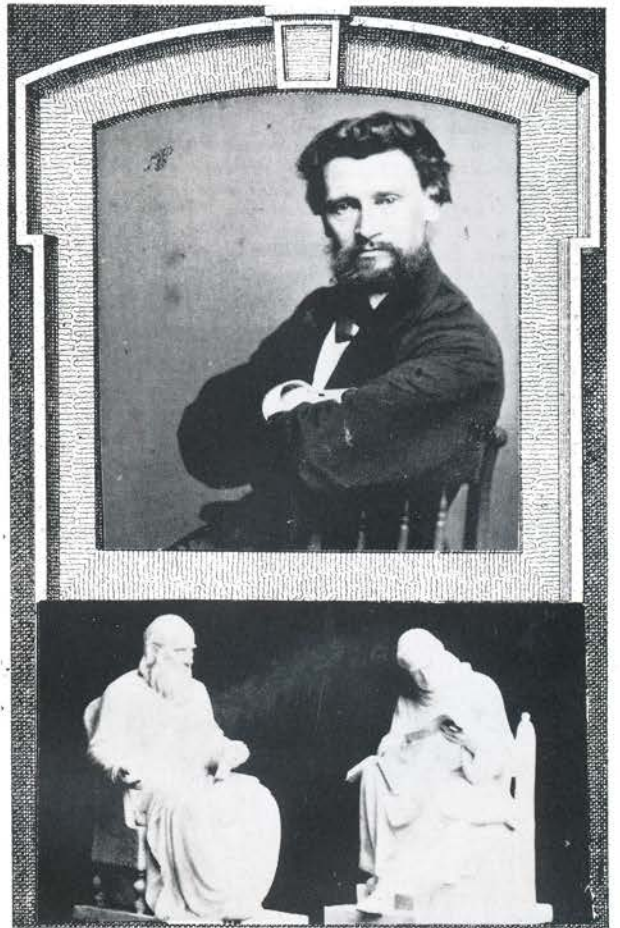
Kunstmaler Otto Ottesen (1816-1892).

Billedhugger August Saabye (1823-1916).

Dekorationsmaler Georg Hilker (1807-1875).

Billedhugger Otto Evens (1826-1895).

Kunstmaleren Axel Schovelin (1827-1893).

Kunstmaleren Thorald Brendstrup (1812-1883).

Samling: John Philipp

De gådefulde fotos i glasbrevpressere

Poul Ruggaard Porse

*To royale glasbrevpressere.
(Holmegård Glasværk).*

I objektiv nr. 64 fra april 1994 efterlyste jeg, om der var medlemmer, som kendte metoden, der omkring 1860 anvendtes ved indlægning af fotografier i kompakte glasbrevpressere. De afbildede af slagsen findes stadig i Holmegårds Glasværks enestående samling af dansk glas gennem tiderne, men den omstændighed, at min efterlysning ikke har givet nogen respons, kunne tyde på, at de måske er de eneste bevarede. Eftersøgning i samarbejde med Flemming Berendt i relevant dansk og udenlandsk litteratur har heller ikke givet resultat, så det kunne synes som om, der her er tale om en ren dansk eller endda provinsiel foreteelse. Dette sidste skal jeg komme nærmere ind på. Nu er jeg imidlertid i stand til at oplyse, hvem der har lanceret fænomenet i Danmark og oplært andre i kunsten.

Den skyldige

I begyndelsen af juli måned 1859 indrykkes i 9 provinsaviser annoncer om undervisning i "Phographi paa Papir, Glas, Voxdug og Chrystalkugler samt i den saameget brugelige Photographi". Annoncerne er lidt forskellig affattet og nogle henviser blot til "Den photographiske Anstalt i Veile", mens andre underskrives "Det ny indrettede photographiske Atelier i Veile". E. Rye.

Carl E. Rye (1820-1890) ses godt beskrevet i Bjørn Ochsners værk: "Fotografer i og fra Danmark til og med år 1920" s. 725. Hertil kan dog tilføjes, at han tog borgerskab som fotograf i Vejle den 21. maj 1859, og to dage efter købte han den tidligere fotograf P.S. Fogtmann boghandel og lejebibliotek i byen. I en annonce i Vejle Amts Avis den 11.6. 1859 averterer han ydermere med sit nyoprettede atelier sammesteds. Rye er altså helt nyetableret herhjemme, men har virkelig fart på, da han allerede 3 uger senere foretager sin annoncering i de 9 aviser. Rutineret har han dog allerede været, da han jo ifølge Ochsner i flere år har fotograferet på rejser ikke alene i hele Norden og Finland, men også i Sct. Petersborg og Lübeck. Et af disse steder kan han vel have lært at indlægge fotografier i glaskugler?

Ejendommeligt er det imidlertid, når man ser på hans valg af de 9 aviser. Det drejer sig om Kolding Avis, Aarhus Stiftstidende, Randers Amtsaviser, Viborg Stiftstidende, Holstebro Avis, Morsø Avis, Ringkøbing Avis, Fyens Stiftstidende og Svendborg Avis. Altså ingen annoncering i Aalborg, ingen på Sjælland og slet ingen i København (1). Det er tydeligt, at annonceringen

Photographi.

Underviisning i Photographi paa Papir, Glas, Bordug og i Chrystallkugler og det nu saa meget brugelige Photo-Lithographi meddeles billigt efter Ud- og Indlænderes bedste Metoder i den „photographiske Anstalt“ i Weile.

Aarhus Stiftstidende 6. juli 1859.

Photographi.

Underviisning i Photographi paa Papir, Glas, Bordug og Chrystallkugler, saavel som i det nu saa meget brugelige Photo-Lithographi, meddeles i det photographiske Atelier i Weile. E. Rye.

Holstebro Avis 8. juli 1859.

Underviisning i Photographi.

I den i Weile nyindrettede photographiske Anstalt meddeles Underviisning i Ind- og Udlandets bedste Metoder i at photographere paa Papir, Glas, Bordug og i Chrystallkugler saavel som det nu meget brugelige Photo-Lithographie. Man adresserer sig desangaaende til E. Rye sammesteds.

Fyens Stiftstidende 20. juli 1859.

henvender sig til fagfæller, og de udvalgte byer havde adskillige af slagsen, men alligevel kan jeg ikke ganske frigøre mig fra tanken om, at den geografiske afstand har spillet ind. Kan det måske da tænkes, at udøverne måtte sende billederne til Rye måske til færdiggørelse på et glasværk eller optisk fabrik?

Annonceringen i de nævnte aviser gentages oftest kun få gange i juli og august 1859, kun i Århus fortsættes annonceringen året ud såvel i 1859 som 1860. Helt billigt har det næppe været for Rye, og hvad kom der så ud af det? Det kan nok i dag være vanskeligt at bedømme generelt, for mange kan jo have modtaget undervisning i de øvrige færdigheder, som han tilbød. Men bedømt efter antallet fotografer, som efterfølgende annoncerer med indlæggelse af fotografier i glaskugler er resultatet pauvert. Det drejer sig kun om 6 stykker!

Først på banen var det da nystartede kompagniskab S.J. Lund & Petersen, som i Randers Amtsavis averterer med fotografier i glaskugler fra den 24. november 1859 til den 18. januar 1860 i alt 16 gange. Adressen er Lunds atelier i Østergade 191 i Randers, som han et par måneder tidligere havde ombygget. Efter januar 1859 høres ikke mere til kompagniskabet, og når Ochsner mener, det bestod helt frem til den 1. september 1860, er dette ikke korrekt. Lund opererer nemlig alene fra den 18. august 1860 i Nyborg. Petersens identitet er helt ukendt. Den næste er Nicolai L. Balle (1825-1896), som averterer med glaskugler i Grenaa Avis fra den 16. februar til den 27. marts 1860 i alt 8 gange. Ochsner har kendt den første af annoncerne, men har glemt ordet "glaskugler", eller måske har han oplysningen fra en meddeler, som så har glemt det. Så følger Peter Jessen (1817-1866) fra Flensborg, som under et ophold i Æreskøbing averterer med krystalkugler i Ærø Avis den 13., 16. og 18. april. Sidstnævnte annonce oplyser, at han bliver der 2-3 dage. Altså er det hele afsluttet på en uge, hvorefter man ikke hører mere til hans glaskugler. Den næste er Gustav A. Selmer (1843-?) fra København, som i Hobro Avis den 2. maj bebuder, at han snart vil komme til byen med bl.a. "Photo-Lithographier og Photographier i glaskugler, noget aldeles Nyt". (Han har åbenbart lært begge dele af Rye!). I en annonce i samme avis den 16. maj meddeler han så, at han nu er ankommet. Han averterer yderligere den 21. og 31. maj, men melder i sidstnævnte sin afrejse til den 5. juni. Den 16. og igen den 23. juni 1860 bebuder han i Hjørring Amtsavis sin ankomst til byen om ca. 14 dage. I samme avis den 29. juni oplyser han så at være ankommet og nævner igen "Photolithographier og Portraiter i Glaskugler til Papirpressere". Hvor længe opholdet varer vides ikke. Ochsner omtaler besøgene i Hobro og Hjørring, men har øjensynlig ikke fået fyldestgørende oplysninger. (Fra Tillemann?). Adolph Vorbeck (1838-1926) meddeler i Holstebro Avis den 13., 16., og 20. april, at han opholder sig i byen i ca. 8 dage, hvorfor folk må skynde sig. I annoncen nævner han "Glaskugler til Brevpressere". Den sidste er Frederik Kaysen (?) (fejlagtigt i annoncen benævnt J.F.L.), som i Horsens Avis 26. juni 1861 i en længere annonce meddeler, at han opholder sig i byen og blandt

Institut for Photographi.

191 Østergade 191.

I Undertegnedes Atelier, som daglig er aabent fra Kl. 10—2, uden Pension til Veirets Beskaffenhed, udføres Portraiter i alle forskjellige Størrelser, paa Papir, Glas, Børdug og Glaslugler. Paa Bestilling udføres Prospector i enhver Genre. Tillige afskopies Oliemalerier, Tegninger, Daguerreotypen etc. Det bemærkes, at Portraiter paa Glas coloreres smukt i alle de naturlige Farver, til forholdsmeetslig billig Betaling. — Elever modtages til Underviisning.

S. J. Lund & Petersen.

Randers Amtsavis 24. november 1859.

Photographiske Portraiter

paa Papir, Glas, Børdug og Krystallugler, optager jeg daglig i en eller Dags Tid i Hr. Gæstgiver Bonjass Hare, og tillader jeg mig at anbefale mig til et æret Publicum paa det bedste. Udførelsen af et Portrait varer kun 2 & 3 Secunder.

Freeshjebing den 12 April 1860.

P. Jessen,

Photograph fra Høneberg.

Ærø Avis 13. april 1860.

Photographisk Atelier.

Undertegnede ankommer her til Byen i Begyndelsen af Mai Maaned og aftager Portraiter paa Glas, Papir og Børdug, i alle Størrelser, efter allernyeste og hurtigste Methode. Ligeledes aftages

Photo-Lithographier og Photographier i Glaskugler,

noget aldeles Nyt.

Ingen behøver at modtage noget Portrait, naar det ei er tilfredsstillende.

Prospector, Herregaarde, Rytters tilheft, saavel som Copier efter Oliemalerier, Daguerreotypier, Photographier, Lithographier, Blyanttegninger osv. aftages ligeledes.

 Daguerreotyp-Portraiter restaureres.

 S. A. Selmer
fra Kjøbenhavn.

Studie Regen omme Underviisning i Photographien, da erlagges først Betalingen efter et Bedømmende har lært Alt complet.

Hobro Avis 2. maj 1860.

Photographi-Portraiter.

Undertegnede agter at opholde sig her i Byen cirka 8te Dage. De som vil forunde mig deres Søgning, bedes derfor snarest mulig at henvende sig til mig i mit Logi hos Gæstgiver Schaumburg. Jeg maa gjøre opmærksom paa, at jeg nu tager Portraiter efter allernyeste Methode, som giver en særdeles lys, naturlig og smuk Fudfarve, og igjen de forte Dragter særdeles smuk forte. Jeg aftager saavel paa Glas som paa Papir, ligeledes paa Glaslugler til Brevpresfer, samt Børdugsbilleder til Medaillions og Visukort.

ærbødigt

A. S. Worch.

Holstebro Avis 13. april 1861.

Photographisk Atelier

for

Glas-, Papir-, & Bordugs-Billeder

er ankommen hertil, og aftager daglig, uden Hensyn til Veiret, Portraiter i alle Størrelser, saavel som

Photolithographier og Portraiter i Glaskugler.

Atelieret er hos Hr. Gjesfugler Lorentzen og er aabent hver Usternmiddag fra Kl. 2 til 7.

Mit Ophold bliver ca. 10 a 12 Dage.

G. A. Selmer
fra Kjøbenhavn.

Hobro Avis 16. maj 1860.

Photographisk Atelier

for

Glas-, Papir- og Bordugs-Billeder

er paa Grund af indløbne Bestillinger endnu aabent indtil Tirsdagen den 5te Juni.

Portraiter aftages i alle Størrelser, saavel som til Medaillons, Broscher, Ringe etc. fra 9 Mt. indtil bedre Priser.

Portraiter aftages ligesaa godt i Regnveir som i Solskin.

Ingen Bestillinger modtages efter den Aft, da jeg den 5te afreiser til Aalborg.

Arbejdsgn

G. A. Selmer
fra Kjøbenhavn.

Hobro Avis 31. maj 1860.

Stort Photographisk Atelier fra Kjøbenhavn

vil om c. 14 Dage ankomme hertil Bven, og af-tages Portraiter efter nyeste og hurtigste Methode i alle Størrelser.

Ligeledes aftages

Photolithographier og Portraiter
i Glaskugler til Papirprekker.

G. A. Selmer,
fra Kjøbenhavn.

Hjørring Amtstidende 16. juni 1860.

meget andet falbyder "Photographier, indlagte i slebne Glaskugler (Brevpresser) til 8 a 10 Mk. Stk.". Her erfarer vi altså for første gang prisen, som med sine 8 a 10 mark stykket overraskende nok ikke er dyrere end hans indfattede fotografier på glas. Han gentager annoncen den 27. juni, hvorefter han i et kort avertissement den 29. og 31. meddeler, at han ophører på stedet.

Carl E. Rye selv annoncerer i Vejle Amts Avis fra den 11. juni 1859 til den 6. februar 1860 i alt 29 gange. Det sker i en længere annonce, hvor han fremhæver "Photographier paa Glas, Voxdug og Papir, samt de meget brugelige Photo-Lithographier med Lys og svindende Grund". Han averterer endvidere med "Visitkort" i ganske kortfattede annoncer i samme avis i alt 33 gange fra den 12. juli til 24. november 1860. Det må derimod undre, at han aldrig på noget tidspunkt averterer med selv at indlægge fotografier i glaskugler, hverken i Vejle eller Hobro, som fejlagtig antaget af Ochsner. I Fredericia åbner han yderligere et atelier i Danmarksgade, men heller ikke i de 16 annoncer i Fredericia Avis fra den 8. maj til den 3. juli 1860 nævner han glaskugler.

"Rye lukker fra tid til anden sit atelier i Vejle" - således annoncerer han i Vejle Amts Avis bortrejse fra den 1. til den 6. februar. På ny i marts har atelieret været lukket, idet han i samme avis den 10. marts meddeler, at atelieret igen er åbent "efter en kort Tids Ophold i Kjøbenhavn og Hamborg". Igen før Jul 1860 til medio januar 1861 oplyser en anden annonce om lukning af atelieret. Om disse rejser eksempelvis til Hamburg har noget at gøre med glaskuglerne, vil nok forblive et ubesvaret spørgsmål. Derefter kan resultatet gøres op, eventyret med fotografier indlagte i glasbrevpressere varede godt og vel 1 ½ år.

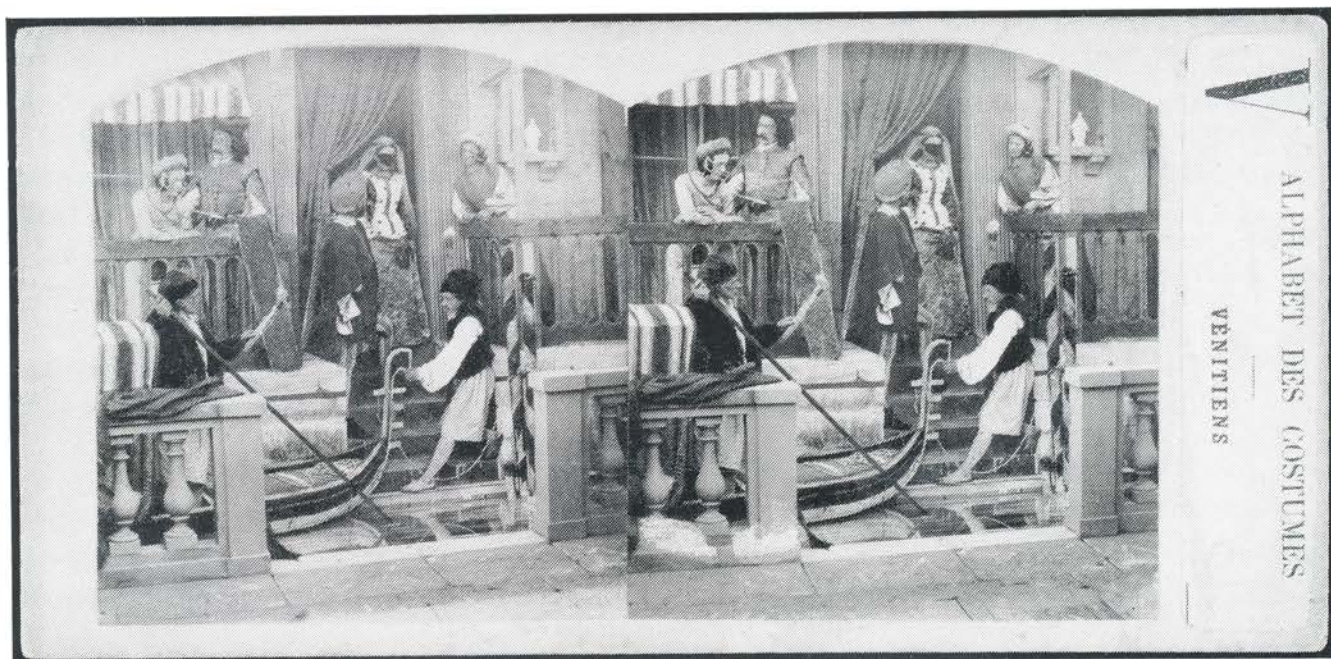
Jeg har ikke undersøgt om museerne i de berørte byer ligger inde med sådanne glasbrevpressere med indlagte portrætter, men såfremt medlemmer har mulighed for forespørgsel i deres by, vil jeg være taknemmelig for oplysninger herom (telf: 8625-6156), selv om svaret skulle være negativt, eller til redaktionen.

Note:

1. Når jeg definitivt er i stand til at udelukke andre og fjernere steder, skyldes det, at jeg gennem et par menneskealdrer systematisk har gennemgået 1.600 årgange (!) danske, sydslesvigske og dansk Vestindiske aviser for fotografannoncer og fotografdødsfald i perioden 1840 til 1870, og nogle aviser endda ofte længere. De første 2-3 tusinde oplysninger gik til 3. udgave af Bjørn Ochsners værk, men senere efter hans død har jeg selv videreført indsamlingen.

Tre dimensioner i skolen!

Leif Hammelev

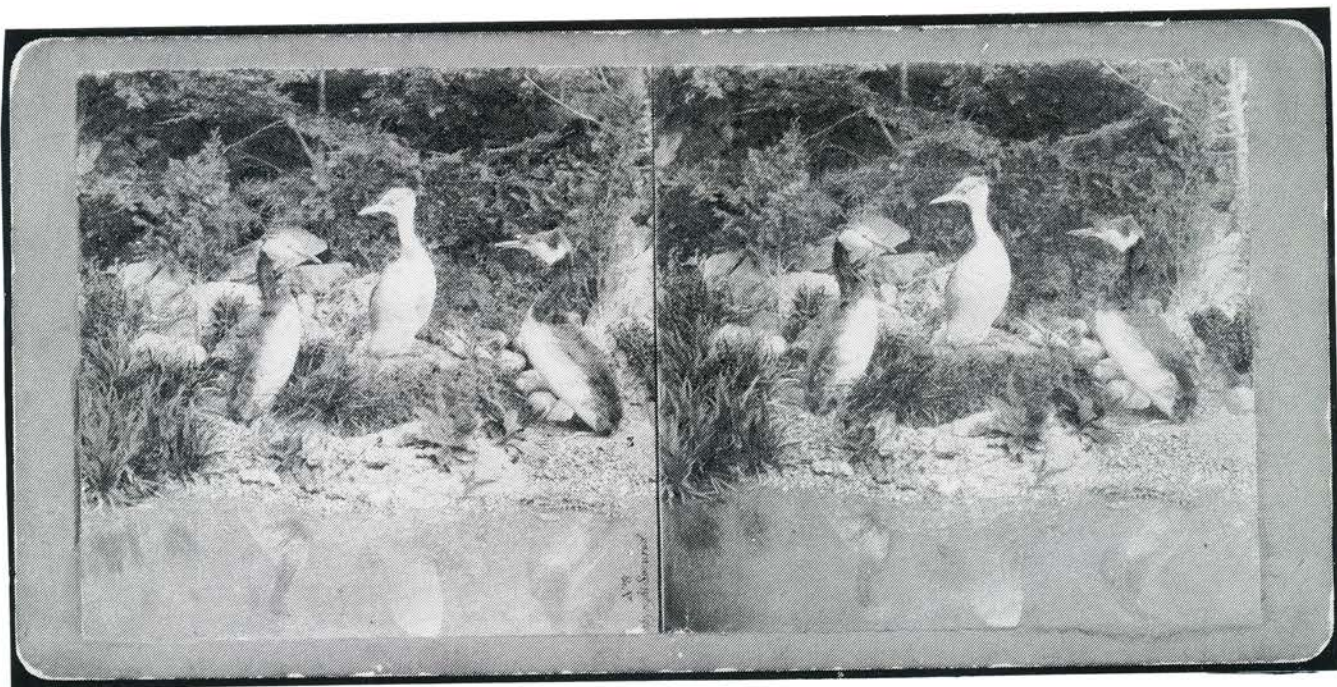

Alfabetet læres gennem visualisering. "Y" for yankees, "R" for russere, "S" for savoyanere, eller som her hvor det store "V" anbragt midt i det omhyggeligt fremstillede tableau. Frankrig 1859.

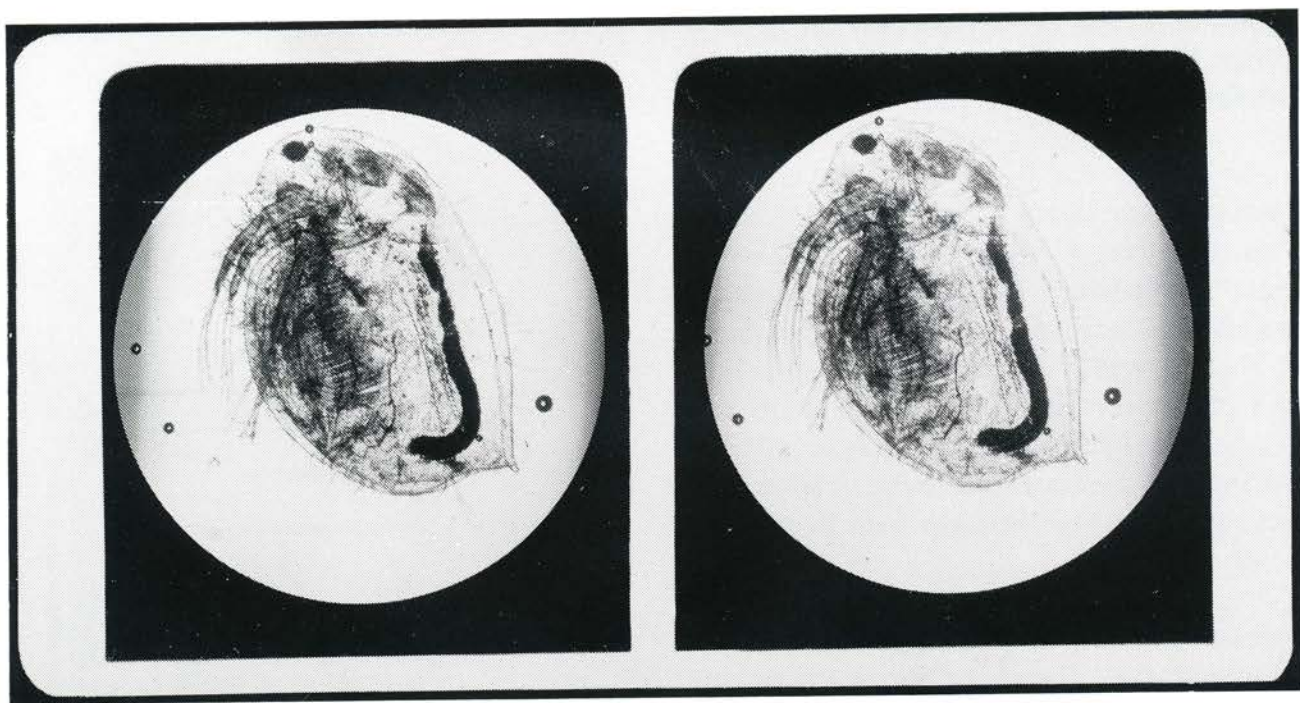
Der skete markante ændringer af skoleundervisningen fra midten af forrige århundrede. Nu var det ikke længere nok at kunne stave, regne og citere fra katekismen. Historie, naturhistorie og geografi blev medtaget som selvstændige fag, og regning blev i latinskolerne udvidet med geometri.

Men også måden, der blev undervist på ændredes. Skolerne anskaffede samlinger af udstoppede dyr og kasser fyldt med litograferede tavler til ophængning. Metoden fik eget navn: "anskuelsesundervisning" og var pædagogisk pop i ordets allermest positive forstand. Også i det nye medie - stereoskopbilledet - lå et oplagt potentiale. Mens den udstoppede markmus let cirkulerede fra pult til pult, var problemet et andet, når dagens pensum var tangloppen eller flodhesten. I geografitimen kunne læreren lade sin beskrivelse af fremmede lande ledsage af billeder "aftaget efter naturen". Og når rumlige figurer blev visualiseret tredimensionalt, øgedes forståelsen i faget geometri osv.

Uanset stereoskopbilledets pædagogiske fortrin er dets udbredelse i Tyskland og Norden noget mere tilfældig end andre steder. Måske skyldes det, at de fortrinsvis tysk-producerede anskuelighedsbilleder tidligt - de første blev fremstillet i 1835 - var indarbejdet i Nordeuropa og dermed blokerede for andre metoder. Eller var det måske den mere konservative skolemesters forbehold mod at invitere en alt for underholdende konkurrent indenfor. Det er i hvert fald i det mere fordomsfrie USA, mediet for alvor slår igennem i undervisningen. "World Visualized for the Classroom", "Mathematical Series" og "Hurst's Stereoscopic Studies of Natural History" var serier hundredtusindvis af elever kom til at kende. Enkelte serier blev stadig fremstillet og solgt endnu i 1950'erne, men da rakte brugen af stereoskopbilleder med pædagogisk sigte også over et spand på ethundrede år.

Hurst Stereoscopic Series of Natural History, For Schools and Parlor Entertainment. Rødhalsedykker, unghan, hun, voksen han. USA. 1870.

Tangloppe 30 gange forstørret. Bagpå har ejeren sat sit stempel: Königliche Realschule zu Sonderburg. Tyskland 1912.

Ekspress-kameraet

- hvor svensk er det?

Alf Ulfhielm

Da tørpladerne kom på markedet i 1870'erne opstod der hurtigt et behov for serieoptagelser. Allerede 10. juli 1869 fik Walter Cooks engelsk patent på et faldplade- eller magasinkamera, denne type apparater er på markedet helt frem til 1930'erne i Sverige.

Magasinkameraet forsynes i mørkekammeret med 6 eller 12 stk. tørglasplader, oftest i formatet 9x12 cm. Pladeskift sker ved hjælp af en arm, hvorefter den eksponerede pladekassette falder ned i bunden. Mange forskellige kameratyper produceredes rundt omkring i Europa, bl.a. af et firma i Milano, Murer & Dubroni, der i 1890'erne fremstillede et faldpladekamera Express Newness, som danner skole. Da der endnu ikke findes reparatører til disse og andre kameraer i Sverige, kontakter importfirmaet Hasselblad Handelshus et mekanisk værksted, Dahlgren, for at få sine importerede kameraer serviceret. Firmaet Dahlgren bliver i 1890 overtaget af Hugo Svensson & Co, som fra 1894 begynder at fremstille tørpladekameraer næsten identiske med Murer & Dubronis.

Adskillige tilsvarende tyske, franske og engelske magasinkameraer sendes på markedet uden egentlige patentangivelser. Hugo Svenssons "Svenska Express" markedsføres af Hasselblad Handelshus frem til år 1900 helt som deres eget produkt, hvorefter Hugo Svensson danner sit eget handelshus. Kameraet figurerer i deres katalog frem til 1930 og endnu længere i deres tidsskrift "Kamerabilden". Der fremstilles gennem årene mange varianter af "Svenska Express" under navne som: Svea, Freja og Nora.

Jeg har analyseret omkring 25 af de magasinkameraer, som findes i Swedish Camera Collections samling, og konstateret at de alle er varianter på en eller anden måde. I Hugo Svenssons kataloger og beskrivelser angives 15 varianter af Svenska Express:

F. W. Hasselblad & Co:
GÖTEBORG
Sven Scholander G. & H. Hasselblad
STOCKHOLM GÖTEBORG
1894
OBS! Uppseendeväckande nyhet! OBS!

Svenska Handkameror

af egen tillverkning.

Handkamera »SVEA» för 12 plåtar 12x16 1/2, Zeiss-anastigmat Ser. III s. 3, afstänninställning, momentslutare reglerbar för olika hastigheter, 2 sökare, elegant utstyrd med öfverklädsel af svart getakinn och svärtda beslag	Kr. 225:—
Handkamera »SVEA» för 12 plåtar 9x12, Wrayes engelska dubbelplanat; f. ö. såsom föregående	» 150:—
Handkamera »SVEA» för 12 plåtar 9x12, Franck rapidplanat af bästa kvalitet; f. ö. identiskt med föregående, fast med chagrinöfverklädsel	» 100:—
Handkamera »SVENSKA EXPRESS» för 6 plåtar 9x12, 2 sökare, centralbländare, svart chagrinöfverklädsel	» 35:—
Handkamera »SVENSKA EXPRESS» för 6 plåtar 9x12, reglerbar för olika afstånd; f. ö. lika föregående	» 40:—
Handkamera »SVENSKA EXPRESS» för 12 plåtar 9x12, 2 sökare, centralbländare, utstyrd som föreg.	» 45:—
Handkamera »SVENSKA EXPRESS» för 12 plåtar 9x12, reglerbar för olika afstånd; f. ö. lika föreg.	» 50:—
Handkamera »SVENSKA EXPRESS» för 12 plåtar 9x12, reglerbar för olika afstånd samt reglerbar hastighet & momentslutaren; f. ö. lika med föregående	» 55:—
Å alla ovanstående »Svenska Express» kan skydd för sökarna appliceras för ett pris per kamera af.....	» 2:—

1894

1902

HUGO SVENSSON & Co.
 Fotografisches Fabriks- und Handelshaus
 Göteborg (Schweden)

*
 Fabrizieren:
 Handkameras, Vergrößerungsapparate,
 Kopierapparate, Blitzlampen, Blitz-
 patronen, Photochemische Präparate
 und Hilfsmittel

Unterhalten ein sehr umfangreiches Engros-Lager in allen
 photograph. Artikeln für Amateur- sowie für Fachbedarf

Empfehlen sich als Vertreter für Schweden
 für erstklassige Fabrikanten der photographischen Branche.

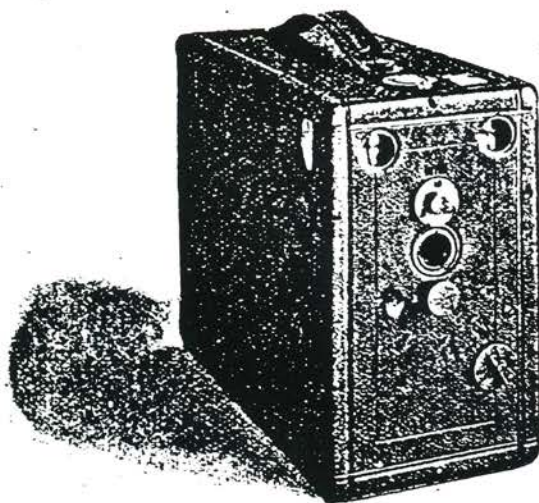
*
 Ia Referenzen. Eigener Grundbesitz.

Bankkonto: A. B. Göteborgs Bank, Göteborg; die Deutsche Bank, Berlin.

Obs! Ausländische Fabrikanten, welche in Schweden Propaganda
 machen wollen, werden aufgefordert, laufend in unserer photo-
 graphischen Zeitschrift „Kamerabilden“ zu inserieren. Die Zeit-
 schrift erscheint monatlich. Auflage ca. 11000 Exemplare. Bestes
 Anzeigenorgan für Schweden. Probenummer auf Verlangen.

*
HUGO SVENSSON & Co.
 Älteste und größte Fotofabrik in Skandinavien
 Göteborg
 Gegründet 1897

HANDKAMEROR.

Katalogopslag.

1. Format

De er fremstillet til 4 formater: 8x8, 6x9, 9x12 og 10x15 cm. 9x12 tager 12 plader, medens de andre kun har plads til 6 plader.

2. Fabrikat

De fleste er mærket Hasselblad og Hugo Svensson, men der findes også umærkede. Næsten alle er nummererede, sandsynligvis nr. 1 (1892) til nr. 16.000 (ca. 1930). Denne nummerering gælder alle typer.

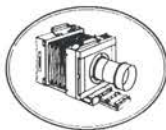
3. Som ekstraudstyr:

Vaterpas, afstandsmåler, brillantsøger, specielle lukkertider. Alle varianter har disse 4 kombinationer, med forskellige katalogbetegnelser.

Et af samlingens magasinkameraer er sortmalet og savner beklædning, tillige er der meget store forskelle i åbning af apparaternes bagstykke. En stereomodel af Svenska Expressen gik ud af produktion allerede i 1910. I 1918 optræder et apparat med betegnelsen "konkurrenskamera". En model for pak-film optræder i kataloget fra 1928, muligvis en prototype, idet den ikke optræder i fremstillingslisten.

Svenska Express-kameraet blev fremstillet i over 40 år, og salgsprisen er nogenlunde ens gennem årene. I 1890 kostede den dyreste model Skr. 50,- og i 1930 Skr. 45,- (9x12). Det er usikkert om der blev fremstillet apparater efter 1920, men lagervarer solgtes længe. To kameraer af Expressstypen angiver for os en ukendt fremstiller under navnet: SVENSKA KAMERA FABRIKEN. Har nogen læser kendskab til denne fabrik? Har DU et Hugo Svensson magasinkamera? Bedes man sende mig et par ord om: type, fabrikationsnummer m.m., hvorefter jeg vil tilsende dig fabrikationsåret samt apparatets pris. Skriv til: Alf Ulfhielm. Haparandavägen 44, 857 31 Sundsvall, Sverige. ●

Dansk Fotohistorisk Selskab

Som meddelt i Objektiv nr. 79 er DFS nu på Internetet.
Blot med den ændring at vi har fået egen web-adresse:

<http://home0.inet.tele.dk/dfs/>

Som den første har formanden, Andreas Trier Mørch meddelt at han er kommet på nettet. Det handler om køb & salg af gamle fotografier, fotoalbum og fotobøger. Web-adressen er: <http://wl.1331.telia.com/~u133100467>

Fotohistorie

Danmarks Fotomuseum præsenteres fyldigt med kamera- og billedsamlinger m.m., samt udstillingskalender.
<http://www.nlg.dk/museer/danfomus.html>.

Lærer ved Video-skolen i Viborg, Peter Haagen har oprette en bogliste over litteratur for renovering af fotografier og andet fotografika.
<http://home6.inet.tele.dk/haagen/>

Stereoklubben:
<http://hjem.get2net.dk/stereoskopklubben>

Projekt Sveriges Fotomuseum, eller Bildens Hus i Sundsvall, finder man nærmere beskrevet i dette nr. af Objektiv. Har man lyst til at blive løbende underrettet, har projektet sin egen hjemmeside.
<http://www.fotomuseet.sundsvall.se>

Nerd World: Photography.
<http://www.nerdworld.com/users/dstin/nw161.html>

Teknik

Speed Graflex
<http://www.graflex.org/>

Leica Camera Homepage
<http://www.leica-camera.com/>

Meopta
<http://www.meopta.cz/>

Web pages on Exakta and Camera Collecting
<http://www.leadersrealestate.com/exakta/internet.html>

Carl Zeiss Index Page
<http://www.company7.com/zeiss/CarlZeissHomepg.html>

Photo/Deal.
<http://www.photodeal.de>

På DFS hjemmesiden præsenteres selskabets formål og aktiviteter, ikke mindst OBJEKTIV med omtale af det aktuelle nummer, samt omtale af alle særnumrene. Dertil kommer indholdsfortegnelsen af samtlige numre af Objektiv siden starten. Desuden findes adresseliste, mødekalender, ekskursioner samt LINKS til andre WEBSIDER med fotohistorisk indhold.

Selskabet har også fået EMAIL-ADRESSE, som dog først bekendtgøres senere, når der er vedtaget procedure for varetagelse af den elektroniske postkasse.

Eventuelle henvendelser KUN vedrørende internetsiderne kan ske til webmaster Peter Haagen på email haagen@post6.tele.dk

ALLE øvrige henvendelser skal ske til REDAKTIONEN.

FOGTDALS ILLUSTRERET TIDENDE

Der skete mange ting i 1960 og 70'erne, man kunne bl.a. opleve en af de sidste rigtige gøglere "professor" Tribini. Hans utrolige tungefærdighed og barske humor var et af Bakkens sikre mål.

"Mine herskaber, grevskaber, klædeskaber, ægteskaber, julemænd, rullemænd, nullermænd, sprællemænd, vandmænd, pølsemand og gentlemen! Her hos professoren betaler ingen entré. Kun et par kroner til hjælp til rengøringen. Følg strømmen til kasse to. Giffen, gaffen, guffen - mønterne ned i skuffen!"

På billedet man ser hvordan. Fotografiet er i dag historie. Det er forfatteren Klaus Rifbjergs provokerende optræden også. Forargelsens fyrtårn som lettede "trykket" med filmen Weekend, hvor Lotte Tarps bare bryster fik nationen til at skælve og Rifbjerg blev optaget i Det Danske Akademi- ak ja, vi er ved at blive gamle! Illustreret Tidende bliver ikke ældre, kun yngre og bedre. Julegaven fås på telf: 3315 8686 fra 10-14.

Eli Ponsaing: Stentryk, litografi i kunstens tjeneste. Format: heftet 25x17,5 heftet. 101 sider. Forlaget Borgen. ISBN 87-21-00895-7. 1998.

Dette har INTET med fotografi at gøre, og dog! Det er en meget interessant bog om stentryk. Et kunstnerisk udtryksmiddel opfundet af Aloys Senefelder i 1796. Kort og godt en førtidig udtryksform i billeder. Eli Ponsaing, mangeårigt medlem af vort selskab, grafiker og i en menneskealder underviser på Kunstakademiets Grafiske Skole - altså en billedmager. Har man lyst til at arbejde utraditionelt med sit fotografi er denne lærebog en velskrevet og instruktiv forklaring på en teknik, som man også kan have glæde af i kreativ fotografisk sammenhæng. 17- og 1800 tallets grafiske Hogarth billeder fra England, og Honoré Daumier skitser fra Frankrig var i virkeligheden fortidens "fotografiske" gengivelser af datidens verdensbegebenheder. Bogen er således et redskab for hvem der ønsker at udtrykke sig på en kreativ kunstnerisk måde.

Willy Ratnov har øjne for Lotte Tarps specielle kvaliteter. Fra filmen Weekend. (Det Danske Filmmuseum).

SAMLER-DILLEN

photokina 1998

Foto: Klaus Rieger

Med Kölner-Dom som midtpunkt har byen slået sit navn fast som stedet, hvor photokina er blevet afviklet hvert andet år siden 1950. Foto: Klaus Rieger.

Klaus Rieger

Det 25. store photokina-arrangement, som blev afholdt fra 16. - 21. september i Köln, blev et virkeligt tilløbsstykke. 1.544 udstillere fra 47 lande, herunder også fra Danmark. 168.000 besøgende fra 139 lande besøgte udstillingshallerne, som er på 180.000 kvadratmeter fordelt på 5 haller.

I 1997 blev der solgt ca. 64 millioner kameraer, 2,9 millioner video- og digitalkameraer. Hvert sekund bliver der optaget 2.700 billeder, heraf 40% i USA, 23% i Japan og 34% i Europa.

25-års jubilæet for photokina præsenterede fotografiet fra at være "picture taking" "picture making" til "picture communication" - hermed ville man præsenterer det digitale fotografi for det brede amatørpublikum. Over 100 dia-, video- og multimediepræsentationer kunne opleves i messehallerne, arrangeret af museer og kulturelle institutioner fra hele

verden. Et vanskeligt punkt var at præsenterer det digitale fotografi i storformat - optagelsen, præsentation og arkivering. Fremstillingen af digitale storformatbilleder blev vist fra et dia på 7 x 240 cm, optaget af professor Jaroslav Poncar, af et cambodiansk tempelanlæg. Billedet præsenteredes i formatet 61,55 meter langt og 1,20 højt. Fotografiet indeholdt 16,7 millioner farvenuancer og blev overført på fotopapir ved hjælp af laserlys. Som supplement til photokinabesøget fik man også mulighed for at opleve den 12. Internationale Photoszene Köln 1998.

Agfa-Historama

Fotohistorisk viste Agfa Photo-Historama "Schatzhäuser der Photographie" - en præsentation af klenodier fra det 1900 århundrede, bl.a. fyrst Friedrich Wilhelm samling på 200 optagelser samt album, alt af højeste kvalitet. Desuden vistes billeder fra ver-

densudstillingen i London 1856 optaget af P.H. Delamottes. Fotos af Köln 1852 af Ch. Marville, samt gamle optagelser fra Stockholm, St. Petersborg og København.

Auktion

Cornwall afholdt sin traditionelle "photokina-Auktion" den 18-19 september. 700 Leicaapparater samt tilbehør. Herudover 1.100 klassiske samlerobjekter. Hos Breker's Auction-Team kom 1.470 effekter under hammeren: kameraer, objektiver, mikroskoper, optisk udstyr, litteratur, laterna magica og kinoudstyr. Søndag var der opstillet ca. 400 salgsborde i Köln-Mülheimer Stadthalle - her var der mulighed for at gøre de sidste indkøb eller byttehandler.

Købes:

Gammelt astronomisk udstyr af enhver art, også defekte dele.

Nils Weitemeyer. Telf: 7566 1366.

Sælges:

"Liesegang" - 18 røde dia-magasiner, med messing-fastholder af hvert dias. Kr. 200,-.

Ole Schelde telf: 4581 2020.

Liesegang Rajah 4x5" forstørrelsesapp. med div. udstyr. Kr. 2000,-.

Niels-Ove Rolighed, tlf.: 9896 1541.

Bico blev grundlagt den 15. september 1898, og blev på få år Danmarks største leverandør af fotografiske artikler.

Bico 100 år

Et af landets ældste importfirmaer Bico, kunne den 15. september fejre sit 100-års jubilæum. Allerede i januar 1898 havde firmaet sikret sig eneforhandling på den belgiske fabrik Ed. Bernaert's fotografiske plader og papir, heraf navnet Belgisk Import Compagni. Grosserer J. Bech-Brunn førte firmaet frem til en førende position. Næste generation, med sønnen Sven Bech-Brunn ved roret udvidedes sortimentet med bl.a. dr. C. Schleussners røntgenfotografiske materialer, som senere under navnet ADOX producerede de første s/h tyndhinfilm

(1931). En stor succes blev også salget af Eumigs smalfilmskameraer og projektorer (1931), der også blev markedsført i Norge af Norsk Bico. Blitzanlæg og forstørrelsesapparaterne Opemus (1939) var blandt de gode sællerter. I 1949 genoptog man importen af Eumig apparaterne. 1968 overtog man agenturet for Olympus kameraerne, et af firmaets største succeser. I midten af 1970'erne overgik ledelsen til Sven Bech-Brunns søn, Niels Bech-Brunn, som kastede sig over levering af professionelt TV udstyr, Arriflex filmkameraer og båndmaskiner. I 1993 skiftede firmaet navn til: Olympus Danmark A/S - man er på vej ind i den digitale æra. Til lykke med jubilæet.

Organisationer & klubber for fotografika:

The Leica Historical Society of America: Stanley E. Hodges, 7611 Dornoch Lane Dallas, TX 75248-2327, USA.

Zeiss Historica Society: Maurice Zubatkin, 300 Waxwing Drive, Cranbury NJ-08512, USA.

Club Rollei Nederland: Hans van Dorssen, Postbus 276, NL-2170, AG Sassenheim, Holland.

I. Deutschen Minox-Club e.v: Reiner Neissen, Igelweg 15a, 52222 Stolberg, Tyskland.

The Nikon Historical Society of America: Robert Rotoloni, PO Box 3213, Munster, Indiana 46321, USA.

Russian Camera Collectors Club of Great Britain: David Tomlinson, 128 Henwood Green Road, Tunbridge Wells, Kent TN2 4LN.

Russian Camera Collectors Club of Italy: Roberto Antonini, Strada Respoglio 8, Viterbo, Italien.

Stereo Club Francais: 45 Rue Jouffroy F-75017, Paris, Frankrig.

Sydney Stereo Camera Collectors Club: PO Box 465, Pymple, New South Wales 2973, Australien.

All Japan Classic Camera Club: c/o Monarch Mansion Kohrakuen Room 802, No.24-112 Chrome Kasukga Bunkyo-ku, Tokyo 112, Japan.

The Half Frame Group: Mr. Fred Adock, 16 Havelock Road, Hucclecote, Gloucester GL3 3PG.

The Historical Society for Retina Cameras: Mr. David L. Jentz, 51312, Mayflower Road, Sout Bend, Indiana 46628, USA.

The Minolta Club of Great Britain: PO Box 125, Doncaster DN4 6UU, England.

The Olympus Camera Club: PO Box 222, Southall, Middlesex, UB2 4SB, England.

Club Rollei: Mr. Ian Parker, Hotel De France, St. Saviours Road, Jersey, Chanel Islands JE4 8WZ.

The Exakta Circle: 6 Maxwell Road, Southampton SO2 8EU, England.

The Miranda Historical Society: PO Box 2001, Hammond, Indiana 46323, USA.

Foto: Poul Pedersen

Flere spionmønter....

Poul Ruggard Porse

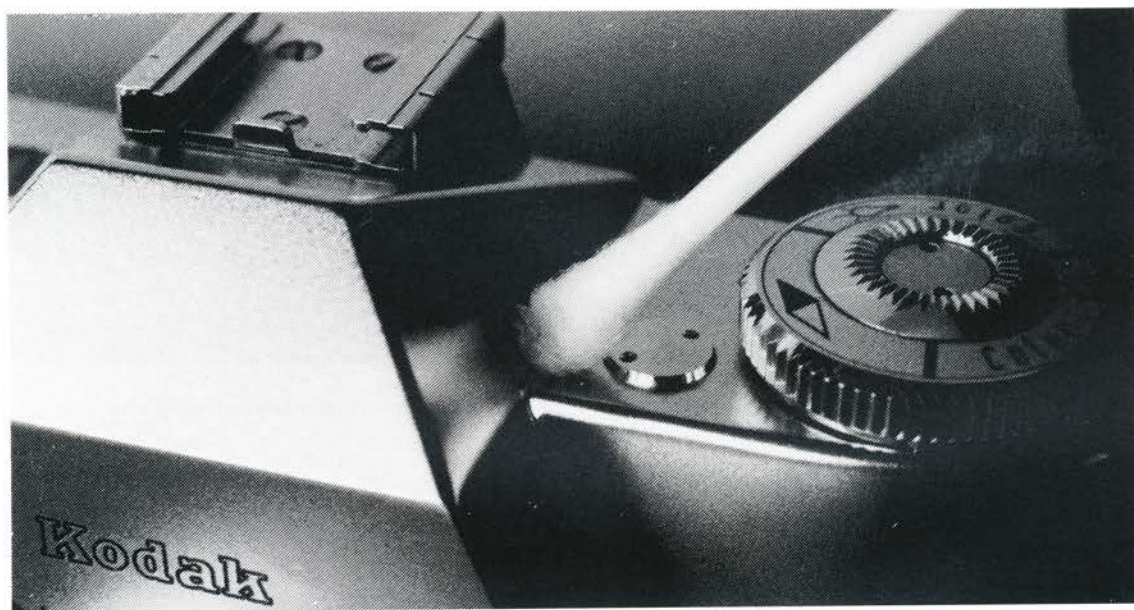
I forrige nummer af Objektiv omtalte jeg "flækkede" énskillinger, som var kendt blandt møntsamlere under betegnelsen "spionmønter", fordi man antog, at mønterne var fremstillet som gemmest for hemmelige depecher under krigen i 1864.

Foranlediget af artiklen har møntsamlere Villy Sperling Gustafson velvilligt udlånt de 4 her viste eksemplarer af slagsen. De to er dog - som det vil ses - taget i brug som medaljon med pigens portræt, men det kan jo være sket efter krigens afslutning! Den tredje rummer en lille svensk sølvmon, der passer så stramt ned i udfræsningen, at den ikke umiddelbart lader sig fjerne. Den fjerde (uåbnede) mønt er uden indhold. For flere af de her viste eksemplarer gælder, at delingen er meget lidt synlig. Enkelte lader sig ydermere kun åbne ved hjælp af en kniv.

Bevaring af fotografika

Svend Frederiksen

Hvad skal man gøre, når man som samler har erhvervet et lille stykke fotohistorie, måske på et af selskabets anvisningssalg? Et spændende objektiv eller et historisk kamera: kan man tillade sig at skille det ad for at istandsætte det? Det er min egen erfaring, at de udbudte genstande meget ofte er i en sørgelig forfatning, men det kan måske holde prisen nede!

Når den "våde" ende af vatpinden ikke længere farves, er overfladen ren.

Selv om et kamera er snavset og lukkeren næsten død, kan der gemme sig utrolige muligheder, hvis apparatet er intakt, d.v.s., at alle dele er til stede og uden oprettelige defekter. Men så melder spørgsmålet sig: kan man tillade sig at gøre "noget" ved det? Jeg mener, at vi som medlemmer af selskabet har en forpligtelse over for genstande, som kan have historisk interesse. Og det kan være svært at udelukke noget i den sammenhæng, for man ved aldrig, hvordan man i fremtiden vil vurdere genstandene.

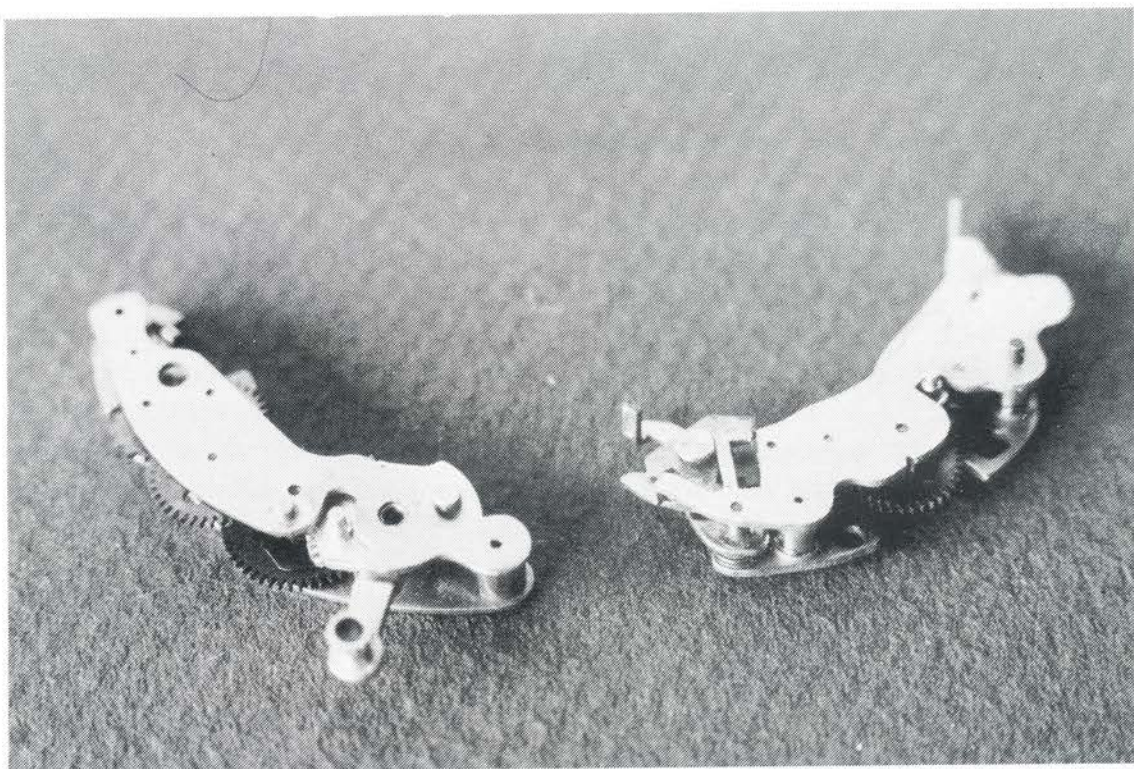
Personligt interesserer jeg mig kun for genstande, som kan bringes i perfekt stand: de skal simpelthen til enhver tid kunne tages ned af hylden for at blive brugt. Og de gamle apparater kan i de fleste tilfælde tage lige så gode billeder som de allernyeste kameraer, for egentlig har de sidste mange årtier jo kun

dyrket bekvemmeligheden (zoom, motor, belysningsautomatik, autofokus o.s.v.). Man kan selvfølgelig opnå perfekte apparater ved at sende dem til et autoriseret værksted, og det er jo hvad branchen har tordnet over for os altid, men så kan man være sikker på at blive ruineret. Og hvem har lyst til at bruge et par tusinde kroner på et apparat, som er købt for måske 420 kr.? Mit svar er : PRØV SELV! - men der er nogle forudsætninger:

1. Egentlige klenodier må man IKKE røre. De skal på museum.
2. Man skal sikre sig, at alt, hvad man giver sig i kast med, vil føre til forbedringer: aldrig forringelser. Er man i tvivl om, at alt dette kan overholdes, skal man holde fingrene væk.

Selv hårdnakkede urenheder kan fjernes med en træpind, uden at det skader overfladen.

De afmonterede hemværker fra Prontor-lukkeren. De sidder fast med 2 skruer og 1 fjeder.

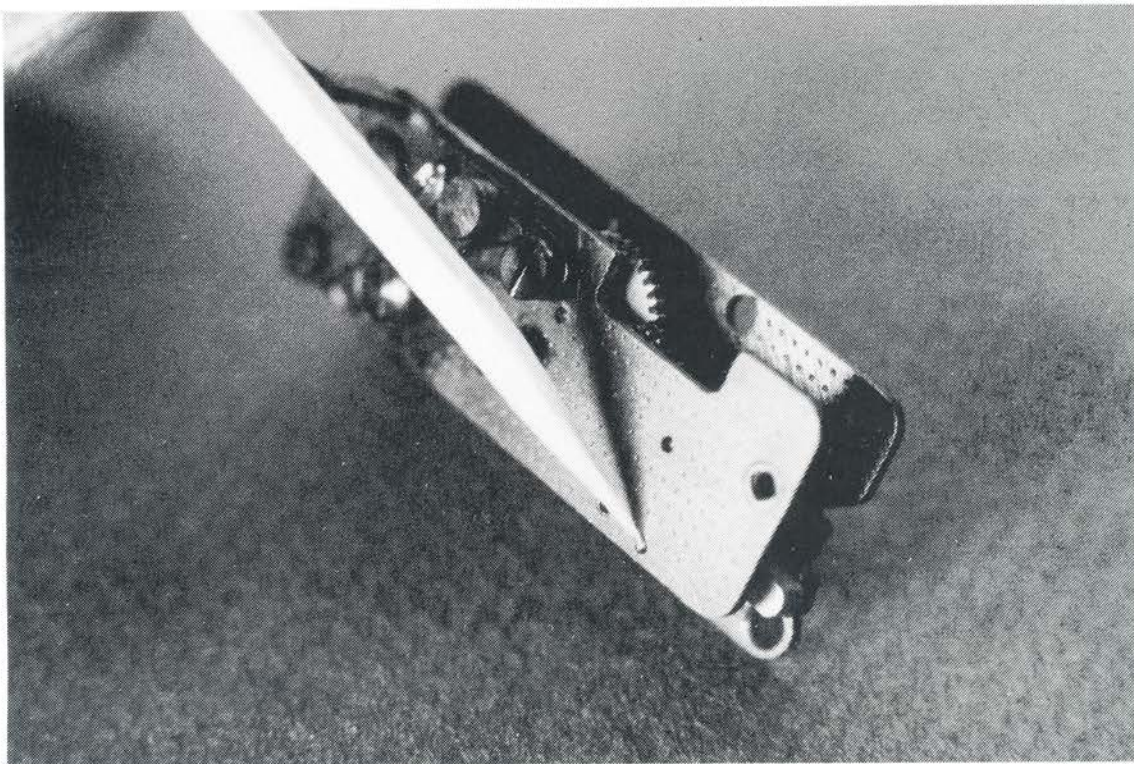
En mindre, men dog uoprettelig skade på et objektiv.

Men hvis man er sikker på, at betingelserne kan opfyldes, og har man i øvrigt mod på at gå i gang, kan arbejdet blive en kilde til fryd og glæde, for hvor kan de blive flotte, de gamle apparater. Jeg vil gennemgå nogle typiske opgaver, som dækker det, som man normalt kommer ud for.

Rengøring

Pas på, at du ikke ridser. Størstedelen af de støvpartikler, som findes i luften, består af kvarts! Det er ikke godt at tvære det rundt på linseoverflader og metaldele. Brug en blød, ren linsepensel og hold eventuelt en støvsuger på lav styrke i nærheden under arbejdet. Når støvet er væk, kan man gå i gang med det vigtigste værktøj i hele processen: vatpinde! Der skal bruges mange. Skift ud, når vatpinden er bare lidt snavset. Der er ingen grund til at spare: de koster ti kroner for 300 stk. i et praktisk magasin. Placer magasinet i den ene side af arbejdspladsen, og en bøtte til brugte pinde i den anden. Fugt den ene ende af vatpinden i lidt rensesvæske, og sug det op igen med den anden ende at vatpinden, når du har rens et område. Brug harmløse flygtige væsker f.eks. vinduespuds, isopropylalkohol og linserensvæske.

Vinduespuds, som indeholder salmiak, er meget effektivt til forkromede dele, men vær forsigtig på lak, f.eks. i graverede skalaer. Selv en tilsyneladende ren, forkromet overflade viser sig næsten altid at have mistet glansen, efter at urenheder i luften (tjære, tobaksrøg?) gennem mange år har lagt sig på overfladen. En vatpind bliver lynhurtig ulækker! Brug små mængder væske af hensyn til de samlinger på apparatet, som ellers vil suge væsken ind på steder, hvor den eventuelt kan skade. Rouletterede felter er et kapitel for sig. Prøv at undersøge rillerne med en lup! Der er ingen vej udenom: hver eneste rille skal bearbejdes med en spidset træpind, f.eks. en tandstikker. Resultatet er al umagen værd: det hele bliver som nyt! Prøv så med luppen at kigge ned i de graverede tal på lukker og objektiv. Puha: der skal arbejdes godt med vatpindene. Brug for en sikkerheds skyld linserens her, så lakken i bunden ikke tager skade. Det er et stort arbejde, som ikke er gennemført, før tallene står helt klare. Men jeg kan igen love, at belønningen venter: selv meget gamle apparater bliver som nye. En overgang brugte de fleste fabrikker en meget porøs type skumplast til tætning. Det har i dag katastrofale følger, for materialet er nu gået i opløsning, og mange appa-

Smøring af lejerne i en selvudløser.

rater er af den grund truet med undergang. Men også dette problem kan afhjælpes, og du kan med rette hævde at have løst en vigtig fothistorisk opgave, hver gang du redder et sådant kamera. Det er et tålmodighedsarbejde at fjerne den opløste plast med pincet og en tændstik formet som en lille spartel. Til sidst renses med vatpinde, mange vatpinde! Plaststumperne må jo ikke havne inde i apparatet. Men brug ikke skum igen, for så er vi lige vidt, når der igen er gået 25 år! En god gammel metode er at anvende en sort ulden tråd. Selvklæbende sort plastvelour holder også godt.

Løs læderbeklædning

Alle har sikkert prøvet dette. Brug kontaktlim. Al gammel lim skal fjernes først, ellers får du en ujævn overflade. Man skal arbejde hurtigt og sikkert for at få et pænt, jævnt resultat. Det er som at lægge gulvtæppe i meget lille format, så en minitandspartel er nyttig. Lav den af tynd 1 mm krydsfiner.

Reparationer

Det meste af, hvad man kan erhverve, har defekter. På et tidspunkt i apparatets karriere har et eller

andet mekanisk svigtet, og kameraet er lagt til side, afløst af mere moderne udstyr. Årene har selvfølgelig ikke gjort den smule fedt og olie, som trods alt skal til, mere velegnet til at smøre. Så med mellem 25 og 80 år på bagen er kameraet tilsyneladende afgået ved døden. Men rolig: det ligger kun i dvale, indtil du tager fat. I de fleste tilfælde er der nemlig tale om bagateller:

1. Filmfremføring/lukkerspænding er defekt. Dette er den hårdest belastede del i apparatet, så årsagen er i mange tilfælde simpelthen, at skruerne er gået løs. En sjælden gang er noget knækket, men det behøver ikke at være alvorligt.
2. Lukkeren er død eller har svært ved at bevæge sig. Det er de små hemværker, som trænger til smøring. Men det kan også være det stik modsatte: lukkerlameller og/eller blændelameller er blevet fedtede. Det betyder en enorm modstand, som delene slet ikke er beregnet til. Rensning med isopropylalkohol gør underværker.
3. Forkert timing. Der kan samtidig være ydre spor

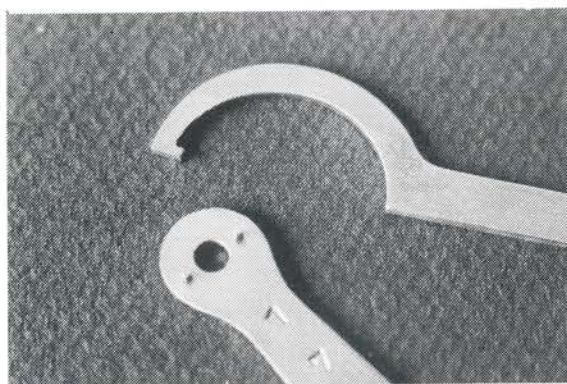
Kalibrering af fokusringen ved hjælp af en matskive i filmpladet.

efter papegøjetænger eller lignende: der har været en klamphugger på spil uden den rette respekt for opgaven. Det behøver dog ikke at være uopretteligt!

4. Der mangler originale dele. Det er slemt! I nogle tilfælde kan problemet dog løses med dele fra andre apparater, som måtte "slagtes", fordi alt håb var ude, f.eks. efter frit fald i klip-peterræn. Det er klart, at disse opgaver kræver adskillelse af apparatet i et eller andet omfang. Det er nogle gange en delikat affære, som kræver omtanke og ansvarsfølelse. Gå kun så langt, at du har fuld kontrol over processen, og brug det rigtige værktøj. Man må være indstillet

på at fremstille specialværktøj til hver eneste opgave. Indtil nu har jeg selv fremstillet omkring 30 specialnøgler, næsten alle i 1 mm messingplade. Hvis de laves præcist kan de medvirke til en adskillelse, som overhovedet ikke sætter spor (udover at apparatet kommer til at virke selvfølgelig). Man kan alligevel ikke sige, at det kræver avanceret udstyr at klare disse opgaver, men en lille drejebænk er selvfølgelig ikke af vejen.

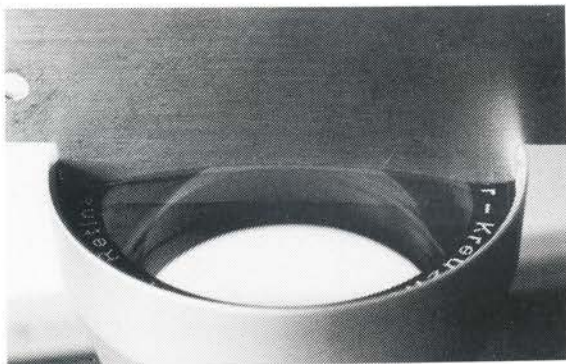
Alle mekaniske dele skal selvfølgelig være i indgreb på den rigtige måde, så undervejs bør man gøre flittige optegnelser. De kan lette arbejdet, når det hele skal samles igen. Som bekendt samler man

De fint forarbejdede

nøgler af messingplade er med til (brug aldrig papegøjetang)

at fuldende renoveringsarbejdet,

mekanikken kommer for dagens lys.

apparatet ved at gentage alt i omvendt rækkefølge!.

Uklar optik/søger

Alle ved, hvordan de ydre optiske flader rengøres, men apparater, som er mere end 25 år gamle, kan også trænge til rensning på de indvendige flader. På en Gauss-optik f.eks. er det typisk de to konkave linseflader, som vender mod irisblænden, fordi de mekaniske dele producerer lidt støv. Det kræver igen specialværktøj. De er dog enkle at fremstille, men de skal passe præcist i objektivringens kær, og må ikke kunne komme i nærheden af linsernes overflade. Der er desværre ofte spor efter forsøg på at løsne linserne med en alm. skruetrækker eller evt. en urmagerskruetrækker. Begge dele er lige forkasteligt: der skal bruges specialnøgler. Gør man det, er der intet problematisk ved at adskille et objektiv. Spejlet er som bekendt meget sart. Desværre bærer mange spejle præg af hårdhændet behandling. Det er det eneste sted, hvor jeg vil fraråde indblanding, medmindre det er meget nødvendigt.

Smøring

Lidt skal der til - meget lidt. Hemværkernes lejer skal have så megen olie, som der kan hænge på en tilspidset tændstik. Jeg mener, at den bedst egnede olie i dag er en TEFLON-olie, f.eks. af mærket TRIFLOW. Der findes tilsvarende teflon-fedt, som kan anvendes i snekken på et objektiv, selv om det i nogle tilfælde virker lidt trægt.

Efterjustering

Når apparatet er rent og al mekanik virker igen, er der brug for en kontrol af lukkertider og fokusering. Det er muligt at vurdere de lange lukkertider ved hjælp af en sekundviser på et godt ur. Afprøv alle lukkertider, og vurder, om de er sandsynlige. En meget præcis justering kræver særligt udstyr. Fokuseringen afprøves og efterjusteres ved hjælp af en matskive og lup, monteret direkte i filmplanet. Kontrollér, om der er overensstemmelse mellem fokus og filmplanet, afstandsskalaen på objektivet og søgerbilledets eventuelle afstandsindstilling (snitbillede, koblet afstandsmåler, mikroraster o.s.v.).

Boganmeldelse.

Thomos Tomosy: "Restoring the Great Collectible Cameras"
Forlaget Amherst Media, Buffalo, NY. 1998. 34,95 dollar.
ISBN 0-936262-73-7.

Svend Frederiksen

Objektiv har tidligere bragt en anmeldelse af Thomas Tomosys første bog: "Camera Maintenance and Repair". Nu er Tomosy kommet til den fjerde bog i rækken af bøger om kameraer. Denne gang gælder det perioden 1945-1970, og bogen indeholder en rigdom af konkret vejledning i at adskille og reparere kameraer fra denne periode. Forfatteren øser gavmildt af sin tilsyneladende udtømmelige viden og erfaring indenfor området.

Bogen er ikke for begyndere. Hvis man ikke har prøvet at reparere et kamera før, bør man gå i gang med et af de over fyrre forskellige højt værdsatte modeller fra perioden, som behandles i bogen. Til gengæld får man kort og klar besked om hvert enkelt kamera, først og fremmest om emner, som er relevante for netop den model. Ingen opgave er for stor: hvis man kan hænge på, får man en vejledning, også når det gælder udskiftning af lukkergardiner. Det er en operation, som ifølge Tomosy giver ret til, vel gennemført, at kalde sig ekspert.

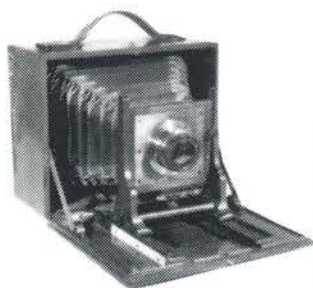
Der er også nogle kloge ord til læseren, som bliver mindet om den rige udvikling, det mekaniske kamera gennemgik i perioden. Og vi bliver gjort opmærksomme på vores privilegium: dette fremragende isenkram er stadig tilgængeligt. Vi kan købe, bruge, samle og evt. reparere på en overflod af

kameraer. Man gør det tålmodigt og ansvarsfuldt. Hvis man er mere til de hurtige løsninger, så er dette ikke sagen. Bogen har fire hovedafsnit om adskillelse og reparation. Hvert afsnit indeholder modeller med beslægtet mekanisk opbygning:

Målsøgerkameraer med centrallukker
Målsøgerkameraer med spaltelukker
Spejlreflekskameraer med spaltelukker
Spejlreflekskameraer med centrallukker

I et femte kapital giver Tomosy en generel vejledning i metoder. Der er mest tale om genoptryk af afsnit fra de tre tidligere bøger. Denne opdeling gør bogen overskuelig på trods af en overvældende mængde af information. Oplysningerne støttes hele tiden af mange fotos, men der er ikke tale om en eksklusiv tryksag på glittet papir: det er et værktøj. Bogen er dømt til sorte fingre og oliepletter.

Til sidst en praktisk bemærkning: hvis du bestiller bogen direkte hos forlaget, så husk at bede om at få den pr. luftpost. Jeg måtte vente 8 uger på overfladepost. Tidligere udkommet af samme forfatter: Restoring Classic & Collectible Cameras, Camera Maintenance & Repair Book 1 og 2. ●

● Foto - AV - Reklame - Studio - Brugt udstyr - Proff. rådgivning ●

Grønnings foto

Søren Stage
Privat
74 48 98 13

Perlegade 54 - DK-6400 Sønderborg

● Digital udstyr - Billedbe- - Portræt ●

4-farvet kopiservice - Eget Laboratorie

● 1-time-billedservice - Fordelsklub - Erhverv - Skoler og Institut. ●

"Dit & Dat"

Nyt fra bestyrelsen

Bestyrelsen for Dansk Fotohistorisk Selskab er blevet underrettet om, at selskabets formand, Andreas Trier Mørch, og kasserer, Niels-Ove Rolighed, ønsker at udtræde af bestyrelsen.

Efter mange års arbejde og indsats vil det helt naturligt være vanskeligt at finde kvalificerede afløsere. Vi opfordrer derfor medlemmer på Sjælland og i provinsen at opstille sig som kandidater til valg på generalforsamlingen lørdag den 17. april 1999 i Odense.

Vi kan med glæde konstatere at DFS er i stadig rivende udvikling, både med hensyn til medlemstal og selskabets mange aktiviteter, efterhånden også i forhold til udlandet.

Disse tiltag har krævet en særlig indsats fra de mange frivillige hjælpere, uden deres arbejde ville vort samlingspunkt Objektiv ikke kunne realiseres. Bestyrelsen håber på fortsat fremgang for Dansk Fotohistorisk Selskab.
Bestyrelsen.

Rettelse:

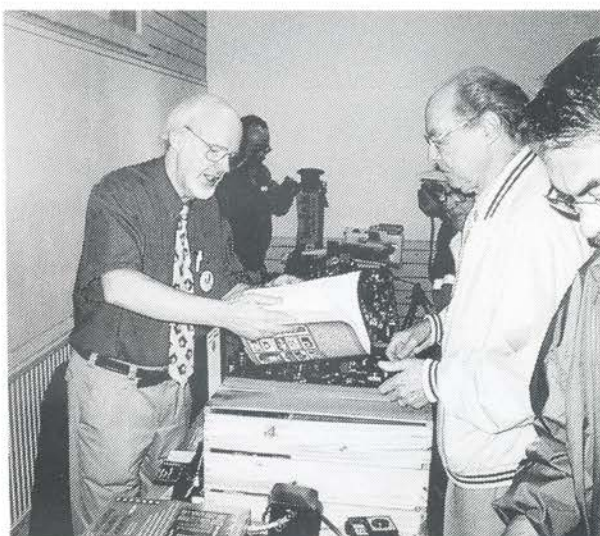
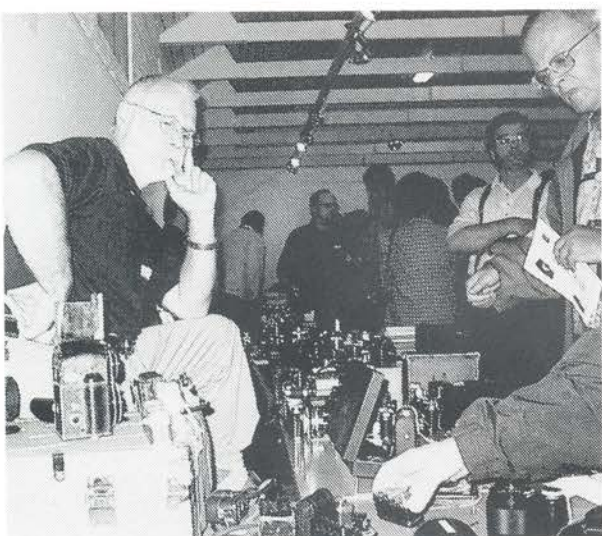
Objektiv nr. 81, s. 56. I referatet fra generalforsamlingen er anvisningssalgsleder Niels Resdahl Jensens navn desværre IKKE kommet med. Redaktøren beklager!

Mødereferat

Succes i Olofström!

Søndag den 6. september gik turen atter til Olofström, hvor det årlige loppemarked for fotografika blev afholdt. Der var trængsel og godt humør mellem de opstillede borde, som bugnede af alverdens fotografika. Den årlige sammenkomst er et fortræffeligt skandinavisk tiltag, som DFS på alle måder takker initiativtagerne for. Næste års træf vil blive bekendtgjort i Objektivs aprilnummer!

Torsdag 17. september

Det første møde efter sommerferien havde samlet over 55 veludhvilede (solbrune) medlemmer, som i næsten 2 timer lyttede til Mogens Kruses spændende beretning bl.a. om sine mange år i Danmarks Radio, dvs. TV. Med underfundig selvironi og smittende fortælleglæde blev vi konfronteret med TV-mediets første år. Mogens Kruse fik også fortalt om sin faglige uddannelse hos reklamefotograf Jonas. Det var i en tid, hvor man måtte betale næsten 1.000 kroner om måneden, bare for at stå i lære! Tak fordi Mogens havde tid og lyst til at rejse fra Fanø til København.

*Billedkavalkaden er optaget med digitalkamera af Objektivs udsendte paparazzo-fotograf
Gunn Jørgensen.*

Lørdag 26. september

Loppemarked & anvisningssalg

Høsttidens loppemarked bød på mange fine sager. Adskillige velholdte og sjældne apparater skiftede ejermænd. Stemningen var som altid, god og afslappet. Anvisningssalget begyndte, traditionen tro, med, at Andreas Trier Mørch og Svenn Hugo styrede slagets gang. Et større udvalg af Exakta- og Exa apparater fik hammerslag til rimelige gode priser, et par fine foto-album vakte glæde hos køberen. Et enkelt daguerreo- og ferreotypi fik hammerslag ved kr. 220,- og 120,-. Alt i alt var priser og kvalitet i et rimeligt forhold. Auktionsholderen var som altid i god "slagkraftig" form suppleret af den forlængede arm. Omsætning ca. 13.000.

Loppemarkedet er i fuld gang.

Der rodes & rodes.

ATM byder Leif Germann Jensen på en stereoooplevelse.

Udbud og hammersalg.

Det var vist en gave til museet!

Anvisningssalgslisten

København, lørdag den 26.9.1998.

Nr	Beskrivelse	Stand	Limit	H.slag
1	Kuffert med 4 fotoalbum og mange visitkortbilleder			400
2	Ca. 120 stereobilleder			120
3	3 bøger samt stor bunke fotobude			100
4	Leicameter MC	A	200	320
5	Leicameter MR	A/B	200	400
6	Ihagee Ultrix 6x9 klap	B/C		90
7	Retina IIS m. Xenar 50mm	B		320
8	Exakta VX1000 m. Domiplan 2,8/50	A		420
9	Zeiss Contaflex II m. taske	A		220
10	Exakta Varex VX m. Tessar 2,8/50	B		420
11	Contessa LK m. Tessar 2,8/50	A		40
12	Voigtlander Vito m. Skopar og taske	A		120
13	EXA 500 m. Pancolar 2/50 og taske	A		130
14	Seimar 8/500 m. Exakta adapter	A		200
15	Meyer Telemegor 5,5/150 til Exakta	B		140
16	Kodak Retinette IA m. taske	A		70
17	Exa I m. Meritar 2,9/50	B		60
18	Topcon Wink S Mirror m. 2/53 UV Topcor og taske	A		100
19	Isonar 4/135 til Exakta	A		80
20	Voigtlander Brillant, 2-øjet 6x6	A		50
21	Braun Paxette Electromatic m. taske	A		30
22	Exakta Varex IIB uden optik	A		300
23	Contina Ia 526/24 m. Novar	B		40
24	Korelle 3x4 m. Trinar 2,9/50	A		200
25	Canon Canonet Junior	A		10
26	Ihagee 9x12 klap m. Hugo Meyer Dopp. Anast. Veraplan 4,5/135	B		110
27	Balda Belica 24x36 m. Meritar 2,9/50	B		90
28	Minolta S m. Rokkor QF 1,8/40	A		60
29	Foto med FDF børnemusikanter	A		40
30	Album med ca. 50 visitkort-billeder	A		30
31	Album med diverse stereobilleder			200
32	Album med svenske visitkort-billeder			60
33	Album med svenske visitkort-billeder			160
34	Album med svenske visitkort-billeder			150
35	Contax II m. Tessar 2,8/50 og taske. Lukker ?	A		700
36	Agfa Optima II m. taske	A		10
37	Busch satsoptik No.1	B		400
38	Kodak Retina IIC m. Xenon 2,8/50 og taske	A		240
39	Murer's Express 9x12 magasinikamera	B		90
40	Rolleiflex 2,8C m. Xenotar 2,8/80	B		680
41	Edixa-mat Kadett, sort m. Rikenon 2,8/55 og taske	A		320
42	Kodak Retinette II m. taske	A		70
43	Kodak Retina Ia m. Xenar 3,5/50 og taske	A		150
44	Agfa Sillette L m. taske	A		20
45	Hans Spörli: Der Pigment Druck, 1949			90

Nr	Beskrivelse	Stand	Limit	H.slag
46	Photo-Apparate zum Selbstbau, 1949			160
47	Das Goldene Buch der Rolleiflex, W.Heering, 1936			60
48	R. Merkin: Velvet Eden, Erotic Photography, 1979			100
49	P. Wolff: Meine Erfahrungen ... farbig, 1942			50
50	Daguerreotypi af en ung mand			220
51	Ferreotypi af soldat			120
52	Solligor 2,8/105 m. 42 mm gevind	A		70
53	Mamiya Press m. 90mm og 150mm, 6x9 kass., plan og pakfilm kass., og taske	A		1500
54	Exakta Varex VX m. Domiplan 2,8/50	B		170
55	Exa II m. Meritar 2,9/50	A		90
56	Exakta Varex Ila uden optik m. taske	A		360
57	EXA Ila m. Domiplan 2,8/50	B/C		60
58	Zeiss Colora m. taske	B		20
59	Ihagee Ultrix 6x9 klap m. taske	A		100
60	Exa II m. Domiplan	C		40
61	Balda Baldini	B		60
62	Kalimar AM 24x36 m. taske	B		10
63	Zeiss Nettar 517/16	B		50
64	Agfa Solinette II m. Solinar 3,5/50	A		60
65	Canon Canonet m. 1,9/45	B		25
66	Franka Solida II 6x6, US Zone	A		60
67	Exakta RTL 1000 hus m. TTL-prisme	A		300
68	Praktiflex m. Biotar 2/58	B		220
69	Zeiss Nettar 517/16 i org. æske	A		180
70	Picolette som sparebøsse	B	100	100
71	Zoom 4,5/70-230	B		30
72	Stereobetrager m. 10 billedhjul	A		50
73	Yashica 8mm filmbetrager	A		10
74	Episkop mirk. V. Richier, Kbh.	C		•
75	Minox 35 GT m. taske	A	500	•
76	Minox 35 GL m. taske	A	400	•
77	Rodeklasse m. bl.a. Durst Reporter, Rodenstock Rogonar mm.	A	300	50
78	Ompex minikanera - mangle fremspøleknep	C		110
79	Agfa Anasco Cadet A-8, 4x6,5 box	C		20
80	Rodeklasse m. 6 stk. kameraer			50
81	Objektiv indb.			
82				
83				
84				
85				
86				
87				
88				
89				
90				

Mandag 5. oktober

Det blev en meget vellykket ekskursion til Nationalmuseets bevaringsafdeling i Brede. 28 mødte præcis til tiden uden for "Mekkas" porte. Konservator Jesper Johnsen indledte aftenen med at fortælle tilhørerne om det store apparat, konserveringsafdelingen i Brede egentlig er. Vi fik en bred og oplysende indsigt i specielt fotobevaringsafdelingens arbejdsmetode og målsætning. De indbudte blev delt i to hold, hvorefter man blev ført rundt til de forskellige afdelinger. Det store atelier blev kyndigt beskrevet, og et enkelt objekt, et daguerreotypi fra 1850'erne blev affotograferet. Forskellige vandskadede og ødelagte fotografier samt album blev forevist, samtidig med at der blev forklaret hvilke problemer, disse konserveringer indebar, også af økonomisk art. I mørkekammeret fik vi en instruktiv og lærerig beskrivelse af "mørkets" problemer, når fotografier skal forvandles til brugbare billeder.

Det store atelier.

Jesper Johnsen orienterer.

Den computerstyrede fremkaldermaskine præsenteres af Karen Brynjolf.

Fotograf John Lee fremviste mørkekammeret sammen med Gudrun Jacobsen.

Niels Resdahl, J. Gregersen og Fl. Berendt i studiehjørnet.

En prøvefotografering af John Lee.

Fl. Berendt overrækker de indsamlede kemirecepter fra det forrige århundrede.

Andreas T. Mørch overrækker lidt "fremkalder" og en stor tak!

Foto: Flemming Lanberth

Et udsnit af de donerede kemibøger.

Efter endt rundtur blev selskabet budt på en forfriskning suppleret med en fremragende lysbilledserie, hvor vi blev konfronteret med effekterne "Før & Nu", dvs. efter at konservatorerne havde gjort sit arbejde - flot, flot! Herefter fik Flemming Berendt ordet - først for at takke Jesper Johnsen for at det endelig var lykkedes at afse tid til afvikling af aftenens arrangement. Herefter modtog Jesper en samling gamle kemiopskrifter, som forhåbentlig kan være med til at løse nogle af konservatorenes mange "gådefulde" problemer. Sidst, men ikke mindst overleveredes en samling kemiske fagbøger fra boet efter afdøde kemiingeniør Hans F. Nissen (Agfa), formidlet af F.B og Leif Germann Jensen (DFS). Formanden Andreas Trier Mørch takkede til sidst for den hyggelige og spændende aften ved overrækkelse af lidt "fremkaldervæske".

Rudi Hemmingsen demonstrerer en Hasselblad/kassette og Niels Resdahl med sit HK7/kamera.

Torsdag 22. oktober

I anledning af Hasselblads 50-års jubilæum havde Rudi Hemmingsen fra Hasselblad Danmark og Niels Resdahl Jensen delt opgaven at fortælle om Hasselbladfirmaets historiske udvikling og dets produkter i dag, på vej ind i det næste årtusinde. Niels indledte med at redegøre for firmaets forhistorie og dets grundlægger Victor Hasselblad. For at visualisere de tekniske udredninger havde Niels medtaget et omfattende udvalg af Hasselblad-kameraer. Mest opmærksomhed var der omkring et eksemplar af fly-kameraet HK7, hvorefter der kun er fremstillet ca. 240 stk., men også fundet af magasin prototype P-002 vakte stor interesse. I næsten 1 time fortalte Niels grundigt, med teknisk indsigt, om Hasselblad kameraets mangfoldige muligheder, trods det at visse radikale enkeltheder næsten ikke havde været ændret i 50 år!

Rudi Hemmingsens bidrag til den vellykkede aften bestod væsentligt i at præsentere den nyere generation af Hasselblad-systemet. Med en ordstrøm som et maskingevær fik de 55 fremmødte en grundig lektion i systemets utallige muligheder. Man fik et levende indtryk af de store økonomiske midler, man er tvunget til at sætte på højkant - i visse tilfælde med et tvivlsomt afkast. Det omfangsrige udvalg af objektiver blev ligeledes nøje beskrevet og gennemgået. Rudi afsluttede sit indlæg med at præsentere

det nyeste skud på Hasselblad-træet XPan (24x36 & 24x65 mm). Kameraet produceres i Japan, men testes i Göteborg, inden det bliver distribueret. Til sidst var der mange spørgsmål fra salen, som velvilligt blev besvaret af Rudi Hemmingsen og Niels. Tak til begge foredragsholdere for en rigtig "isenkram-aften" aften.

Anvisningssalgslisten

Torsdag, den 10.12.98

Anvisningssalgseffekterne sælges som beset, og Dansk Fotohistorisk Selskab påtager sig INTET ansvar for eventuelle fejl eller mangler og den anførte tilstandsbetegnelse. Køber og sælger erlægger hver 12,5% til D.F.S. Der afregnes **KONTANT** på stedet med såvel køber som sælger. Kredit gives ikke. Undtaget er bud fra medlemmer, der ikke er til stede ved anvisningssalget. Ved hammerslagskøb vil effekterne blive sendt pr. postopkrævning. Den, der afgiver bud for trediemand, hæfter for budet. Medlemmer kan indsende bud pr. telefon eller skriftligt til anvisningssalgslederen:

Niels R. Jensen, Rygårds Allé 33A, 2900 Hellerup. Tlf.: 39 62 09 62.

Nr	Beskrivelse	Stand	Limit	H.slag
1	Durst 66, 6x6 til 120 film, m. taske			
2	EXA 1a, Meritar 2,9/50. Defekt lukker.			
3	EXA, version 6, uden optik			
4	EXA, version 4, Tessar 2,8/50, m. taske			
5	EXA II, Biotar 2/58			
6	EXA 1a, Oreston 1,8/50			
7	EXA IIa, version 2, Domiplan 2,8/50			
8	Kodak Retina 1a, Xenar 3,5/50, m. taske			
9	Nagel Vollenda, Radionar 6,3/105			
10	Certo Supersport Dolly, Cassar 2,9/78, m. taske			
11	Voigtländer Vito CL, Lanthar 2,8/50, m. taske			
12	Konica EE Matic 260, Hexanon 2,8/42, m. taske			
13	Rolleiflex old standard m. taske			
14	Contina IIa 527/24, Novar 3,5/45, m. taske			
15	Zeiss Ikon Nettar 517/10, Novar 6,3/75, m. taske			
16	Agfa Selecta, Apotar 2,8/45, m. taske, æske og brugsanvisning			
17	Voigtländer Vitomatic I, Color Skopar 2,8/50, m. taske og æske			
18	Voigtländer Vito CLR, Lanthar 2,8/50, m. taske			
19	Zeiss Ikon Ikonta 521/16, Novar 3,5/75, m. taske			
20	Arette Ia, Westar 2,8/45, m. taske			
21	Edixa-Reflex, Westagon 2/50			
22	Zenit-E, Helios 44 2/58, m. taske			
23	Zeiss Ikon Contina IIa 527/24, Novar 3,5/45, m. taske			
24	Cornu Ontobloc II, Som Berthiot 3,5/50			
25	Exakta Varex IIb, Jena 2,8/50, m. taske			
26	Contax II, Sonnar 2/50, m. taske			
27	Sputnik stereo-kamera i bakelit, m. taske			
28	Rollei A26, m. blitz C26 + brugsanvisning og æsker			
29	Kodak Retinette Ib, Reomar			
30	Kodak Retina IIc, Xenon 2,8/50			
31	Kodak Retina Ib, Xenar 2,8/50			
32	Kodak Vest Pocket Autographic, m. griffel og taske			
33	Agfa Karat 36, Heligon 2/50, m. taske			
34	Franka Solida III, Radionar 2,9/80, m. taske			
35	Zeiss Ikon Baby Box Tengo, Goerz Frontar F=11, m. taske			
36	Zeiss Baby Ikonta 520/18, Novar 4,5/50, m. taske			
37	Rollei 35, Tessar 3,5/40			
38	Rolleicord II, Triotar, m. taske			
39	Kodak Retina Reflex IV, type 051, Xenon 1,9/50, m. taske			
40	Voigtländer Bessamatic Deluxe, Skopar 2,8/50			
41	Zeiss Ikon Super Ikonta 534/2 model C, Novar 3,5/105, m. taske			
42	Voigtländer Vitessa model 3, Color Skopar 3,5/50, m. taske			
43	Rolleicord type IV, Xenar 3,5/75, m. taske			
44	Minox B, Complan 3,5/15, m. stativ, holder og taske			
45	Minox B, Complan 3,5/15, m. blitz og taske			
46	Herbst & Preus, 13x18 i nøddetræ, optik Heinrich Ernemann (uoriginal)			
47	Ferrania Electa, Isconar 3,9/40, m. taske			
48	Rolleiflex SL35, Planar 1,4/50, m. ½ taske			
49	Contaflex II, Tessar 2,8/50, m. taske			
50	Contaflex Super, Tessar 2,8/50, m. taske			

Anvisningssalgslisten

Torsdag, den 10.12.98

Anvisningssalgseffekterne sælges som beset, og Dansk Fotohistorisk Selskab påtager sig INTET ansvar for eventuelle fejl eller mangler og den anførte tilstandsbetegnelse. Køber og sælger erlægger hver 12,5% til D.F.S. Der afregnes **KONTANT** på stedet med såvel køber som sælger. Kredit gives ikke. Undtaget er bud fra medlemmer, der ikke er til stede ved anvisningssalget. Ved hammerslagskøb vil effekterne blive sendt pr. postopkrævning. Den, der afgiver bud for trediemand, hæfter for budet. Medlemmer kan indsende bud pr. telefon eller skriftligt til anvisningssalgslederen:

Niels R. Jensen, Rygårds Allé 33A, 2900 Hellerup. Tlf.: 39 62 09 62.

Nr	Beskrivelse	Stand	Limit	H.slag
51	Contaflex Super, Tessar 2,8/50, m. taske			
52	Haking Halina A1, Halina Anastigmat 3,5/80, m. taske			
53	Rolleicord IV, Xenar 3,5/75, m. taske			
54	Continette, Lucinar 2,8/45			
55	Contessamatic, Tessar 2,8/50, m. taske			
56	Contaflex, Tessar 2,8/50			
57	Canon FX, Canonlens 1,8/50			
58	Bering Robot II, Tessar 3,5/3 $\frac{1}{2}$ cm, m. taske			
59	Voigtländer Vito II, Color Skopar 3,5/50, m. filter og taske			
60	Zeiss Ikon Nettar 577/2, Novar 6,3/105, m. taske			
61	Zeiss Ikon Ikonta C 520/2, Novar 6,3/105, m. taske			
62	Voigtländer Vito BL, Color Skopar 2,8/50, m. taske			
63	Kodak Retina Automatic II, Xenar 2,8/45			
64	Contina II 524/24, Novar 3,5/45, m. taske			
65	Kodak Retina 1a (type 015), Xenar 3,5/50, m. taske			
66	Lubitel 166B, 4,5/75			
67	Kodak Retina I (type 119), Xenar 3,5/50			
68	Akarelle, Xenar 2,8/50, m. taske			
69	Contessa, Tessar 2,8/50, m. taske			
70	Kodak Retinette 1B (type 045), Reomar 2,8/50			
71	Voigtländer Vitomatic IIa, Color Skopar 2,8/50			
72	Stereoskopbetragter	B		
73	Stereobilleder, 51 stk	C/D		
74	Aktstudier, 9 stk	B		
75	Yashica SLR type TL-E, m. 4 optik. Lysmåler defekt.	A/B		
76	Rødvin, årgang 1985, mærket Agfa Gevaert		100	
77	Platte, Nordisk Film 75 års jubilæum			
78	Ditmar 9,5/16mm filmfremviser, let defekt			
79	Objektiv og temanumre, 49 stk			
80	Kodak-kuffert udformet som Kodacrome 64		100	
81	Voigtländer Vito automatic I, 2,8/50, m. taske	A		
82	Voigtländer Vitoret 2,8/50, m. taske	A/B		
83	Voigtländer Vitessa, Skopar 3,5/50	A	200	
84	Zeiss Nettar 515, 4,5/75	B	100	
85	Zeiss Ikomatic F m. taske	B/C		
86	Konica EE Matic S 2,8/40, m. taske	A		
87	Rodekasse			
88	Kasse med mange fotografier og album			
89	Minolta 16 model 2 m. taske og udstyr			
90	Fotobøger, 6 stk.			
91	Jorden Rundt i fotografier, ca. 1915			
92	Minolta Auto Bellows III m. 2 kabler	A		
93	Agfa Diamator 1500 Auto Focus	A		
94	Danske fotoblade, ca. 130 stk.			
95	Kodak Vest Pocket m. griffel			
96	Leitz Elmar 3,5/5 og gl. Leitz brochurer	A	550	
97	Zeiss Contina m. 30mm optik og søger og taske	A/B	350	
98	Forstørrelsesapparat 24x36 og 6x6 m. 2 optik	A	100	
99	Leitz Prado m. 10 cm optik	A	100	
100	Minolta 16, lysmåler defekt	B/C		

Lørdag d. 31. 01. 99
Domus
Enghavevej 34
7100 Vejle

Loppemarked

Program:

- Kl. 12:00 Vi mødes på Domus og stiller op til loppemarked
Kl. 13:00 **Kaj Kempel** byder velkommen
Kl. 13:00 **Bjarne Meldgaard** fra Danmarks Fotomuseum fortæller om nye og gamle ting på museet
Kl. 14:00 Loppemarkedet begynder.
Kl. 17:00 Oprydning!

DFS er vært ved en kop kaffe/te med småkager.

Tilmelding senest
den 12. januar 1999

til

Kaj Kempel
Overager 10
7120 Vejle Øst.
Tlf.: 7581 4511.

Vel mødt

MØDERÆKKEN:

21/1 - 31/1 - (Jylland) - 18/2 - 18/3 - 17/4 (Odense)

Torsdag 21. januar.

Nostalgisk fotografering

Grundlæggeren og forhenværende museumsleder af Danmarks Fotomuseum i Herning Sigfred Løvstad arbejder intenst på sit temanummer om multifotografen Reimert Kehlet. I den anledning falder vejen forbi hovedstaden, og hvad er mere naturligt end at komme og fortælle vore medlemmer lidt om fotografering med fortidens grandiose kameraer.

Interessen for at fotografere med gamle kameraer begyndte i midten af 1960'erne, hvor det endnu var muligt at erhverve disse klenodier for menneskepenge. En Voigtländer-optik fra 1864 sat sammen med et Leica apparat. Hvarbe'har - jo det var sandelig muligt - kom selv og se! Mulighederne blev udvidet - hvad med at optage fotografier med det ydmyge Kodak boks No. 0 fra 1916, og anvendelse af nutidige filmmaterialer? Det kunne sandelig også lade sig gøre.

Tilpasning af kameraerne til nutidens spoler var ingen hindring for den eksperimenterende sjæl. I tæt samarbejde med en "mekanikus" blev de nødvendige spoleadaptore m.m. fremstillet - under mødet man ser hvorledes. Sigfred Løvstad vil supplere forevisningen med en række dias. Kom og oplev fortidens nostalgiske kameraer udsat for den eksperimenterende fotograf. Løvstad medbringer mere end 10 kameraer med tilpasninger.

Forevisningen vil blive fulgt op af spørgsmål og svar. Medlemmer som selv har forsøgt sig er velkomne til at vise frem. "Skrotbordet" vil som sædvanlig være fyldt op!

Torsdag 18. februar.

"Oslao-rapporten" er en mærkelig spionhistorie fra 2 Verdenskrig. Historien begynder i 1939, en anonym tysk videnskabsmand sender briterne to breve, der røber Nazitysklands militære tophemmeligheder. Rapporten når England, men ingen vil tro den. Man hører aldrig mere til den tyske kilde. Hvem var den mystiske brevskriver? Ole Schelde har gravet historien frem og mødt den tyske videnskabsmands sønner. Hør denne utroligt spændende historie med tilhørende ca. 55 dias. Der sluttes af med "skrot".

Torsdag 18. marts.

Lederen af Rigspolitiet Kriminaltekniske Sektion Ole Koch vil fortælle om politiets fotografiske arbejde. Fra brug af glasplader til vor tids digitalfotografering. Der vil blive demonstreret et udvalg af teknisk udstyr. Som sædvanlig afsluttes med salg af "skrot".

Velkommen!

Københavns Kommunes Biblioteker
Englandsvej 28
2300 København S.

Palle Vittrup
Jasminvej 8
3000 Helsingør.

Lars Lundholm Hyttel
Banevolden 12, Handest
8990 Fårup.

Allan Bunton
Nordfeldvej 21, st.tv.
2700 Brønshøj.

Frede Hansen
Philipsruher St. 10
D-60314
Frankfurt - Tyskland.

Hans Hassblad
Storgatan 5
334 33 Anderstorp
Sverige.

Vore mødeaftener afholdes i:
Østerbro Medborgerhus,
Århusgade 103,
2100 København Ø.
Kl. 19:30.

Generalforsamling & Landsmøde i Odense
Lørdag den 17. april 1999.

SPALTELUKKEREN

Christie's i London holdt auktion den 11. juni over en Leica M6 i specialkuffert udført af taskefirmaet Louis Vuitton. Leica'en er med platinoverflade og indgraveret navnet Henri Cartier-Bresson. Hammerslag kr. 280.000 (!) beløbet tilfalder en fransk humanitær organisation.

13 s/h fotografier af Mekka og Medina optaget af den ægyptiske oberst og amatørfotograf Sadeq Bey i 1880-81, er blev solgt på auktion hos Sothesbys i London. Hammerslag 15 millioner (!) danske kroner.

Krigsfotografen Robert Capas berømte Falling soldier, optaget under den spanske borgerkrig, ikke er et falsum. Soldaten hedder Federico Borell Garcia fra byen Alcoy - det er nu fastslået, at fotografiet er en autentisk optagelse gjort i samme sekund soldaten bliver ramt i hovedet af en kugle.

En amerikansk samler, Allan Shrem, gik på loppemarked i New York - her købte han et gammelt smykkeskrin for 20 dollars: indhold, en samling upublicerede 6x6 cm dias optaget af fotografen Bert Stern af Marilyn Monroe kort før dennes tragiske død.

Tidligere landsformand for Dansk Fotografisk Forening og oldermænd, medlem af DFS, Niels Elswing, fotograf på Nationalmuseet blev for 7 år siden ridder af Dannebrog, er nu kommet på medalje. Den 16. juni blev den fine portrætmedalje overrakt på Den kgl. Mønt- og Medaillesamling. Sølvmedaljen har en diameter på 60 mm og vejer 116 gram og udført af billedhuggeren Trine Maria Høy. De 52 år som mesterfotograf på museet har betydet ca. 150.000 optagelser. Tillykke!

Professor Robert Meyer fra Bergens universitetet har gennem en lille menneskealder indsamlet ca. 8000 (andre kilder taler om 23.000) fotografier, hovedparten norske, og 4000 bøger, som nu udbydes til salg. Meyer udtaler: "*Jeg synes det er vanvidd at en privatperson skal sitte på slik kulturskatt, og jeg har ikke råd til å lage et eget museum*". Samlingen er derfor udbudt til salg for den nette sum af Nkr. 20 millioner (!), som han selv siger: "*Jeg vil gjerne ha litt lønn for strevet, men jeg sælger gerne for langt under dette*". Øyvind Storm Bjerke fra Norsk museum for fotografi/Preus fotomuseum og NMU-Fotosekretariatet har begge stærkt anbefalet, at samlingen forbliver i Norge. Kulturdepartementet har foreløbig afslået et køb, hvilket har fået Robert Meyer til at sige: "*i alle fall fritar meg for et etisk ansvar overfor kulturen, for å snakke litt høytidelig*". Robert Meyer siger også, at han aldrig har fremsat noget pristilbud. Forhåbentligt finder man frem til en rimelig (økonomisk) løsning på denne kulturskat.

NB: Robert Meyer har startet en privat kunstscole i Oslo, hvorefter hans samling er anbragt samme sted.

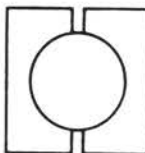
Bestyrelsen & redaktionen ønsker en god Jul og et godt Nytår!

Fabriksvej 7 DK-6270 Tønder
Telefon 74 72 32 11

NJAL FOTO

NJALSGADE 22 - 2300 KBH. S. 3154 5590

KODAK & H-COLOR

DE FORENEDE FOTOLABORATORIER A/S

Kamera-specialisten

AGFA

FREDERIKSSUNDSVEJ 136 - 2700 BRØNSHØJ -

TELF/FAX: 3860- 6317.

GOECKER
PROF-SERVICE
35821100

Titangade 13A • 2200 København N
Postbox 666 • Fax 35 82 52 00

◀ Polaroid

Toftebakken 2 G

Postboks 9

3460 Birkerød Tlf. 45 82 52 90

Fax 45 82 52 95.

Christianshavns

FOTO

FILM fremkaldes
og kopieres

artikler TORVEGADE 55

Telefon: 31 57 78 71.

brugt foto
købes -
køb - salg -
bytte

ALT I TRYKSAGER

IDÉ/LAYOUT, DTP, REPRO.

1, 2 & 4-FARVE OFFSET, DIGITALT TRYK,
MASSEKOPI, FARVEKOPI, GIGANTKOPI
BOGBIND OG Udstansning

TOBEMO OFFSET A-S

SMEDEVANGEN 2 • 3540 LYNGE • TLF. 48 19 28 48

VESTERBROGADE 179

Telefon 31 21 44 76 - Telefax 31 31 14 16

Åbent: ma.-to. 9-17.30, fr 9-19, lø. 9-13
50% RABAT PÅ FOTARBEJDE - POSTORDRE

HERBST & PREUSS FOTO

ØSTERBROGADE 54 - 2100 KØBENHAVN Ø. TELF: 3142-7117.

COLOR FOTO
LYNGBY

4 5 8 8 3 6 7 6

COLOR FOTO
FREDERIKSBERG

3 8 1 0 8 2 1 3

COLOR FOTO
ESPERGÆRDE

4 9 1 3 2 3 7 7

HØRSHOLM FOTO
HØRSHOLM

4 5 8 6 0 3 5 0

Bestyrelse, adresser m.m.

- Redaktion:** Objektiv udsendes i april, september og december. Gamle numre kan købes.
Henvendelse: **Flemming Berendt.**
- Internet:** <http://home0.inet.tele.dk/dfs/>
- Økonomi:** Kontingent: 275,- (1999: 300,-).
Medlemsperiode: 1. januar til 31. december. Girokort udsendes sammen med december-nummer af Objektiv. Kontingentet skal være betalt senest **1. februar.**
DFS's gironummer: 1 50 64 47.
Henvendelse: **Niels-Ove Rolighed.**
- Adresseændring:** Ca. hvert andet år udsendes en opdateret medlemsliste.
Indholdsfortegnelse over alle numre af Objektiv kan rekvireres.
Henvendelse: **Niels-Ove Rolighed.**
- Anvisningssalg og loppemarked:** Medlemskab af DFS er obligatorisk for at kunne deltage i køb og salg.
Sælger og køber betaler hver 12,5% i salær til DFS. Skriftligt bud fremsendes til lederen af anvisningssalget. Anvisningssalg afholdes normalt på generalforsamlingen i april, i oktober i Jylland og på decembermødet i København. Tilmelding af fotografika senest 1. marts, 10. august og 1. november. Derudover afholdes loppemarked i januar/februar, april, september og oktober.
Henvendelse: **Niels Resdahl Jensen.**
- Møder:** København: 3. torsdag i måneden kl. 19.30 i sæsonen i:
Østerbro Medborgerhus
Århusgade 103
København Ø.
Tlf.: 3138 1294.
Vejle: Oktober og januar/februar i:
Domus
Enghavevej 34
7100 Vejle.
- Bestyrelse:**
Formand	Næstformand og redaktør	Kasserer
Andreas Trier Mørch
Rigersgade 5
1316 København K
Tlf.: 3314 1408	Flemming Berendt
Postboks 49
Teglgårdsvej 308
3050 Humlebæk
Tlf. og fax: 4919 2299	Niels-Ove Rolighed
Terpetvej 585
9830 Taars
Tlf.: 9896 1541
Fax: 9896 1584
nor@post5.tele.dk
Niels Resdahl Jensen
Rygårds Alle 33A
2900 Hellerup
Tlf.: 3962 0962	Svenn Hugo
Poulsvej 1
4040 Jyllinge
Tlf.: 4673 2744	Kaj Kempel
Overager 10
7120 Vejle Ø
Tlf.: 7581 4511
		Gunni Jørgensen
Dådyrvej 23, Ejby
4623 Lille Skensved
Tlf.: 5682 0491
- Æresmedlemmer:** Flemming Anholm Sigfred Løvstad John Philipp Kurt Petersen

Følgende medlemmer har bidraget til dette nummer:

Cote Cuculiza, Danmarks Fotomuseum, Peter Haagen,
Carl-Hermann Hansen, Ture Ibsen, Klaus Rieger

Indsendt materiale er underlagt bladets almindelige layout.

ISBN 0107-6329 Denmark.

Alle rettigheder forbeholdes. Mekanisk, fotografisk eller anden gengivelse af skriftet samt dele deraf er kun tilladt efter skriftlig tilladelse fra Dansk Fotohistorisk Selskab.
No part of this publication may be reproduced in any form without prior permission in writing from the Copyright holder.
Copyright Dansk Fotohistorisk Selskab. All rights reserved under international Copyright Convention.

Tryk: PE Offset, Tømrervej 9, 6800 Varde.

С НОВЫМ ГОДОМ ! ❄

Godt Nytår!

SKINDERGADE 41 1159 KBH K 33 14 12 15

PHOTOGRAFICA